

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Řenecké panství, obec a tvrz v proměnách staletí

Andrea Špelinová

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Řenecké panství, obec a tvrz v proměnách staletí

Andrea Špelinová

Vedoucí práce:

PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Katedra historie

Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, březen 2017

.....

Poděkování

Na začátku této práce patří poděkování všem osobám, které se na mé práci podílely. Můj největší dík patří především vedoucí bakalářské práce paní doktorce Naděždě Morávkové, vedoucí katedry historie na Západočeské univerzitě, Fakultě pedagogické v Plzni. Další velké poděkování patří obyvatelům obce Řeněč, podílející se svým vyprávěním a vzpomínkami na obnově zapomenuté historie Řeněč. Dále děkuji pracovníkům ve Státním okresním archivu v Blovicích, Domu Historie Přešticka, Západočeského muzea, Archivu města Plzně, Muzea jižního Plzeňska v Blovicích, Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje, Městskému úřadu Přeštice a Městské knihovně Přeštice. Největší díky však patří mé rodině, ochotně snášející mou častou zaneprázdněnost.

Úvod.....	1
1 Z dějin obce.....	3
1.1 O počátcích obce Řenče. Poloha a původ názvu obce	3
1.2 Nejstarší doložené osídlení Řeneč.....	3
1.3 Řenče ve středověku a raném novověku	5
1.3.1 Řenečtí z Řeneč	5
1.3.2 Markvartové.....	8
1.3.3 Loubští	10
1.4 Řenče po třicetileté válce	11
1.4.1 Morzínové.....	11
1.5 Řenče v dobách napoleonských a v průběhu 19. století. Schönbornové.....	13
1.6 Obec ve dvacátém století.....	15
1.6.1 Světová válka a Řenče	15
1.6.2 Pozemková reforma	17
1.6.3 Druhá světová válka	17
1.6.4 Poválečné změny	19
2 Památné objekty v obci.....	20
2.1 Tvrz	20
2.2 Kostel	24
2.3 Fara.....	28
2.4 Drobné památky	32
2.4.1 Křížky	32
2.4.2 Dřevěný kříž	32
2.4.3 Kříž „V lipkách“	33
2.4.4 Dřevěný kříž „U Sochoroje“	33
2.4.5 Znamení při cestách. Svatá Anna	34
2.4.6 Křížek u kostela	35
2.4.7 Socha sv. Jana Nepomuckého	35
2.4.8 Pomník padlým v první světové válce.....	36
2.4.9 Kříž u školy	37
2.4.10 Hraniční kameny.....	37
3 Z dějin obecního hřbitova	37
4 Zaniklé hospodářské objekty	39
4.1 Ovčárna	39
4.2 Cihelna	39

5 Z dějin obecné školy	40
6 Z dějin společenského života obce	44
7 Pověsti Řenecka	46
Závěr	49
Summary	50
Seznam pramenů a literatury	51
Příloha	i

Úvod

K sepsání této práce mě vedly do značné míry soukromé důvody. Již jako dítě jsem takřka všechny prázdniny trávil v obci Řeňče na jižním Plzeňsku u babičky a dědečka. Později, tedy přesně v svých 11 letech, jsme se s rodiči do Řeneč z nedalekých Přeštic přestěhovali. Vlastně jsem zde vyrostla. Po svatbě jsme zde s manželem zůstali a po své první rodičovské dovolené jsem nastoupila na místní obecní úřad jako referentka. Tak se i pracovní část mého života propojila s touto obcí.

Cílem práce je přiblížit čtenáři historii a pamětihodnosti obce Řeňče a blízkého okolí. Pozornost bude věnována jejím dějinám jako celku, od středověkých počátků, kdy zde stávala zemanská tvrz, jednotlivým šlechtickým rodům, tak jak se střídaly coby majitelé panství, novověku s jeho ekonomickými změnami šlechtickým podnikáním a nevolnictvím, i dvacátému století v jeho pestrém obrazu politických událostí, které se obci nevyhnuly, i v každodenním životě jejích obyvatel, jak jej zachytily kroniky i vzpomínky pamětníků. Práce představí pamětihodnosti a zajímavé objekty v katastru obce, nastíní místní zvyklosti a tradovaný drobný folklór, společenský život a kulturní dění. Jádro práce je z důvodů možného rozsahu bakalářské práce orientováno spíše k památkám nemovitým. V Řeňčích najdeme hned několik takových objektů. Nejstarší dominantou je jistě bývalé šlechtické sídlo, goticko-renesanční tvrz zvaná místními Pargán. Památka byla vystavěna nejspíše počátkem 15. Století a má poměrně pohnutý osud způsobený neustálými změnami vlastníků. V současné době čeká na svou záchranu prostřednictvím posledního majitele Karla Maška z Řeneč. O dosti mladší pamětihodnosti obce je novorománský kostel sv. Cyrila a Metoděje z let 1869–1878. Další památkou je budova fary z roku 1900, v níž dnes sídlí místní obecní úřad. Budova je po celkové vkusné rekonstrukci z let 2008–2009 a právem se řadí k trojici významných obecních pamětihodností. Řeňče mají také řadu drobných památek – kříže, památníky, poutní místa a další stopy dlouhé historie obce a životních osudů jejích obyvatel napříč staletími. K nehmotným památkám lze počítat místní folklór i dochované pověsti, jež jsou v práci také okrajově povšimnuty.

Práce je strukturována do sedmi základních kapitol. První kapitola pomocí představení archeologických nálezů v katastru obce a hlavních písemných pramenů hospodářské a správní provenience, genealogických informací a prostřednictvím záznamů v kronikách, doplněných související literaturou nastiňuje základní linii dějin obce. Druhá a nejrozsáhlejší kapitola se věnuje hmotným pamětihodnostem zmíněným výše a její vnitřní členění odpovídá přehledu těchto svědků historie. Na pozadí jejich popisu budou sledovány opět i celkové dějiny obce.

Celkový obraz minulosti Řeneč doplňují drobné kapitoly se specifickými náměty – historie školy, hřbitova, obecní cihelny a ovčína. Šestá kapitola je zaměřena zejména na devatenácté a dvacáté století a snaží se pouze letmo, pomocí faktů o spolkovém a společenském životě obyvatel Řeneč v tomto období doplnit celkový obraz dějin obce. Také poslední kapitola, která představí drobný epický folklór a pověsti je zamýšlena jako doplnění a zpestření základní linie práce. Obě posledně jmenované kapitoly by zasloužily podrobnější zpracování, pro které však v bakalářské práci není prostor.

O obci Řenče, její historii, o jejích památkách, nebyla dosud sepsána ucelená práce. Jedinou samostatnou tiskovinou o vsi je příležitostná brožura, vydaná k setkání řenečských rodáků z roku 2010. I to byl jeden z důvodů, který vedl k mé volbě tohoto téma. Právě proto, že literatura, která by se vázala přímo k minulosti obce, je minuciózní, lze využít spíše obecnou literaturu a publikace vztahené k širšímu okolí, musela jsem se zaměřit na primární prameny. Archeologické prameny, přístupné v Západočeském muzeu v Plzni a v Muzeu severního Plzeňska v Blovicích i archiválie uchované v několika archivních institucích jsou prameny náročné na interpretaci pro nehistorika, nicméně jediné, z nichž lze dějiny obce vystavět. Velkou pomocí mi prameny vydané, zejména berní ruly a také publikace z provenience Klubu Augusta Sedláčka při Západočeském muzeu v Plzni, jakož i ochota archivářů a muzejních pracovníků, jak v Plzni, tak v Blovicích. Zaměřila jsem se také na dohledání nesrovnalostí uvedených v publikacích či kronikách, provedla jsem vlastní terénní výzkum a v maximální možné míře jsem vytěžila i výpovědi místních pamětníků a obyvatel obce. Základní metodou vzniku tohoto textu je tedy kombinace analýzy a interpretace klasických archivních a hmotných pramenů s prameny ústního charakteru, ať už tradovaného či získaného přímým rozhovorem s žijícím respondentem.

Badatelským záměr mého výzkumu je především odborně doložené vypsání dějin obce, a to v takovém rozsahu, aby z něj bylo možno těžit pro popularizační a reprezentativní texty o Řenčích a jejich okolí coby evropském mikroregionu a ty byly využitelné např. pro zvyšování turistické atraktivnosti místa.

1 Z dějin obce

1.1 O počátcích obce Řeňče. Poloha a původ názvu obce

V jihovýchodní části Plzeňského kraje, v malebném údolí na severovýchodě ohraničeném hustým a tajemným lesem Sukořínem, při silnici spojující města Přeštice a Blovice, leží vesnice Řeňče, středisková obec. Vsi Plevňov, Vodokrty, Knihy, Libákovice, Háje, Osek spadající do katastru Řeneč, bývaly v minulosti co do rozlohy v přepočtu na obyvatele větší než Řeňče, ty však bývaly sídlem vrchnosti a farního úřadu. Své ústřední postavení v rámci mikroregionu si uchovaly až do současnosti. Rozlehlou obcí, položenou do táhlého kopce, protéká potok nazývaný Divoký. Nahlédneme-li však do císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech z let 1838, jeho název zněl v minulosti Eisen Bach, tedy Železný potok. Tento potok pramení za nedalekou vsí Libákovice, na své cestě k Řeňčím zavodňuje obnovený Bubenčský rybník, známý svou smutnou pověstí.¹ Poté se potok rozdvojuje. Jedna jeho větev protéká přes lesík Hůrku a druhá, upravená regulací, vede přes obec, aby se u kostela opět spojily v jednu. Dále jeho vody plynou přes obec Vodokrty, až ke svému ústí do řeky Úhlavy v Dolní Lukavici.

Zajímavý je původ jména obce, o němž konstatoval toponomastik Antonín Profous, že Řeňče získaly název po prvním osadníkovi s příjmením Řenek, které poté dostalo přivlastňovací podobu Řeneč, jako Řenkův dvůr, a ta posléze v rámci všeobecného úzu jihozápadních Čech přešla do plurálu Řeňče.²

1.2 Nejstarší doložené osídlení Řeneč

V Západočeském muzeu v Plzni, v oddělení prehistorie a Muzeu jižního Plzeňska v Blovicích jsou evidovány archeologické nálezy a výzkumné zpráv z oblasti Řenecka, dle nichž lze s jistotou usuzovat na osídlení oblasti v období závěrečné fáze doby kamenné, tedy kolem 5. tisíciletí před naším letopočtem. Jsou dokladovány četné nálezy z období neolitu a eneolitu. V lokalitě na Čertovu břemeni byly zjištěny stopy osídlení chamské kultury, a to neolitické

¹ „Při silnici, vedoucí z Řeneč k Libákovcům, se rozkládají po pravé straně lučiny a donedávna jen jedno místo na nich připomínalo pozůstatky staré hráze, která tu kdysi lemovala velký rybník. Po rybníku dnes není už ani stopy, jen když přijdou deště, stává tu dlouho voda. Pověst vypravuje, že tudy kdysi dávno jela v kočáře pyšná hraběnka z Bubenč. Bystří vranici lehce klusali cestou. Náhle se něčeho lekli, splášili se a v okamžiku byli i s kočářem a paní hraběnkou v rybníce. Hluboká voda se za nimi zavřela, obětem nebylo pomoci. Tragická příhoda způsobila, že se lidé těmto místům dlouho vyhýbali a rybníku přezdili „Bubenčský.“ Pověsti: pověst o Bubenčském rybníku, 1. vyd. Přeštice: Kulturní zařízení, 2000., 1., repr., ilustr. (Edice lidových pověstí 18).

² PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny. Díl III, M–Ř*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství učebnic, 1951, s. 556.

výšinné sídliště,³ v širším okolí obce byly popsány ojedinělé nálezy broušených kamenných nástrojů závěrečné fáze doby kamenné. Jedním z nejmladších objevů je kamenný eneolitický broušený klín, nalezený panem Janem Bendou v roce 1967 na poli nad Bubenečským rybníkem u tzv. Strakoje lesa.⁴

V okolí Čertova břemena či přímo na něm, v katastru obcí Libákovice a Únětice, bylo zaznamenáno několik nálezových lokalit, s různě datovanými objekty pocházejícími z dob od eneolitu přes střední dobu bronzovou po dobu slovanskou. Z rozhraní střední a mladší doby bronzové (knovízsko-milavečská kulturní oblast) byl v roce 1947 v kamenolomu na Čertově břemeni (u velkých kamenů, zvaných Ve skalách) objeven dělníkem J. Netrvalem depot bronzových předmětů. Tyto předměty byly uloženy v malém sklípku pod kamenem v hloubce 40–50 cm. Pan Netrval předměty předal svému příbuznému, od kterého si je vyzvedl učitel z nedaleké školy s tím, že je odevzdá do muzea v Blovicích. Depot však tajil až do roku 1960.⁵ Celý nález byl zařazen do doby ze střední doby bronzové.⁶ Nalezené předměty jsou dnes uloženy v muzeu Blovicích.⁷

Dále byly na Řenecku nalezeny dnes nezvěstné římské medailony a mince. Údajně byly objeveny před rokem 1891 v lese Sukoříně společně s dalšími bronzovými a jinými předměty, bohužel zpráva o nálezů je celkově nejasná.⁸ Mladší nálezy pak pocházejí z poloviny 1. tisíciletí našeho letopočtu. Přímo z katastru Řeneč jsou známé skupiny mohyl (slovanská mohylová pohřebiště) nalezené na severní straně vrchu Kožichu v lese Sukoříně. Naleziště však bylo v minulosti dosti znehodnoceno terénními pracemi, mohyly byly hraběcí rodinou nepozorně rozkopávány⁹. V roce 1982 se ve spolupráci se zaměstnancem lesní správy panem Baumrukem podařilo lokalizovat mohylník pod lesem Sukořínem. Následným výzkumem bylo zjištěno asi 12 mohyl o průměru 6–12 m a výšce 1 m. Většina mohyl byla již porušena výkopem do boku či středu mohyly. Největší mohyla byla také již porušena

³ BENEŠ, Antonín, Výzkumy expozitury AÚ ČSAV v Plzni v Západočeském kraji v letech 1963–1972, *Minulostí západočeského kraje*, sv. X, Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1974, s. 176.

⁴ Západočeské muzeum Plzeň, oddělení prehistorie, skupina: archeologie, předmět: klín kamenný, podskupina: neolit, lokalita Řeňče, uložení A26, č. inv. 170, určil: K. Škrábek.

⁵ ČTRNÁCT, Václav. Bronzový depot z Libákovic na Plzeňsku, *Archeologické rozhledy*, XIII, 1961, s. 234; ZČM Plzeň, č. inv. 6260–6265; „Nález se skládal ze srpu s masivním bočním trnem, čepele nožovitého srpu, nože s chybějící rukojetí, dvojhrané břitvy s prolamovanou, částečně odlomenou rukojetí, dýky se středovým žebrem a dvěma otvory pro nýty v týlní části, jehlice s dutou kulovitou hlavici s pěti otvory a vývalky na krčku a sekerky se středovými laloky a roztepaným týlem.“ SMEJTEK, Lubor – LUTOVSKÝ, Michal – MILITKÝ, Jiří. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách / Lubor Smejtek, Michal Lutovský, Jiří Militký*. 1. vyd. Praha: Libri, 2013. 455 s., 8 s. obr. příl. ISBN 978–80–7277–510–1, s. 185–186.

⁶ KYTICOVÁ, O. K časovému zařazení depotů horizontu Plzeň-Jíkalka, *Archeologické rozhledy*, XI, 1964, s. 538, 553, obr. 157.

⁷ ZČM Plzeň, inv. číslo 6260 – 6265 a 8619.

⁸ „Nálezy římských medailonů v barbariku jsou velice vzácné a hypoteticky mohlo jít také o sestercie.“ SMEJTEK, Lubor – LUTOVSKÝ, Michal – MILITKÝ, Jiří. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*. 1. vyd. Praha: Libri, 2013. 455 s., 8 s. obr. příl. ISBN 978–80–7277–510–1, s. 317.

⁹ ŠLÉGL, Adolf. *Politický okres přeštický: Vyličení statistické, kulturní a historické zástupitelských okresů přeštického a nepomuckého. [II, Část zvláštní]*. Přeštice: C. M. Homan a Ant. Ouřada, 1925, s. 90.

relativně čerstvým (cca 2–4 roky starým) průkopem.¹⁰ Další mohyly byly zjištěny v mladém hustém lesíku přibližně 650 m jižně od silnice Únětice–Řeňče. Tyto mohyly měly v průměru 7 m a výšku kolem 0,5 m. Byly nevýrazné a opět všechny porušeny. Tento dosud neregistrovaný mohylník leží zhruba 200 m jihozápadně od lokality první. Můžeme se jen domnívat, že k této první lokalitě přísluší, ale také by se mohlo jednat o jiné, mladší pohřebiště. Raně středověké osídlení okolí Řeňč z 11. či 12. století je možné doložit pohřebištěm v lese Hlubočko ve svahu Čertova břemene východně od Libákovic.¹¹

1.3 Řeňče ve středověku a raném novověku

1.3.1 Řeňečtí z Řeňč

Zatím nejstarší písemnou zmínku o Řeňčích lze najít v berním rejstříku Plzeňského kraje. Vztahuje se k roku 1379. Řeňče jsou zde uvedeny jako obec více majitelů, a to Blahoslava, Litolda a Havla (Galli). Část 1½ lánu svobodného popluží měl Blahoslav, vlastníci i část Hájů se 3 věrdunky a svobodným poplužím ve Lhotě (později zpustlé). Litold i Havel vlastnili jedno svobodné popluží.¹² V roce 1412 je na Řeňčích připomínán Zdeněk z Řeňč, zakladatel vladyckého rodu Řeňeckých z Řeňč. Není známo, zda to byl syn některého z předchozích zmiňovaných vladyků, či zda by mohl být bratrem kněze Ambrože z Řeňč (1403), faráře v Újezdě u Přivětic. Jisté však je, že měl čtyři syny – Petra, Zachaře, Sudu a Lvíka.¹³ Zachař zmiňovaný v roce 1415 dostal v roce 1436 držení dědin u Kutné Hory. Toto stvrzuje smlouva ze dne 18. 11. 1436 o zapsání vsi Pučery a dne 30. 11. 1437 císař Zikmund Lucemburský Zachařovi zapisuje dvůr a ves Pučery a starou vinici pod Kaňkem.¹⁴ Bratři Suda a Lvík půjčili klášteru v Chotěšově peníze, za což dostali zástavou ves Šlovice. Toto je doloženo 23. 8. 1420, kdy Hynek, probošt kláštera Chotěšov, postupuje ves Šlovice Sudovi a Lvíkovi, bratřím z Řeňč zástavně. Dokládá to záznam potvrzený dne 12. 2. 1430 králem Zikmundem Lucemburským.¹⁵ Lvík je připomínán v letech 1437 a 1439 (1439 bez uvedení sídla). Listina

¹⁰ *Sborník Západočeského muzea v Plzni*, VII, 1992, s. 7–13; *Archeologické rozhledy*, XIII, 1961, s. 732 n.

¹¹ TEJČEK, Michal a kol. *Dějiny Přeštic. I. díl, Počátky Přeštic: (do roku 1420)*. Přeštice: Město Přeštice, 2016. 149 stran, 13 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978–80–270–0689–2, s. 29. Výzkum: Škrábek, Karel: Libákovice, okr. Plzeň-jih, in: *Bulletin záchraného oddělení Archeologického ústavu ČSAV 1968*, č. 956.

¹² EMLER, Josef. *Ein Bernaregister des Pilsner Kreises vom Jahre 1379*. Prag: Verlag der königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, 1876, XIV, s. 5. Jako majitelé jsou uvedeni Blahoslai, Litoldi a Galli.

¹³ ŠLÉGL, Adolf. *Politický okres přeštický: Vylíčení statistické, kulturní a historické zástupitelských okresů přeštického a nepomuckého. [III, Část zvláštní]*. Přeštice: C. M. Homan a Ant. Ouřada, 1925. 184 s, s. 92.

¹⁴ *Kartotéka Augusta Sedláčka*. [online]. Dostupné z [www: http://www.augustsedlacek.cz/](http://www.augustsedlacek.cz/) [Citováno dne 2016–11–15].

¹⁵ SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl devátý, Domažlicko a Klatovsko. Praha: Argo, 1996. 279 s., 32 s. il. ISBN 80–85794–84–5, s. 179.

z 16. dubna 1437 sděluje: „*Racek odkázal roční plat klášteru dominikánskému, mezi poručníky je jmenován Lvík z Řeneč*“¹⁶.

Další záznam ze dne 25. ledna 1444 dokládá u Lvíka panství Dolní Lukavice. Listina sděluje: „*Anna z Malevic odkazuje klášteru sv. Ducha na zádušní služby boží – Lvík seděním na v Dolejší Lukavici přidává svoji pečeť*“.¹⁷ Odtud se pak jeho potomci nazývají Lukavskými z Řeneč. Naposledy je uváděn k roku 1452.

V Řenčích tedy zůstal Suda, a proto se jeho potomci psali Sudy Řeneckými z Řeneč. Jejich erb popsal August Sedláček takto:

„*Téhož erbu byli Řenečtí, Slídové a Lukavští z Řeneč, zejména 1. 1439 Lvík, 1. 1474 Jan Suda a 1481 Suda. Na štítě stříbrném černý kůl, přikryvadla týchž barev, pravý roh stříbrný s černými, levý černý se stříbrnými pery. (Jak. sb.) v kostele Tchořovském u Tupadl jest votivní obraz Sudy z Reneč, manželky a dětí s erby. (Obraz erbu Lukavských H. IX. tab.)*“¹⁸.

V letech 1474–1481 je zmiňovaný „seděním na Řenčích“ nějaký Suda. V listině ze 4. dubna 1476 se doslova píše: „*Plzeň prodala 20 kop ročního platu na všem statku svém za 200 kop urozenému Leitoldovi na Nekmíři – p. Suda z Řeneč jmenován mezi „ručiteli*“.¹⁹ Jistý Suda je uváděn jako svědek v záznamu ze dne 19. 5. 1481.²⁰

Jeho synem byl pověstný Petr Suda z Řeneč, rytíř od meče i huby²¹, prvně zmiňovaný okolo roku 1505. Před rokem 1520 mu patřily Řenče, v nich tvrz, hospodářský dvůr, dále vsi Osek, Plevňov, Kníje, část Libákovic a pusté vsi Háje a Lhoty (ta bývala na Kožichu severně v lese Sukořině).²² Petr Suda byl stavem rytíř a nesl v erbu „*znamení černého kůlu ve stříbrném štítu*“²³. Platil však za zemského škůdce, s povahou zchytralého a podlého zloděje. Loupil společně i s jinými zemany, které skrýval a hostil. On sám byl podporován pány a rytíři za mnohé služby tím, že řadu let ovládal jednu z nejdůležitějších obchodních cest středoevropské soustavy (tzv. pasovskou). Působil tím problémy zejména měšťům, protože na této cestě stavěl obchodníky a formany vezoucí různé zboží, vyžadoval od nich výkupné,

¹⁶ STRNAD, Josef, ed. *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část I., od roku 1300–1450*. V Plzni: Nákladem městského historického musea, 1891. xxiv, 476 s. Prameny a příspěvky k dějinám královského města Plzně; č. 3. Publikace městského historického musea v Plzni; č. 1.

¹⁷ STRNAD, Josef, ed. *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část I., od roku 1300–1450*. V Plzni: Nákladem městského historického musea, 1891. xxiv, 476 s. Prameny a příspěvky k dějinám královského města Plzně; č. 3. Publikace městského historického musea v Plzni; č. 1.

¹⁸ KOLÁŘ, Martin – SEDLÁČEK, August (eds.). *Českomoravská heraldika*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902–1925. 2 sv. (436, 743 s.), s. 77.

¹⁹ Archiv města Plzně. Zápis z Knihy privilegií a testamentů města Plzně 1319–1500.

²⁰ Tamtéž.

²¹ SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl devátý, Domažlicko a Klatovsko. Praha: Argo, 1996. 279 s., 32 s. il. ISBN 80–85794–84–5, s. 179.

²² Rytíř od meče a huby. Petr Suda, majitel panství kolem Řenče, *Pravda*, 1989, roč. 70, č. 165 (15. 7. 1989), příl. s. 8.

²³ HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Díl 3. 1. vyd. Praha: Akropolis, 1994. 237 s. ISBN 80–85770–12–1, s. 185.

nebo jim v horším případě zboží loupežnický sebral. Pro hrozící nebezpečí provoz na zemanských cestách řídil, obchodní podnikání upadalo a městům se krátily příjmy z ungeltního práva.²⁴ Města viděla, že se nedomohou spravedlnosti, tak se dne 9. října 1520 sešla na společné poradě v Praze k ujednání rázného zakročení proti zemským škůdcům. Na této poradě si dojednala pomoci si navzájem. Slíbila si, že neopustí jeden druhého a vykonají právo a spravedlnost proti všem záškodníkům, i když k tomu měšťané neměli dle zemského práva oprávnění. Měštům se nejspíše nejednalo jen o likvidaci loupeživé šlechty, ale chtěla české šlechtě i králi dokázat, že městský stav má dost prostředků i moci k ochraně svých zájmů. Hlavní válečná výprava směřovala na Janovice, které měl též v držení Petr Suda. V neděli 4. listopadu 1520, na posvícení, obehnali klatovští, stříbrští a plzeňští tvrz Sudovu v Janovicích. Brzy na to jim na pomoc přitáhlo z Prahy 500 jízdních, 800 pěších a 44 vozů. Sídlo však bylo velmi dobře opevněno, a proto se dobývání prodloužilo. Z děl se střílelo tak silně, že se hluk roznášel daleko za hranice země. K obraně Petra Sudy sbírala se šlechta, jmenovitě nejvyšší kancléř Ladislav ze Štenberka a také náměstek nejvyššího purkrabí, pan Hynek Bořita z Martinic. Petru Sudovi se podařilo v noci z tvrze utéct, spolu se sedmi tovaryši. Po dobytí sídla bylo uvězněno 16 osob, mezi nimi i manželka Petra Sudy s dětmi. Internováni byli v Klatovech. Zboží a písemnosti nalezené na tvrzi poskytly městům dostatečný důkaz o vině dotyčného, tedy o zločinech páchaných loupeživým rytířem Sudou. Tvrz Janovice byla dne 23. 11. 1520 vypálena, pobořena a příkopy zasypány. Dne 6. ledna 1521 se města v Praze opět sešla a žádala od krále vykonání spravedlnosti nad zajatými. Ještě než měšťané králův souhlas získali, byli vězni odsouzeni k smrti a popraveni dne 11. ledna:

„Pak ten pátek po božím křtění byla poprava a vyvedli odsouzených sedm; tři z nich byli zemané, kteřížto brali, loupili a osekávali lidi. Jeden, Vilém, zeť Vranovské vdovy z Tochovic a ten znal se k tomu trápení i tehdáž, když šiřic volal, jda na popravu, ještě sobě poskakoval a zpíval i jiní a stínání jsou. Ten druhý zeman slul Bořikovský, třetí řečený Loskot.“²⁵

Petr Suda s ostatními zemany z dalších rozbořených tvrzí v okolí žalovali města z veřejného násilí. Měli v tom podporu od většiny šlechtických stavů. Pan Bořita obeslal všechny nejvyšší úředníky a soudce zemské, aby se na Pražský hrad přišli dne 1. února 1521 ospravedlnit. I král rozeslal městům rozhořčený dopis ohledně vykonaných poprav vězňů, o kterých neměla bez jeho vůle rozhodnout.²⁶ Dne 16. 3. 1523 pak král Ludvík Jagellonský Petra Sudu ospravedlnil a za škody na Janovicích mu dal Zdechovice a jiné statky pod Železnými Horami. Tvrz, dvůr

²⁴ LŮŽEK, Bořivoj. Tažení královských měst a Pražanů proti loupeživé šlechtě v západních Čechách r. 1520, *Minulostí Západočeského kraje*, sv. 20. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1984, s. 111–124.

²⁵ LACINA, Josef. *Česká kronika*. Praha: Edv. Beaufort, 1893–1896. 8 sv., s. 2041.

²⁶ ZAP, Karel Vladislav (ed.). *Česko-moravská kronika*. Kn. 3. Praha: I. L. Kober, 1872, s. 937 – 1028; s. 966 – 969.

a ves Řenče (též vsi Plevňov, Osek, Knije, část Libákovice a pusté vsi Háje a Lhotku) prodal Janu Markvartovi z Hrádku.²⁷

Potomci Petra Sudy byli Suda – nejstarší, Sigmund, Ludvík a dcera Johanka. V roce 1536 přikoupili Sigmund a Ludvík Podol i s vesnicemi. Při dělení majetku roku 1546 dostal Suda Zdechovice u Přelouče, Sigmund Podol. Podíl Ludvíka a Johanky není v pramenech specifikován, Ludvík však „seděl“ roku 1558 na Čijovicích. Sigmund nabytou Podol prodal. Roku 1546 byl na Starkoči a roku 1555 byl hejtmanem na Kunětické Hoře. Suda přišel roku 1558 o nabyté Zdechovice, vyplatil je od něj Karel ze Žerotína, a bydlel pak v Heřmanově Městci. Stal se krajským radou a roku 1565 koupil tvrz Orlici u Ústí nad Orlicí i se zápisnými vesnicemi. Tvrz rozšířil a přestavěl. Zůstala po něm vdova Dorota z Lipan, která spravovala Orlici ještě v roce 1615. Měli dva syny Jetřicha a Albrechta Šťastného. Albrecht koupil Jesenici 17. 5. 1617. Jetřich měl v držení Orlici v letech 1592–1638. Oba bratři byli členi jednoty bratrské.²⁸

Sudové z Řeneč se nějakým způsobem zapojili do povstání proti králi v roce 1618 (asi pouze finanční podporou) a po prohraném boji byli v roce 1623 odsouzeni. Statky jim však byly ponechány a mohli na nich zůstat. 17. 6. 1624 si Jetřich vzal ovdovělou Annu z Kobylího (Hamzová) a tím vyženil věno na Morašicích. Zemřel okolo roku 1638. Zůstala po něm dcera Dorota Anna Sudová z Řeneč (nar. 1625), vdaná okolo roku 1642 za Mikuláše Vitanovského z Vlčkovic, který byl od roku 1646 hejtmanem hradeckého kraje. S manželkou Dorotou Annou žili většinu času, pokud se nevěnoval své úřední povinnosti v Praze, na orlické tvrzi. Uhersko, které jim také patřilo, navštěvovali jen občas. Dorota Anna dne 13. 5. 1652 zemřela, pohřbená byla v kostele lukavském. Rok nato zemřel i její manžel Adam Mikuláš Vitanovský, stalo se tak 29. 4. 1653. Zůstaly po nich tři osiřelé děti (mezi nimi asi nejznámější dobrodinec města Kyšperka, syn Hynek Jetřich Vitanovský z Vlčkovic).²⁹

1.3.2 Markvartové

Před rokem 1520, jak víme, prodal Petr Suda tvrz, dvůr a ves Řenče, vsi Plevňov, Osek, Knije, část Libákovice a pusté vsi Háje a Lhotku, Janu Markvartovi z Hrádku, hejtmanu Plzeňského kraje a prvnímu předku rodu Markvartů z Hrádku.

²⁷ ZAP, Karel Vladislav (ed.). *Česko-moravská kronika*. Kn. 3. Praha: I. L. Kober, 1872, s. 937 – 1028; s. 966 – 969.

²⁸ OTTO, Jan, ed. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Dvacátýčtvrtý díl., Staroženská-Šyl. Praha: Otto, 1906. 901 s. (Suda Řenecký, s. 328–329).

²⁹ *Kartotéka Augusta Sedláčka*. [online]. Dostupné z [www: http://www.augustsedlacek.cz/](http://www.augustsedlacek.cz/) [Citováno dne 2016–11–15].

Markvartové z Hrádku byli starou českou vladyckou rodinou pocházející od nedalekého západočeského Stříbra. V erbů měli červený štít se zlatým břevnem, které bylo někdy mřížované. Nad přílbou byla černá koule se zlatými plameny.³⁰

Jan Markvart zanechal statek svému synovi Humprechtovi (ten také býval hejtmanem Plzeňského kraje) vyskytujícímu se na Řenčích v roce³¹. Ten měl za manželku Annu z Drahenic. Roku 1526 koupil ves Vodokrty, roku 1539 pak Čížice. O něco později, roku 1545 koupil ještě ves Snopoušovy. Téhož roku obdržel výplatu vsi Krasavčí³² od kláštera kladrubskeho.³³ Protože dobře hospodařil, velmi zvětšil svůj majetek. Když roku 1558 zemřel, odkázal svým dětem velký majetek. Humprecht byl pohřben v kostele na Vícově a jeho náhrobek se nachází vlevo při vchodu do kostela vícovského³⁴. Anna jej přečkala a jako vdova si 22. 3. 1561 koupila poplužní dvůr ve Vodokrtech, padlý kamenný dvůr a kus lesa při Střížovu od Žofie z Kalenic (manželka Petra Lukavského z Řeneč). Roku 1589 zemřela a byla též jako její manžel pohřbena ve vícovském kostelíku, kde je na již špatně čitelném náhrobku napsáno:

„Léta Páně 1589 ve středu po svatém Antonínu a Vítovi mezi sedmou a osmou hodinou usnula jest v Pánu Bohu věčná paní Anna Markvartová z Předenic a na Vodokrtě, jejížto duši ráčil Pán Bůh přijmout.“

V závěti odkazuje svoje jmění, Vodokrty, dceři Kateřině z Hrádku (manžel Adam Babínský z Újezda na Třebomyslicích) a Snopoušovy dětem Dětleta Koce z Dobrše na Ulišovech od nebožky Anny z Hrádku (druhé dcery).³⁵ Syn Jiřík dostal v dědictví Řeneč a Plevňov, jenže špatně hospodařil, v Praze se popral (1568 v hospodě u Zlaté hvězdy)³⁶, dělal dluhy, rozhazoval peníze a zastavoval některé vesnice. Proto musel okolo roku 1547 část Řeneč odprodat svému švagrovi Kryštofovi Loubskému (manželovi sestry Veroniky) a konečně 9. 10. 1571 i ostatní část Řeneč, tvrz, dvůr a ves, také ves Plevňov a některé vsi přepsat na svou manželku Marjánu Markvartovou z Bukova, aby na něj věřitelé nemohli. Ani manželka však nemohla odvrátit ztrátu statku v Řenčích a celé Řeneč připadly Kryštofovi Loubskému.

³⁰ HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti. Díl 1.* 1. vyd. Praha: Akropolis, 1994. 237 s. ISBN 80-901020-3-4, s. 96.

³¹ STRNAD, Josef, ed. *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část I., od roku 1300-1450.* V Plzni: Nákladem městského historického musea, 1891. 476 s.

³² Dnes Krasavce.

³³ SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl devátý, Domažlicko a Klatovsko.* 3., nezm. vyd., v Argu 1. Praha: Argo, 1996. 279 s. ISBN 80-85794-84-5, s. 179.

³⁴ Vícov: *historie jedné památky.* Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na území Přešticka, 2007. 32 s., ISBN 978-80-254-1115-5, s. 8.

³⁵ *Kartotéka Augusta Sedláčka.* [online]. Dostupné z www: <http://www.augustsedlacek.cz/> [Citováno dne 2016-11-15].

³⁶ SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl devátý, Domažlicko a Klatovsko.* 3., nezm. vyd., v Argu 1. Praha: Argo, 1996. 279 s., ISBN 80-85794-84-5, s. 179.

1.3.3 Loubští

Po roce 1571 vlastnil celé Řenče Kryštof Loubský z Lub, manžel Veroniky Markvartové z Hrádku, dcery Humprechta Markvarta z Hrádku. Loubští byli starou českou vladyskou rodinou pocházející ze západních Čech, příbuznou s Ježovskými z Lub. Měli i stejný erb, obsahující modré prstence či lupeny, po povýšení do panského stavu se ve štítu objevil orel.³⁷ Kryštof byl nesnášenlivý, rád se soudil a hádal, což lze doložit na základě různých soudních sporů a rozepří v kartotéce Augusta Sedláčka. Například v roce 1596 žaloval Adama Babínského z Újezda na Třebomyslicích (jeho švagr po Kateřině z Hrádku sestře manželky Veroniky) a Jana Adama Koce z Dobrše na Roupošově, že mu vysekali jeho les, „*háj dubový*“, a dřevo si odvezli.³⁸ Když tedy po roce 1596 zemřel, zanechal řenecký statek svému synovi Jáchymovi Ladislavovi. V této době se statek skládal z tvrze, dvora, vsí Řenče, Libákovice, Plevňov, Vodokrty, Knije, Osek, Snopušovy, Háj a dílu Předenic.³⁹ V roce 1597 koupil Jáchym Ladislav Krasavce a připojil Řenče k lukavskému statku, který zakoupil v letech 1614 a 1615.

Při komisních konfiskacích byl Jáchym Ladislav Loubský dne 28. ledna 1623 odsouzen ke ztrátě poloviny svého jmění. Jeho oba statky Řenče (tvrz, dvůr a ves Řenče s dvorem poplužním a vsí Snopušovy s poplužním dvorem, Vodokrty s dvorem, Osek, Libákovice, Plevňov, Knihy, Háje, dědina Dílče⁴⁰ pod Plevňovem, koupená Jáchymem Ladislavem Loubským roku 1602 za 300 kop míšeňských od Johanky Švihovské) a Lukavice Dolejší (tvrz a ves Lukavice s dvorem poplužním, pivovarem, a ovčínem, díl vsí Hořejší Lukavice a Lišice, ves Krašovice, tři pusté chalupy v Lomech a spálený mlýn) nebyly ani odhadnuty. Dne 10. dubna 1623 byly královským místodržícím z Lichtenšteina ponechány a opět prodány za 49 750 kop míšeňských grošů dosavadnímu majiteli Jáchymovi Ladislavovi. Touto sumou měl uhradit zmíněné dluhy, jenže Jáchym prohlásil, že tyto statky nemají ani cenu dluhů, takže královská komora nedostala nic. Podvodně zamlčel i jistiny několika věřitelů. Jáchym ihned poté postoupil statek Řenče s příslušenstvím svému synovi Adamovi za 30 000 kop míšeňských a ten jej neprodleně téhož roku prodal za 64 000 kop hraběti Filipovi Kracovi z Šarfenštejna.⁴¹

³⁷ HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Díl 2. Praha: Akropolis, 1993. 189 s. ISBN 80-85770-04-0, s. 107.

³⁸ *Kartotéka Augusta Sedláčka*. [online]. Dostupné z www: <http://www.augustsedlacek.cz/> [Citováno dne 2016-11-17].

³⁹ ŠLÉGL, Adolf. *Politický okres přeštický: Vylíčení statistické, kulturní a historické zástupitelských okresů přeštického a nepomuckého. [II. Část zvláštní]*. Přeštice: C. M. Homan a Ant. Ouřada, 1925, s. 93.

⁴⁰ Dnes Dolce.

⁴¹ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. V Praze: Nákladem Musea království českého, 1882, s. 338 – 339.

Krac ze Šarfenšteina byl původně kanovníkem ve Wormsu, ale díky své dobrodružné povaze se stal vojákem. Bojoval na Bílé hoře, vyjednával tajně se Švédy a roku 1633 k nim přešel. V roce 1635 byl zajat, uvězněn ve Vídni, zbaven všech svých statků a 26. června téhož roku odsouzen k smrti. Jeho zkonfiskované statky byly v roce 1633 postoupeny Albrechtem z Valdštejna hraběti Šimonovi Thunovi. Po Valdštejnově smrti byly statky konfiskovány, protože měl ale Krac velmi mnoho věřitelů, na základě císařského patentu ze dne 18. června 1637 si věřitelé směli jeho statky rozebrat.⁴²

Pro naše bádání je důležité, že Řenče byly v ceně 53 517 kop míšeňských vráceny Adamovi Jaroslavu Loubskému. Dle vypovídajících zápisů z berní ruly z 3. 4. 1655 se řenecký statek skládal z 10 vesnic (Řenče, Vodokrty, Plevňov, Osek, Háje, Libákovice, Předenice, Knihy, Snopoušovy, Únětice), tedy 54 sedláků, 3 nově osedlých, 1 pohořelého, 16 pustých, 1 chalupníka, 12 zahradníků, 2 mistrů, 9 ovčáků a 3 pacholků.⁴³ Dne 25. listopadu 1657 rozdělil Adam Jaroslav majetek mezi dva syny, Petra Františka a Kryštofa Fridricha.⁴⁴ Řenče dostal syn Kryštof Fridrich (Bedřich). Jelikož se ale jeho děd Jáchym Loubský z Lub dopustil výše zmíněného podvodu vůči královské komoře, byly Řenče i s Dolejší (Dolní) Lukavicí vráceny královské komoře a roku 1662 císařem Leopoldem darovány Františku Albrechtovi, hraběti z Harrachu. Od této doby pak byly Řenče trvale sloučeny s dolnolukavickým statkem.

1.4 Řenče po třicetileté válce

1.4.1 Morzínové

Jak již bylo řečeno, císař Leopold daroval v roce 1662 spojené statky, řenecký i lukavický, hraběti Františkovi Albrechtovi z Harrachu. Ten je po třech letech prodal Karlu Leopoldu hraběti Caretto-Milesimo, vlastnícímu řenecký i lukavický statek jen rok a ten ho pak v roce 1666 prodal Pavlovi hraběti z Morzínů.⁴⁵

Morzínové původně pocházeli z Friaulska v severní Itálii, významným členem rodu byl Kamil Rudolf, který bojoval za císaře Ferdinanda II. v období třicetileté války. Zemřel v Praze roku 1646 bez potomků. Dědicem majetku Morzínů se tedy stal jeho bratr Pavel. Ten roku 1650 koupil Kunstberk s Křincem, roku 1654 Lomnici a statek Doubravany. Pro nás je

⁴² ŠLÉGL, Adolf. *Politický okres přeštický: Vyličení statistické, kulturní a historické zástupitelských okresů přeštického a nepomuckého. [III. Část zvláštní]*. Přeštice: C. M. Homan a Ant. Ouřada, 1925, s. 93.

⁴³ BERNÍ RULA – popis Čech do roku 1654, část I. Praha 1984, s. 930 – 934.

⁴⁴ *Kartotéka Augusta Sedláčka*. [online]. Dostupné z [www: http://www.augustsedlacek.cz/](http://www.augustsedlacek.cz/) [Citováno dne 2016–11–17].

⁴⁵ URBAN, Jaroslav František (ed.). *Západočeský písmák Václav Jan Mašek*. Přeštice: Okresní rada osvětová, 1948, s. 11.

důležitý rok 1666, kdy koupil Dolní Lukavici, v dalších letech statek Klenový s Opálkou a Bezděkovem (1673), Čistou (1688) v Čechách, Lesonice, Červený Martinkov (1680) a Bítovanky (1681) na Moravě.

Pavel měl s manželkou Marií Alžbětou Hrzánovou z Harasova čtyři syny – Jana Rudolfa, Františka Mikuláše, Ferdinanda Matyáše a Pavla Tomáše, mezi něž se po smrti Pavla z Morzinu dne 3. listopadu 1688 rozdělil rodinný majetek. František dostal Opálku a Klenový, je v roce 1690 prodal a koupil Měcholupy, které v roce 1696 také prodal a koupil Drhovli. Zemřel roku 1709.⁴⁶

Dědicem morzinského svěřenství se stal nejstarší žijící syn Jan Rudolf (1641–1702), který již za otčova života na statcích Lukavice a Řenče hospodařil. Oženil se s Evou Konstancií Vratislavovou z Mitrovic a měli spolu tři syny – Ferdinanda Maximiliána Felixe (1673–1706), Václava Humberta (1674–1737) a Josefa Antona (nar. 1688).⁴⁷ Když Eva Konstancie roku 1701 zemřela, oženil se s její sestrou Kateřinou Rózou netušíc, že svou první manželku bude brzy následovat. Zemřel na jaře roku 1702. Nejmladší syn Josef zdědil Nový Ronov a Loukovec. Maximilián měl statky Vrchlábí, Lomnice s Čistou a Kuncberkem, Nový zámek s Hostinným, Kounice a Nový Ronov. Maxmilián zemřel 16. dubna 1706 v Kutné Hoře bez dědiců. Majetek tedy dostali jeho bratři, hlavně Václav, který působil v armádě pod Evženem Savojským, zemřel 5. září ve věku 63 let.

V 18. století vstupuje do vlastnictví Dolní Lukavice (Řenče jsou stále jeho součástí) bratr Jana Rudolfa, Ferdinand Matyáš Morzin (1646–1725), dědicí po otci statky na Moravě. Základním majetkem Ferdinanda Matyáše byla Lukavice, koupená v roce 1699 od Jana Rudolfa, k níž byly roku 1712 přikoupeny Chlumčany a roku 1717 Letiny. Ferdinand Matyáš býval hejtmanem Plzeňského kraje, zemřel 23. května 1725. Pokračovatelem vlastnické linie Dolní Lukavice byl syn Ferdinand Maximilán František (1693–1763) s manželkou Annou Kateřinou Novohradskou z Kolovrat. Ten roku 1728 přikoupil panství Merklín a o deset let později sousední statky Ptenín a Ježovy. Zemřel 23. října 1763, dědicem Lukavice se tedy stal jeho nejstarší syn Karel Josef František (1717–1783).⁴⁸ Karel se oženil s Vilemínou Rajskou z Dubince, se kterou měl 13 dětí. Lukavici prodal roku 1780 hraběti Karlu Bedřichovi

⁴⁶ *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. V Praze: J. Otto, 1888–1909. 28 sv., s. 749.

⁴⁷ MILEROVÁ, Helena. *První Morzinové v českých zemích*. Pardubice, 2008. *Bakalářská práce*. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D. [online] [cit. 19. 11. 2016]. Dostupné z: http://dspace.upce.cz/bitstream/handle/10195/29838/MilerovaH_Prvi%20Morzinove_JK_2008.pdf;jsessionid=0D200834F1009496B418ABF55A16865A?sequence=1, s. 13–14.

⁴⁸ VALENTA, Aleš. *Rodinný archiv Černínů-Morzínů, Vrchlábí (1535) 1562–1944*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk, 2012. Těž [online]. [cit. 19. 11. 2016]. Dostupné z: http://vychodoceskearchivy.cz/zamrsk/files/2013/10/8891_Rodinný-archiv-Černínů-Morzínů-Vrchlábí-1535-1562-1944_NAD_266.pdf. s. 4–8.

Hatzfeldovi z Gleichenu (státnímu ministrovi vnitřních věcí), vlastníci dolnolukavického panství do roku 1794, než je zdědil Hugo Damian Ervín hrabě Schönborn-Weisenthed.

1.5 Řenče v dobách napoleonských a v průběhu 19. století. Schönbornové

Řenče patřily k lukavskému panství, které vlastnili od roku 1794 Schönbornové. Schönborn bylo jméno prastaré šlechtické rodiny, pocházející z Westerwaldu, později povýšené do šlechtického stavu.⁴⁹ V této době měly Řenče: poplužní dvůr, pohodnici, ovčárnu, 6 selských gruntů, 8 čtvrtlánků a 16 chalup. Tito všichni, celkem z 33 chalup, byli povinni chodit pracovat na panský majetek⁵⁰. K tomuto období se váže pověst o řenečském drábovi.

„Na řenečském dvoře byl náramně zlý dráb. Učiněný čert! Lidi týral, s ničím nebyl spokojen, nadával, „sekýroval“, jak lidé říkali, až Bůh bránil. „Však my se ti taky dostaneme na kobytku,“ říkali v duchu robotníci a brzy se tak stalo. Toho roku, co se to stalo, podvečer ten den před svatým Václavem obcházel milý dráb stavení a zval na panské. Ve statku na návsi, kde se říkalo „U Strnadů“, zabouřil na okno a ostrým pánovitým hlasem poroučel: „Hospodáři, pozejtří ráno před slunce východem ať jste s potahem na Vejslavce! Ne abyste si poslal pohůnka!“ Ten den bylo veliké horko, krátce před polednem už byl unavený, proto se rozhlédl, zda někde neuvidí drába a vytáhl dýmku. Začal pomalu bafat. Právě když přemýšlel, co musí ještě zítra vykonat, palčivá bolest se mu zahryzla za krk a projela dále do zad. Dýmka mu vypadla z ruky, a když se vzpamatoval z leknutí, spatřil před sebou – zlého drába. „Já ti dám si tu hrát s fajfčíčkou! Ty lenochu jeden! Přepočítal ses, co?“ A rány začaly padat, jako by jich nemělo být konce. Strnad zprvu nevěděl, co je. Vyskočil, ruce a nohy se mu roztráslly. A pak už ztratil vládu nad svou silou. Jen nejasně cítil, že se v něm cosi zdvihá jako bílá šelma, která řve. To byl vztek. Skočil ke koni, vytrhl bič, obrátil rukovítka a teď to začalo. Jako déšť, ne, jako krupobití ran na záda necitelného drába. Přes hlavu, přes ruce, přes záda, kam se dalo. „Ty hade! Ty padouchu! Jednou už to musí přestat!“ A rány se sypaly bez přestání. Šup, šup... Dráb už se svíjel po zemi, chňapal rukama po rukovítka, chtěl se bránit. Nic platno, rány neustávaly, až když se Strnadovi přerazilo rukovítka, ustal tento děsný liják. „Máš dost! To je za nás všechny. A opovaž se ještě někoho sekýrovat!“ Doma žena užasla nad jeho časným návratem. „Copak se stalo, že jedeš tak brzo?“ „Ale zmlátil jsem drába,“ zavrčel hospodář a odváděl koně ke chlévu. „Panenko svatá, z toho bude opletačka!“ zabědovala hospodyně a rozplakala se. Hospodář nemluvil,

⁴⁹ Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. V Praze: J. Otto, 1888–1909. 28 sv., svazek 23, s. 32.

⁵⁰ Kronika obce Řenče, 1925, s. 6.

hospodyně se bála vyptávat. Ale nestalo se nic. Dráb sice nějakou dobu do vsi nechodil, ale po čase přišel zas. Jaksi proměněný. U Strnadů potom vždycky zval na robotu jen tak letmo a jako mimochodem. A nikdy nezapomněl dodat: „Ať přijde pohůnek!“ Andělem se sice po té příhodě nestal, ale přece s ním od té doby bylo jakž takž k vydržení.“⁵¹

Když zemřel hrabě Karel Bedřich Hatzfeld z Gleichenu, panství Dolní Lukavici a Dlažkovice po něm zdědil jeho strýc Hugo Damian Ervín hrabě Schönborn-Weisenthoid (1738–1817), c. k. komoří a tajný rada, rytíř řádu sv. Josefa a česný rytíř řádu Maltánského. V tomto roce již deset let vlastnil Příchovice. Když v roce 1801 vymřela rakouská linie Schönbornů, zdědil i tyto její statky. Hned je však postoupil druhorozenému synovi Františkovi Filipovi Josefovi (1768–1841), proslulému jako veliký přítel umění. Ostatní statky dostal prostřední syn Ervín František Damián (1776–1840) a nejmladší syn Bedřich Karel Josef (1781–1848), tím se opět rod rozdělil na tři větve. První linii Schönborn-Buchheim založil hrabě František Filip (panství Schönborn, Beregvár). Druhá Schönborn-Wiesenthoid vzešla od Františka Ervína (panství Wiesenthoid, Pommersfelden). Pro naši práci je důležitá třetí nejmladší česká větev Schönborn, založená Bedřichem Karlem Josefem.⁵²

V roce 1848⁵³ po vydání oktrojované Stadionovy ústavy, která sice nikdy nevešla v platnost, se ujalo zrušení poddanství, rovnost před zákonem, svoboda pohybu a též přenos státní správy z panství na nově vzniklé obecní samosprávy. Po tomto roce umírá Bedřich Karel Josef a panství tvořené ze statků Lukavice, Příchovice, Přeštice, Malesice, Kozolupy a alodiálního⁵⁴ statku Dlažkovice na Litoměřicku přebírá jeho syn Ervín (17. 3. 1812 – 12. 1. 1881). Ten byl v letech 1861–1867 poslancem v kurii⁵⁵ velkostatkářské, hlásící se ke konzervativní straně, též byl členem rakouské panské sněmovny. S manželkou Kristinou M. Josefou rozenou hraběnkou von Brühl (1817–1902) měl deset dětí. Nejznámějšími byli syn Bedřich Ervín, který byl v letech 1888–1895 ministrem spravedlnosti a syn František, který byl kardinálem a pražským arcibiskupem (zemřel v roce 1899 a je pochován v arcibiskupské hrobce ve svatovítské katedrále na Pražském hradě), roku 1878 vysvětil nový kostel v Řenčích. Když pak hrabě Ervín 12. 1. 1881 zemřel, převzal velkostatek Dolní Lukavici jeho nejstarší syn Karel Bedřich hrabě Schönborn-Wiesenthoid-Buchheim-Wolfsthal (1840–1908). Oženil se v roce 1861 na Konopišti, kde si vzal dceru Jana

⁵¹ BRADÁČ, Jaroslav. *Historika z doby roboty, Pod Zelenou horou: vlastivědný sborník jižního Plzeňska*, 1936, roč. IV., s. 121 – 123.

⁵² *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. V Praze: J. Otto, 1888–1909. 28 sv., svazek 23, s. 32 – 34.

⁵³ V tomto roce 28. května žádali občané Řeneč společně s obcí Háje a Střížovice „Slavný výbor národní království českého“ o navrácení lesa Sukořina.

⁵⁴ Úplné vlastnictví.

⁵⁵ Kurie – společnost rozdělena dle toho, kam lidé patřili. 1. kurie velkostatkářská, 2. kurie městská, 3. kurie venkovská, 4. kurie obchodní a živnostenské komory.

Nepomuka Karla z Lobkowicz Johannu (1840–1871), po její smrti se oženil s dobrotivou Zdeňkou Karolínou rozenou Šternberkovou (zemřela 16. 9. 1915 ve věku 69 let).⁵⁶ Za Karla Bedřicha a jeho druhé manželky Zdeňky se v Řenčích zřídila duchovní správa, dokončila se výstavba kostela a hřbitova. Hrabě Karel Bedřich vedl nákladný způsob života a tím statek velmi zadlužil. Jeho dědic Jan Nepomuk (3. 4. 1864 – 7. 6. 1912),⁵⁷ oddán roku 1889 s Annou hraběnkou Wurmbrand-Stuppach, dědičný člen panské sněmovny, poslanec zemský,⁵⁸ nebyl o mnoho lepší hospodář. V roce 1906 dluhy narostly tak, že se hrabě Jan musel odstěhovat do Prahy, jeho majetek byl pronajat a hraběti byla vyplácena jen peněžní renta. Na tomto místě je ale nutné poznamenat, že Schönbornové byli lidumilové a dobrodinci, mnohokrát vypomohli obyvatelům panství, které postihly nejrůznější životní útrapy.⁵⁹

V roce 1909 byl statek Řenče pronajat Josefu Čejkovi (*19. 3. 1841)⁶⁰ a jeho manželce Anně rozené Hachové z Nezbavetic (*4. 1. 1850). Roku 1924 Čejka statek od hraběte Jana Schönborna koupil a do Řeneč se přistěhoval z Plzně, kde předtím pobýval na selském výměnku u svého syna.⁶¹

1.6 Obec ve dvacátém století

1.6.1 Světová válka a Řenče

Po atentátu na rakousko-uherského následníka trůnu v Sarajevu byla 26. července 1914 nařízena všeobecná mobilizace 8. a 9. armádního sboru, mužů do 37 let. Jak tato událost zasáhla obec Řenče, nejlépe popisuje kronikář Pavel Špelina:

„Dne 29. června t. r. hráli jsme s Janem Křehlíkem č. 16 a společníky ve Snopoušově o Lukavické pouti. Začali jsme hrát jako obyčejně odpoledne a nikdo nic nevěděl, tančilo se a každý měl pouťovou náladu. Před večerem přišli k muzice hoši z Dol. Lukavice a přinesli zprávu, že někdo následníka trůnu a jeho choť zastřelil v Sarajevě, že přišli do Lukavice četníci z Přeštic a hudba že je tam všude zakázána. My jsme žádný zákaz nedostali, tak jsme hráli dále a chasa byla veselá, jako by se nic nestalo. Večer přijeli snopoušovský hoši z Plzně, kde pracovali, a ti již tvrdili, že jsou diplomatický styky mezi Rakouskem a Srbskem přerušeny. Již tenkrát se začalo povídat, to že je příčina k válce, že to Rakousko Srbům

⁵⁶ *Kronika fary Řenče 1900–1985*, s. 26; *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. V Praze: J. Otto, 1888–1909. 28 sv., svazek 23, s. 32 – 34.

⁵⁷ *Kronika fary Řenče 1900–1985*, s. 22.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ ROŽMBERSKÝ, Petr – HAJŠMAN, Jan – MACHOVÁ, Veronika. *Dolní a Horní Lukavice*. 1. vyd. Plzeň: Nadace České hrady, 2004. 52 s.: il. (*Zapomenuté hrady, tvrže a místa*; Sv. 31). ISBN 80–86596–40–0, s. 47.

⁶⁰ Ze sčítání lidu, Řenče, rok 1910, č. p. 4.

⁶¹ *Kronika obce Řenče, 1925*, s. 6.

neodpustí a již se také prorokovalo, že Srbové vyhrajou, že je Rus nenechá padnout. A vskutku to netrvalo dlouho. Dne 26. července, bylo to v neděli, šli jsme zase s Janem Křehlíkem hráti do Štěnovickýho Borku a brali jsme si na cestu u Skalů č. 52 kouření a tu přijel z Přeštic kočár a v něm seděl Jan Fodrmajer, truhlář z Přeštic a vyvěsil velký plakát s všeobecnou mobilizací do 37 let. Tak jsme nevěděli, máme jít hráti, nebo ne. A tu Křehlík jako kapelník pravil, musíme a šli jsme po cestě pořád, pořád. I když jsme se srazili s kamarády, mluvilo se jen o válce. Já s Boříkem z Vodokrta jsme byli starší 37 let, tak na nás to již neplatilo, ale druzí ti museli. Když jsme přišli do Borku, tak to tam bylo všechno jako raněný. My jsme začali hráti a on žádný se do tance nehnal, kdežto Borecký bývali na tance první. Tak jsme hráli něco přes půlnoc a bylo po muzice, kdežto jindy jsme hráli až do bílého dne a za světla šli ráno domů. Druhého dne 27. července rukovali do 37 let.: Jan Klášterka č. 1, František Kasl č. 5 – jako raněný zemřel doma, Jan Bouzek č. 24, Jan Křehlík č. 16 – jako raněný zemřel doma 1918 v č. 24, Josef Liška kovář č. 47 – zemřel na Rusi 1917, Václav Raichert č. 34, Jan Rudolf, syn lesního hajného, Josef Štych – nez., Martin Štych č. 7, Karel Majer, č. 11, Petr Moravec, č. 12, František Valenta, č. 14 – přišel ve válce o oko, Mencl Josef, č. 57, Josef Diviš, č. 15, Václav Virt, č. 17, Volf Jakub – padl na Rusi, Tolar Václav, č. 27, Fořt Václav, č. 41, Pašek Václav, č. 31, Kasl Jan, č. 28, Pašek Josef, č. 33, Trefný Josef, č. 39. Celkem 22 občanů obce Řenečska. Byla to rána veliká, to se nenechá ani vypsati. Pracovníci odešli a ty ženy s těmi dětmi neb starými musely práci doma vykonávat.“⁶²

Konec války nastal v den mnichovské revoluce 7. listopadu 1918, kdy se Německo odhodlalo k žádosti o příměří. Na to Dohoda přistoupila pod podmínkou bezpodmínečné vykonatelnosti jakéhokoli nařízení od zmocněnce maršála Focha. Příměří bylo tedy dohodnuto a pod diktátem Focha dohodnuta kapitulace dne 11. listopadu 1918. Dne 28. října 1918 se samostatný, nezávislý, z útlaku vyproštěný národní československý stát stal skutkem a Národní výbor se ujal vlády české země. Dne 13. listopadu 1918 ukončil Národní výbor své předběžné práce vyhlášením ústavy a den poté, se v budově bývalého českého zemanského sněmu v Praze, sešlo revoluční Národní shromáždění o 256 členech, aby zde jednomyslně zvolilo prezidentem Československé republiky T. G. Masaryka.⁶³ Tyto události podstatně změnily další vývoj českých zemí a odrazily se pochopitelně i v dějinách Řenecka.

⁶² *Kronika obce Řeňče, 1925*, s. 39 – 41.

⁶³ KŘIVÁNKOVÁ, Alena. *Ilustrované dějiny českého národa*. Praha: Český spisovatel, 2011. 621 s. ISBN 978-80-7459-035-1, s. 559-564.

1.6.2 Pozemková reforma

Jednou z výrazných změn po první světové válce byla pozemková reforma z roku 1920, která výrazně zasáhla velkostatek. Hospodářský dvůr v Řenčích byl rozparcelován a odkoupen nájemci z Řeneč, ale i z přilehlých obcí, dne 30. 8. 1922 a poté v roce 1923.⁶⁴ Na počátku 30. let 20. století tedy zůstává Schönbornům pouze hospodářský dvůr, pivovar, cihelna v Dolní Lukavici a okolní lesy.

30. září 1937 navštívil řenečský kostel vyslanec a zplnomocněný ministr JUDr. Ferdinand Veverka se svým synem a dcerou, který 1. ledna 1937 přišel coby správce na zámek do Lukavice. Tímto převzal i patronát nad řenečským farním kostelem.⁶⁵ JUDr. Veverka zastával v prvorepublikovém Československu významné posty:

„Po vzniku ČSR byl poslanec Revolučního národního shromáždění. Zároveň vedl zahraniční odbor ministerské rady. V r. 1919 jmenován konzulem v Londýně. V únoru 1921 nastoupil na vyslanectví v Bukurešti. V letech 1924–1928 vyslanec v Bernu a současně stálý československý delegát ve Společnosti národů v Ženevě. V období 1928–1936 působil na vyslanectví ve Washingtonu a v letech 1936–1937 ve Vídni. Do března 1939 vyslanec v Bukurešti.“⁶⁶

1.6.3 Druhá světová válka

Počátek a průběh 2. světové války v Řenčích se bohužel nepodařilo přesně doložit, jelikož v kronikách obce tyto údaje nejsou, stránky s tímto obdobím chybí. Například v kronice fary z let 1900 – 1985 je tato událost naznačena poslední zmínkou o počátku druhé světové války dne 1. září 1939 a poté se kronikář omezil na zprávy čistě církevní.⁶⁷ V kronice obce z let 1922–1984 je zmínka o spálení pamětní knihy z těchto let.⁶⁸ Pokusem nahradit absenci těchto pramenů je práce s pamětníky obce, kteří dobu zažili a byli ochotni poskytnout své vzpomínky:

„V září 1938 vyhlásil prezident Beneš všeobecnou mobilizaci. Několik mužů s vojenskými kufry se shromáždilo na návsi, aby odjeli k vojenským útvarům.⁶⁹ Tito muži se za pár měsíců vrátili domů. Když byl na území Československa vyhlášen Protektorát Čechy a Morava,

⁶⁴ *Kronika fary Řenče, 1900–1985*, s. 66 – 68. Viz tabulka v příloze.

⁶⁵ Tamtéž, s. 116.

⁶⁶ *Středočeská vědecká knihovna v Kladně*. [online]. Dostupné z [www: http://svk5.svkkl.cz/ar1-kl/m-cs/detail-kl_us_auth-p0205552-Veverka-Ferdinand-18871981/\[Citováno dne 2017-1-15\]](http://svk5.svkkl.cz/ar1-kl/m-cs/detail-kl_us_auth-p0205552-Veverka-Ferdinand-18871981/[Citováno dne 2017-1-15]).

⁶⁷ *Kronika fary Řenče, 1900–1985*, s. 119.

⁶⁸ *Kronika obce Řenče, 1922–1984*, s. 5.

⁶⁹ Mezi nimi byl i můj pradědeček Josef Dražský.

z obce Řenče byly odvedeny na totální nasazení do Německa mladší ročníky. Jelikož byli odváděni jen svobodní obyvatelé, docházelo k rychlému uzavírání svazků. Nejhorší odvod na nucenou práci do říše zaznamenal ročník 1921.

V dubnu 1945 do obce přitáhl prapor armády generála Vlasova, který se zorganizoval na východní frontě a posléze bojoval po boku Němců proti Rudé armádě. V obci Knihy měl zřízen generální štáb. „Vlasovcům“ zůstal jen jediný směr postupu a přání dostat se za každou cenu na západ. Obec Řenče „vlasovcům“ posloužila jako ubytovací zastávka na cestě na západ. Násilně si vymohli ubytování téměř v každém stavení obce. Toto ubytování přerozděloval starosta obce Bogr. 6. května 1945 přijela do obce americká armáda. Američané byli ubytováni v hospodě a ve vesnici měli zbudovaných několik kulometných hnízd (například u školy u křížku).“⁷⁰

Osvobození Československa z německé okupace Rudou armádou napomohlo k formování a nového typu režimu a pozdější převzetí vlády do jeho rukou. Parlamentní moc v Československu získala Komunistická strana Československa, jejíž vůdčí pozici posilovala po válce celonárodní touha po pomstě a snaha mravního očištění národa. Počátkem nástupu tohoto vládního směru byl 4. duben 1945. V této době prezident Beneš v Košicích jmenoval vládu Československé republiky (vláda Národní fronty).⁷¹ Košický vládní program deklarovaný 5. dubna 1945 sliboval potrestání válečných zločinců, kolaborantů a zrádců, znárodnění soukromého majetku, pozemkovou reformu a vyhlášoval, že Češi a Slováci jsou dva rovnoprávné národy. V poválečném období byla dořešena legislativa o odsunu Němců a dalších národností z Československa tzv. dekrety prezidenta republiky, známými pod označením Benešovy dekrety, které měly právní sílu ústavních zákonů. Všechny dekrety byly v březnu 1946 Ústavním zákonem č. 57/1946 Sb. ratifikovány. Vydáním dekretu č. 12/1945 S. (o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa) mělo dopad i na lukavické (řenečské) panství, jelikož ho vlastnil od roku 1938 JUDr. Ferdinand Veverka.⁷² Ten byl v roce 1945 označen za zrádce a jeho majetek byl zkonfiskován. Do února 1948 ale řízení nebylo ukončeno. Závěrečný výměr ministerstva zemědělství je datován 18. března 1948, v té době byli již manželé Veverkovi v emigraci ve Francii.

⁷⁰ Vyprávěl Václav Dražský, bytem Řenče 62, dne 25. 1. 2017.

⁷¹ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Praha: Academia, 2002. 284 s. ISBN 80–200–0957–4, s. 198.

⁷² Patron dne 19. června 1939 přislíbil opravu kostela a fary, ihned po opravení pivovaru v Dolní Lukavici. *Kronika fary Řenče, 1900–1985*, s. 119.

1.6.4 Poválečné změny

Roku 1945, po osvobození převzaly kompetence předchozích obecních úřadů místní národní výbory. Vládní nařízení č.14/1950 z 28. února 1950 pak určilo nové organizační zásady pro místní národní výbory (MNV).⁷³ Byly podřízené okresním národním výborům (ONV), tehdy právní řád neklasifikoval přenesenou či samostatnou působnost obcí, proto tedy šlo o nejnižší stupeň státní správy. MNV zahrnoval jak samosprávný sbor, tak i vlastní úřad.

V poválečných letech docházelo viditelně ke zvelebování a rozvoji obce. Od roku 1945 se začal regulovat potok tekoucí přes obec. V roce 1949 měla obec Řenče 246 obyvatel.⁷⁴ Před rokem 1965 byl potok přes obec zakryt a vybudovala se nová komunikace. Od roku 1970 se začalo s výstavbou sportovního areálu vybudováním hřiště na lední hokej, dvou tenisových kurtů a hřiště na minikopanou. Po roce 1975 byl rozparcelován obecní pozemek, tzv. „obecní draha“ a došlo zde k výstavbě rodinných domků. Zastavování těchto ploch probíhá až do dneška a Řenče se tímto způsobem znatelně rozrůstají.⁷⁵

Dne 8. 1. 1980 došlo ke sloučení MNV Vodokrty (v roce 1960 sloučení MNV Osek, MNV Háje a MNV Knihy) a MNV Řenče. Na ustavujícím zasedání v Řenčích byl předsedou zvolen Josef Hajžman, tajemníkem pak Josef Forejt. Řenče se staly střediskovou obcí. V roce 1990 se místní národní výbory transformovaly zpět v obecní úřady.

Po roce 1948 začala v socialistickém Československu vznikat jednotná zemědělská družstva (JZD) za účelem vytvoření co největších orných ploch a zefektivnění a kolektivizace výroby. V roce 1953 došlo i v Řenčích k socializaci zemědělství, vzniklo družstvo s 5 zakládajícími členy. Název řeneckého JZD zněl Stráž. Předsedou se stal Jan Strejc a členy byli Eduard Fořt, Karel Úbl, Vojtěch Příbáš a Růžena Pašková. Hospodařili na pozemcích o výměře 48 ha. Rok před založením JZD Řenče bylo založeno JZD Osek v sousední obci. V roce 1961 bylo toto JZD Osek, zahrnující i obce Háje a Knihy, podřízeno sousednímu JZD Mír Vodokrty. V srpnu 1957 bylo založeno JZD Plevňov, jež bylo posléze sloučeno s JZD Řenče⁷⁶ V roce 1974 došlo ke sloučení JZD Mír Vodokrty a JZD Stráž Řenče. JZD Stráž Řenče tehdy měla 224 družstevníků a pracovalo se na 1743 ha zemědělské půdy. Spojení těchto družstev dostalo název JZD Stráž míru Řenče. O tři roky později dne 1. 1. nastalo sloučení JZD Stráž míru Řenče, JZD Úhlavan Dolní Lukavice a JZD Dukla Netunice, součástí

⁷³ SOVADINA, Miloslav. *Správní vývoj Českolipska*. Česká Lípa: Státní okresní archiv, 1998. ISBN 80-238-3843-1, s. 126.

⁷⁴ *Seznam obcí v republice Československé. Díl I, Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949*. Sv. 12. Praha: Státní úřad statistický, 1949, s. 40.

⁷⁵ Čerpáno z programu obnovy vesnice obce Řenče z let 1998-2003, vytvořeného 19. srpna 1997.

⁷⁶ *Kronika obce Řenče, 1922-1984 (Plevňov)*, s. 31.

družstva již bylo celkem 15 vesnic. Nový název této kompletace zněl JZD Stráž míru Dolní Lukavice. Družstvo v této době hospodařilo na 4 463 ha a mělo 591 družstevníků. Předsedou byl zvolen František Regner, který tuto funkci vykonával až do roku 1980.⁷⁷ Za zmínku jistě stojí, že v tomto roce družstvo ze svého rozpočtu přispělo částkou 200 000 Kč na výstavbu mateřské školy v Dolní Lukavici. V roce 1986 mělo JZD 877 členů, z toho 496 činných. Průměrný věk zaměstnanců byl 39,5 let. V živočišné výrobě pracovalo 208 pracovníků, v rostlinné výrobě 51 pracovníků, dále mělo družstvo 17 řidičů, 47 opravářů, 33 stavebních čet, 73 technickohospodářských pracovníků a dalších zaměstnanců.⁷⁸

Po roce 1989 došlo i v Řeňčích k zásadním změnám. Jako první byl vedle transformace MNV v obecní úřad patrný vznik soukromých drobných živností, například prodejny Minikoloniál paní Kaslové v roce 1991 či prodejny smíšeného zboží paní Jaroslavy Tolarové v roce 1993. Když v roce 1993 paní Kaslová provoz Minikoloniálu uzavřela, začala podnikat v pokovování skla a porcelánu. V roce 1982 byl uzavřen objekt vyhlášeného řeznictví a pohostinství z důvodu nemoci Josefa Kasla.⁷⁹ Budovu pohostinství koupila v roce 1984 obec a v dalších letech probíhala její přestavba. Též zde vznikla soukromá hospodářství a podnikání v řemeslných činnostech, trvajících do dnešních let.⁸⁰ Zemědělství obce soustředěné v poválečném období do JZD se po roce 1989 také transformovalo a je provozováno akciovou společností Lukrena se sídlem v Dolní Lukavici.

2 Památné objekty v obci

V této kapitole se budeme věnovat zejména trojici nejvýznamnější historických budov v Řeňčích, tvrzi, kostelu a faře. Informace o nich budou doplněny představením drobných památek minulosti a zajímavostí v katastru obce.

2.1 Tvrz

Bývalá řenečská vodní tvrz je dodnes zachovalá původně gotická stavba z 15. století nacházející se v jihozápadním rohu někdejšího panského poplužního dvora, v těsné blízkosti kostela sv. Cyrila a Metoděje. Původně byla chráněna ze severu rybníkem a obklopena

⁷⁷ ŠIMKOVÁ, Eva. 2. *Setkání rodáků obcí Řeňč a Plevňova 2. července 2010* [online]. Řeňče: Obecní úřad, [2010] [cit. 6. 1. 2017].

Dostupné z::

http://www.rence.cz/e_download.php?file=data/editor/325cs_1.pdf&original=Setk%C3%A1n%C3%AD+rod%C3%A1k%C5%AF+%C5%98ene%C4%8D+a+Plev%C5%88ova+5.7.2010.pdf

⁷⁸ Čerpáno od zaměstnance/pamětníka JZD Václava Špeliny, dne 18. 1. 2017.

⁷⁹ Čerpáno od kronikářky obce Evy Šimkové, dne 18. 1. 2017.

⁸⁰ Čerpáno z programu obnovy obce Řeňče z let 1998–2003, vytvořeného 19. srpna 1997.

příkopy, dnes již zasypanými. V 16. století byla přestavěna na renesanční zámek Kryštofem Loubským⁸¹ soudě podle zbytků dochovaných renesančních sgrafit. V 18. století byly provedeny ve vlastnictví Huga Damiana Ervína hraběte Schönborn-Weisentheida barokní úpravy týkající se především interiéru a fasády, na které se objevily barokní okenní šambrány⁸² s okrajovou lištou.⁸³ Od 1835 sloužily upravené prostory tvrze jako obyčejná sýpka, přičemž okna v každém patře byla zazděna⁸⁴ a objekt byl zbaven většiny renesančních ostění.⁸⁵ Po roce 1948 patřila mezi zemědělské budovy nejdříve Státního statku Lužany⁸⁶ a později Jednotného zemědělského družstva Řenče. Jako skladovací prostor byla bohužel budova přetížena natolik, že se zřítla celá severní stěna i část jižního křídla.⁸⁷ Objekt byl zapsán do Ústředního seznamu kulturních památek ČR dne 21. 10. 1991.⁸⁸ „Pargán“ ještě před zneužitím k hospodářským účelům představoval panský způsob bydlení od doby pohusitské, kdy měl nepopiratelný fortifikační význam, až po dobu pobělohorskou, kdy byl demonstrován reprezentativní charakter sídla.⁸⁹

Historie tvrze je úzce spjata s dějinami Řeneč. První záznamy o obci pocházejí, jak víme ze 14. století, kdy náležela třem zemanům jmény Blahoslav, Havel a Litolt. K jejich následovníkům v 15. století patřil Zdeněk z Řeneč a jeho potomci, sídlící na Lukavici. Do této doby není nikde zmínka o tvrzi uvedena. Až před rokem 1520 je zaznamenán prodej tvrze Petrem Sudou Janu Markvartovi z nedalekého Hrádku. Pozdějšími majiteli objektu byli Humprecht, po něm vdova Anna z Drahenic, její syn Jiří, jeho žena Mariana z Bukova, později Kryštof Loubský z Lub, dále jeho syn Jáchym Ladislav, který připojil Řenče k Lukavici. Lukavičtí roku 1623 prodali zámek vysokému císařskému důstojníku Janu Filipu Kracovi z Scharfensteina. Později se objekt navrátil do rukou Loubských, kterým však byl pro majetkový podvod zabaven, a roku 1662 jej darem od císaře Leopolda I. získal František

⁸¹ LANG, Martin. *Barokní zámky: příběhy a lidské osudy*. Nezdice: Občanské sdružení Aktivios, 2014. 106 s. ISBN 978-80-260-5749-9, s. 100.

⁸² Ostění – vnitřní vstříčná plocha otvorů ve stěnách tesaň z kamene, zatímco šambrána je pouze estetické orámování oken nebo dveří, často vystupující z profilu fasády

⁸³ ÚLOVEC, Jiří. *Ohrožené hrady, zámky a tvrze Čech*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003–2005. 2 sv. ISBN 80-7277-169-8, s. 328.

⁸⁴ Ústřední seznam Kulturních památek ČR, evidenční list nemovité památky, 1. nečísl. s.

⁸⁵ ANDERLE, Jan. Řenče o. Plzeň-jih. Stavebně historický průzkum tvrze. In: *Ročenka klubu Augusta Sedláčka 1985*. Plzeň: Dům kultury ROH, 1985, s. 85.

⁸⁶ Znalecký posudek č. 1092–96–43...ocenění nemovitosti, zemědělské budovy – sýpky (býv. tvrz) na pozemku v katastrálním území a obci Řenče, okres Plzeň – jih, s. 2.

⁸⁷ LANG, Martin. *Barokní zámky: příběhy a lidské osudy*. 1. vyd. Nezdice: Občanské sdružení Aktivios, 2014, 106 s. ISBN 978-80-260-5749-9. s. 100.

⁸⁸ Znalecký posudek č. 1092–96–43...ocenění nemovitosti, zemědělské budovy – sýpky (býv. tvrz) na pozemku v katastrálním území a obci Řenče, okres Plzeň – jih, s. 2.

⁸⁹ BIRNER, Zdeněk. Řenečská tvrz. *Pravda*. 1981, roč. 62, č. 132 (6. 6. 1981), Příloha Pravdy na konec týdne č. 23, s. 1.

Albrecht z Harrachu.⁹⁰ Berní rula z roku 1665 hovoří o zoufalé ekonomické situaci řenečských poddaných poškozených boji třicetileté války, kdy byla tvrz těžce poničena a nikdy se už nestala reprezentativním sídlem šlechty. O úpadku a znovuzrození tvrze hovoří zápis z pamětní knihy obce Řeňče:

„Po roce 1666, když koupeny Řeňče byly hr. Morzinem, začala býti tvrz Řenecká méně obydlená, poněvadž hr. Morzín měl svoje sídlo toho času v Seči, takže ve tvrzi bydleli pouze dva jeho služebníci a zároveň také začala choudnout až konečně v roce 1794 úplně zanikla a hrabě Hugo Damián ze Schonbornu, když panství to koupil, pro správce a čeled' panskou nový zámek nechal vystavět a ze tvrze sýpku na obilí předělat a od té doby se užívá stále Pargán za sýpku.“⁹¹

Tento trojkřídlý jednopatrový budovní komplex dnes již sneseným věžovitým stavením na východní straně má půdorys nepravidelného písmene „U“. Klenba průjezdu věžovitým stavením je valená s třemi páry lunet.⁹² Malé nádvoří je na severní straně uzavřeno substrukcí gotické nádvoří zdi, jediného pozůstatku zaniknuvšího severního křídla na přelomu 18. a 19. století. Z jižní strany je napojeno na jižní křídlo budovy. Na západní straně nádvoří se nachází zastřešený vchod s dřevěným schodištěm do přilehlého západního křídla objektu. Střechy jsou sedlové⁹³ valbové⁹⁴ s hřebeny, s výraznými náměty, kryté eternitovými šablonami. Dále jsou přítomny střešní pultové vikýře. Přízemí je valeně klenuté. Stropy povalové s nosnými trámy dělily prostor na tři podlaží. Dvojice dveří do paláce a od jihovýchodního suterénu je barokního provedení.⁹⁵

Nejstarší zachovalou čtvrtí tvrze je valeně sklenutý suterén jižního křídla obráceného směrem ke vsi. Jižní křídlo půdorysu 9x23 metrů bylo tvořené třemi podlažími, s úzkou chodbou uprostřed, přičemž podzemí bylo původně hlouběji zanořené než v současné době. Na toto jádro v pozdějším období navazovala rozmanitá renesanční dispozice. Ve vyšších patrech už nelze dělení půdorysu na třetiny spolehlivě vysledovat.⁹⁶ Průčelí vstupu do jihozápadního sklepa bývalo rozmanitě architektonicky provedeno, ovšem z výzdoby zůstala jen část oblouku a oválu z cihel vystupujících původně z líce průčelí, ale později zarovnaných do jeho profilu. Ve vstupním prostoru zaklenutém valenou klenbou tvořenou směsí cihel a kamene je ve vnitřním líci u paty nádvoří zdi zabudován žlutavý pískovcový

⁹⁰ LANG, Martin. *Barokní zámky: příběhy a lidské osudy*. Nezdice: Občanské sdružení Aktivios, 2014. 106 s., ISBN 978-80-260-5749-9, s. 99.

⁹¹ *Kronika obce Řeňče, 1925*, s. 7.

⁹² Luneta – půlkruhová často omalovaná plocha stěny pod valenou klenbou nad okny nebo dveřmi.

⁹³ Sedlová střecha – je tvarově nejběžnější šikmá střecha s dvěma střešními rovinami a s přímočarým hřebenem.

⁹⁴ Valbová střecha – původně sedlová střecha, která má místo štítů šikmé střešní roviny čili valby.

⁹⁵ Ústřední seznam Kulturních památek ČR, evidenční list nemovité památky, 1. nečíslovaná strana.

⁹⁶ ANDERLE, Jan. Řeňče o. Plzeň-jih. Stavebně historický průzkum tvrze. In: *Ročenka klubu Augusta Sedláčka 1985*. Plzeň: Dům kultury ROH, 1985, s. 74–86.

portál. Je pozůstatkem přestavby na sýpku. Ostatní portály v objektu jsou vesměs dřevěné. Současný vchod do nádvoří je orámován renesančním nadpražím a stojkou ze šedého jemnozrnného pískovce. Stejný pískovcový článek se nalézá ve stejné pozici o poschodí výše. Články portálu lokalizují patrně původní vstup do gotické budovy. V polovině délky místnosti je vstupní klenba přerušena a směrem do nádvoří, strop tvoří soustava klenbiček a pasů z cihel, pocházejících z období přestavby na sýpku. Do vstupního prostoru prochází světlo malým střílnovým okénkem s nesouměrnými špaletami.⁹⁷ Okno je částečně zakryté placáky a opatřené žulovým ostěním. Goticky klenutý východní prostor se zbytky nárožního kvádrování je přístupný z průjezdu vysokým klenutým vchodem proraženým při poslední přestavbě, který měl původně vozovou bránu a menší branku pro pěší. Jihovýchodní nároží je zaoblené.

Druhé (a třetí) podlaží bylo při přestavbě na sýpku zbaveno příček. Vyzděny jsou pouze líce. V gotické části jižní obvodové zdi se nachází zazděný otvor po renesančním prevétu. Obvodová zeď třetího podlaží má rovněž gotický původ, je tvořena rádkovým zdívem z lomového kamene, které svou kvalitou provedení a tloušťkou kontrastuje s přilehlým renesančním zdívem o patro níže.

Severní obvodová zeď západního křídla se zakomponovanou dochovanou špaletou, pečlivě vystavěná z jemného lomového kamene, místy omítnutá vápennou maltou, je jediným dochovaným pozůstatkem dnes již zaniklého renesančního severního křídla. Jediná zbylá zachovalá část okna druhého podlaží je doplněna zdobenými špaletami.

Západní křídlo bylo dvoupodlažní. V přízemní místnosti se nacházelo jediné okno s výhledem do krajiny. Druhé podlaží, v němž se nacházel sál s okny se zdobenými špaletami, bylo v úrovni třetího podlaží jižního křídla. Při přebudování na sýpku bylo výškově srovnáno i první podlaží západního a druhé podlaží jižního křídla. Sál zasahoval do umístění severního křídla. Dnešní schodiště směřující ke středu západního křídla pochází z doby přestavby na hospodářské stavení.

Při renesanční přestavbě jižního křídla byly odstraněny příčky ve vyšších patrech. Původní členění vnitřních prostor se usuzuje pouze z polohy oken a prevétů. V třetím podlaží se nachází pouze otisk původní příčky zachovalý na jižní zdi. Místnost byla rozdělena na dva prostory, větší z půdorysů byl osvětlen velkými okny se zdobenými hranami špalet. Pozůstatky komunikace mezi podlažními se nedochovaly. Byly zrenovovány jižní a západní zdi nádvoří. Renesančně přebudované jihozápadní nároží tvrze je tvořeno neuspořádaným zdívem z kamene promíseného stavební keramikou, armovaným několika dlouhými kvádry

⁹⁷ Špaleta – vnitřní povrch okenního nebo dveřního otvoru, případně i oblouku, často vymalovaný nebo obkládaný dřevem.

ze žlutavého pískovce. Druhé podlaží bylo při renesanční přestavbě pravděpodobně opatřeno pavlačí, soudě podle stop zazděného otvoru v nádvorní zdi.⁹⁸

Vlivem bezohledného hospodářského užívání a nedostatečné architektonické péče došlo postupně k statickému narušení a částečné destrukci budovy. Obvodové zdivo je značně potřhané a částečně snesené – jedná se o severní a jižní stěnu západního křídla a část severní stěny východního křídla.⁹⁹ Po zborcení severního křídla byly instalovány železné kotvy a táhla, ale bez většího významu.¹⁰⁰ Lze předpokládat statické narušení krovu vlivem výše uvedeného poškození. U střech většinou chybí svody a žlaby, čili se vlivem neodvádění dešťové vody nadále zhoršuje stav zdiva. Omítky jsou vážně poškozeny v lící vrstvě či zcela opadané, včetně barokních omítek členěných červenobílým iluzivním řádem se žlutě lemovaným červeným orámováním oken a téměř neznatelných zbytků sgrafit na jižním průčelí tvrze.¹⁰¹ Životnost stavby se dle odborné expertízy z roku 1991 odhaduje na 20 let.¹⁰² Současným majitelem je Karel Mašek z Řeneč, který objekt zakoupil v roce 1996 a rekonstruuje jej. V roce 2012 byly zahájeny renovační práce spočívající v podepření krovu a dozdivání sneseného zdiva západního křídla objektu.¹⁰³

2.2 Kostel

Řeneč, Plevňov a Knihy byly tradičně přířazeny do Přeštic (náležely ke kostelu ve Vícově). Cesta do kostela byla poměrně dlouhá, nejhůře dostupný byl kostel v zimě, když bylo mnoho sněhu. Také často se rozvodňující potoky (zejména Divoký potok) značně komplikovaly cestu. Řeneč byly vždy považovány za jakousi „střediskovou obec“, pod níž náležely vesnice Knihy, Vodokrty, Plevňov a Osek, a to proto, že zde stála tvrz a později i škola, kterou navštěvovaly děti z okolních vesnic. Proto vznikla myšlenka na výstavbu řenečského kostela a též o zřízení samostatné duchovní správy. První zmínka o tomto záměru se dle zápisu kronikáře Václava Špeliny objevila na přeštické pouti na Sv. Ducha v roce 1849. Zde se setkal Václav Špelina s plevňovským Pavlem Kripnerem (Kováříkem) a s Václavem Janotou z Řeneč. Dohodli se, že se poradí o dalším postupu v této záležitosti s biskupem Landauerem. Uplynulo několik let, než se nápad na zřízení kostela mohl uskutečnit. Největším

⁹⁸ ANDERLE, Jan. Řeneč o. Plzeň-jih. Stavebně historický průzkum tvrze. In: *Ročenka klubu Augusta Sedláčka 1985*. Plzeň: Dům kultury ROH, 1985, s. 74–86. s. 85.

⁹⁹ Ústřední seznam KP ČR, evidenční list nemovité památky, nečísl. s. 3.

¹⁰⁰ LANG, Martin. *Barokní zámky: příběhy a lidské osudy*. 1. vyd. Nezdice: Občanské sdružení Aktivios, [2014], ©2014. 106 s., Venkovské baroko. ISBN 978–80–260–5749–9. s. 100.

¹⁰¹ Ústřední seznam Kulturních památek ČR, evidenční list nemovité památky, nečísl. s. 4.

¹⁰² Strojopis, Znalecký posudek č. 1092–96–43...ocenění nemovitosti, zemědělské budovy – sýpky (býv. tvrz) na pozemku v katastrálním území a obci Řeneč, okres Plzeň-jih, s. 4.

¹⁰³ Ústřední seznam kulturních památek ČR, evidenční list nemovité památky, nečísl. s. 4.

dobrodincem tohoto záměru a zbožného přání byla rodina říšských hrabat ze Schönborn-Buchheim-Wolfsthal bydlící v Dolní Lukavici.

Dne 1. prosince roku 1864 se písemně obrátili Josef Tollar (představený z Řeneč), Tomáš Pouba (představený z Knih) a Jan Kidlíček (představený z Plevňova) na hraběcí manžele Ervína a Kristinu ze Schönbornu s úmyslem vystavění kostela v Řenčích. Hrabě věnoval stavební materiál a dřevo rozpočtené ve stavebním praelimináři na 1885 zlatých a 30 krejcarů a paní hraběnka 1000 zlatých. Na základě tohoto daru se otevřely sbírky na stavbu kostela. Na podzim roku 1868 byly zahájeny stavební práce.

Byla vyhledána příhodná lokalita. Nejprve to mělo být místo na „obecních drahách“ proti škole, tam kde měl být také původně hřbitov. Jenže proti tomuto rozhodnutí byly vzneseny námitky, a proto byla vyhledána stavební lokalita u silnice, v místě nejširší návsi, na pozemku velkostatku hraběte Schönbornského o výměře 300 sáhů. Obec vyměnila pozemek hraběti za 45 sáhů pastvin a 440 sáhů luk. Stavební plán a rozpočet připravil stavitel ve službách velkostatku Tomáš Stark. Plán prozkoumal okresní inženýr František Vokall v Klatovech a opravili jej hraběcí stavební inženýr Josef Zvěřina a akademický malíř a též odborník na kostelní stavby Bedřich Wachsmann. V březnu roku 1869 vyměřili základy kostela stavební mistr František a Václav Kovářikovi z Přeštic, stavbu řídil Tomáš Stark, hraběcí stavitel, klempířské práce provedl František Halla z Přeštic. Hlavní oltář a kazatelnu zhotovil František Levý, truhlář z Přeštic, sklenářskou práci Jan Pelikán z Přeštic. Potahy s kameny, pískem a jiným stavebním materiálem dodali osobně rolníci z Řeneč, Knih, Plevňova, Vodokrt a Oseka a rovněž i ze sousedních obcí Krasavec, z Dolní Lukavice, z Horní Lukavice, z Libákovic, z Letin, ze Střížova a ze Svárkova i odjinud. Cihly, tašky a dřevo se převážně dodávaly z hraběcích lesů a společností. Nádenickou práci vykonávali domkáři z Řeneč, Knih a Plevňova, stavba tedy pokračovala pomalu.¹⁰⁴

Dne 28. října 1871 byl vztyčen kříž na kostelní věži a do bání uloženy staré spisy¹⁰⁵ týkající se místních událostí, poté byl kostel považován za zhruba dostavěný. Do kostelní věže byl přemístěn malý zvon z kapličky řenečské (ta stávala v místech dnešního pomníku padlých v 1. světové válce). Varhany v této době kostel neměl. Od roku 1872 se bohužel kvůli nedostatku peněz finální práce zastavily, členové stavební komise pak chodili po okolních obcích a snažili se u dobrých lidí vyprosít peněžitou pomoc na dostavění kostela. Obec prodala obecní pastoušku a obecní kovárnu, aby získala další potřebné peníze. Profesor ThDr. Petr Špelina¹⁰⁶ z Českých Budějovic, rodák z Oseka č. p. 2, daroval na hlavní oltář

¹⁰⁴ *Kronika fary Řeneč, 1900–1985*, popis kostela, s. 4.

¹⁰⁵ Viz příloha.

¹⁰⁶ Poznámka ve farní kronice Přeštic: Úmrtí Petra Špeliny: „Dne 16. prosince r. 1897 zemřel msgr. Petr Špelina inful. děkan katedrální kapitoly v Č. Budějovicích, veliký to dobrodinec filiálního kostela v Řenčích, jehož

obraz svatého Cyrila a Metoděje a na levý oltář obraz Panny Marie.¹⁰⁷ Dne 13. září 1878 byl z Vícova přivezen velký zvon vážící 8 centů¹⁰⁸, mající nápis:

*„Anno Domini 1521., qui me fecit magister Bartolomacus nomen habet in civitate Pragaе. Ex hoc Deo patri omnipotenci et B. Mariae semper virgini et omnibus sanctis.“*¹⁰⁹

Ve vícovském kostele by tak zůstal jenom druhý menší zvon zvaný Ambrož, vážící 6 centů, a pak malý zvonek ke cti sv. Anny ve vížce nad hlavním oltářem, vážící půl centu. Vícovské zvony zněly velmi líbezným souzvukem až do samotných Přeštic, proto nechtěli Vícovští velký zvon ztratit. Z tohoto důvodu byl zvon do řenečského kostela jen zapůjčen u příležitosti slavnosti posvěcení kostela. Zvon ovšem zůstal majetkem vícovského kostela a v inventáři je veden jako „do Řeneč zapůjčený“. Obce Řeneč, Plevňov a Knihy musely vystavit patronátnímu úřadu následující revers:

*„My nižepsaní zastupitelé obcí Řeneč, Knih a Plevňov dosvědčujeme tímto, že nám hrab. Schönbornský patronátní úřad v D. Lukavici – vys. Povolním J.j. pana hraběte Ervína ze Schönbornů co patrona od 4. listp. 1878 pan na základě písemného svolení důst. Děkanského úřadu od Přeštic 1. listp. 1878, velký filiálnímu kostelu ve Vícově patřící, a v inventáři tohoto kostela pod č. 59 zaznamenaný zvon k užívání při nově vystaveném kostele v Řenečích zapůjčil. Zavazujeme se za sebe i za své nástupce v úřadu, tento zvon, jakmile by se to od patronátního úřadu a zástupců filiálního kostela ve Vícově žádati mělo, na naše útraty v neporušeném opět stavu na staré místo ve zvonici Vícovského filiálního kostela zpět odevzdati, a uvolujeme se, na dále ještě všechny s tím spojené výlohy buďto z obecní pokladnice neb ze svého nésti. Tomu na důkaz náš a dvou svědkův podpis. V Řenečích dne 5. listopadu 1878. Josef Kuželík starosta, Jan Janota starosta, Jan Hrádek, představený, Petr Pouba, radní, Josef Tolar, radní, Jakub Strejc, radní.“*¹¹⁰

Dne 9. listopadu 1878 byl zvon do věže nového kostela zavěšen. Den poté byl kostel vysvěcen Monsignorem Františkem hrabětem ze Schönbornu za účasti papežského tajného komořího kaplana v Plané u Mariánských Lázní Františka Příkosického, vikáře z Bleskovic a patronátních kněží, v přítomnosti hraběcí rodiny¹¹¹, hraběcího úřednictva a veškerého obyvatelstva. Slavnostní kázání měl přeštický děkan Emanuel Václav Řičák. Tak byl nový chrám Páně teprve roku 1878 upraven a dostavěn. Dne 21. března 1879 se konala první

odkazem docíleno toho, že zřízena byla později samostatná fara při filiálním kostele v Řenečích, týž rovněž mnoho fundací pro chudé sirotky založil, rovněž i pro chudé nevěsty, učedníky a starce. Proto za spásu jeho duše sloužena byla zádušní mše sv. dne 4. ledna t. r. v Řenečích.“

¹⁰⁷ Autorkou byla Josefína Markes, darováno dne 14. srpna 1873.

¹⁰⁸ Jeden cent odpovídá 61,724 kilogramům.

¹⁰⁹ Překlad: „V roce Páně 1521, dělal mě mistr ve městě Praze, má jméno Bartoloměj. Z toho čest bohu všemohoucímu a blahoslavené Panně Marii a všech svatých.“

¹¹⁰ Farní kronika Přeštic, 1862–1993, s. 49.

¹¹¹ Ta obstarala potřebné kostelní náčiní, paramenta a vnitřní okrášlení kostela.

řenečská pout'¹¹², tehdy také mši svatou sloužil přeštický děkan P. Řičák. Na tuto pout' se sešel veliký počet lidí, v kronice je zapsáno:

„Přišly procesí ze všech stran – přeštický, lukavický s hudbou, horšický i chválenický s hudbami a letinský.“¹¹³

Na doporučení profesora ThDr. Petr Špeliny byly v červenci 1897 zakoupeny staré varhany ze Slávkova, bohužel dle úsudku varhanáře Krištofa Müllera z Mariánských Lázní již nebyly funkční, proto se jejich díly využily k sestavení nových varhan, tato úprava stála 400 zlatých. 1. dubna 1900 vstoupil do nového chrámu Páně první farář.¹¹⁴ V tomto roce pod patronátem Karla hraběte ze Schönbornu v Dolní Lukavici bylo ve farní obci Řeňče (s přiřazenými osadami Knije, Plevňov, Vodokrty, Osek) 895 katolíků.¹¹⁵

„Kostel náš jest jednoduchý, ale milý dům Boží. Zevnější jeho úprava jest vkusná. Presbytářem obrácen jest k východu. Sloh jest románský. Věž vypíná se nad vchodem do kostela, vyčnívající o jedno patro na střechu kostelní a vybíhající v ostrý jehlanec, na jehož vrchu jest kříž. Pod římsami kostelními nalézají se krásné půlkruhové ozdoby. Stěny zesíleny jsou v boku 8 pilíři, 4 po každé straně. Lod' kostelní jest 22 m dlouhá, 12 m široká a 12, 50 m vysoká. Má šest velkých světlých oken, po 3 na každé straně. Vchody kostela jsou tři: v čele pod věží a v obou bocích. Presbytář jest 5, 5 m dlouhý a 8 m široký. Nad půdou lodi jest povýšený v 35 cm, jest o něco nižší nežli lod'. Osvětleno jest kněžiště 4 okny, po 2 na každé straně o něco menšími než jsou okna v lodi. Od lodi oddělen jest presbytář dřevěnou mřížkou. Sakristie jest malá a nízká, nalézá se za hlavním oltářem, má zvláštní vchod a jest osvětlena dvěma malými okny. Poněvač má náš chrám Páně i prostorný kůr, jest pro naši osadu dosti veliký. Svou světlostí působí mile, vesele na toho, kdo poprvé do něho vstoupí.“¹¹⁶

V roce 1969 byla nově pokryta věž kostela a v následujícím roce opravena střecha. Dne 6. 2. 1996 byl řeňčský kostel rozhodnutím MK ČR pod č. j. 8087/94 prohlášen kulturní

¹¹² Toho času byl svátek sv. Cyrila a Metoděje 21. března (Až později byl tento svátek přeložen na 5. července. V roce 1885 se již uvádí nové datum – tisícileté jubileum Metodějské (úmrť sv. Metoděje roku 885)).

¹¹³ LIPERTO VÁ, Edita. Historie farního kostela v Řeňčích. *Pod Zelenou Horou: vlastivědný sborník jižního Plzeňska*. 2003, roč. 6, č. 4, s. 9.

¹¹⁴ Výčet farářů od roku 1900 do roku 1970: „Prvním farářem v Řeňčích se stal 1. dubna 1900 P. Jan Záhorský, prachatický rodák, který po 5 letech odešel do Dnešic. Po něm nastoupil P. Josef Soldát, nar. v Bernarticích, okres Písek, pozdější vikář nepomuckého vikariátu v Letinech. Dalšími sídelními faráři byli P. Alois Janěš z Písku, P. Václav Pulda z Jabkenic, okres Mladá Boleslav a P. Antonín Chlebeček, který spravoval farnost nejdéle, celých 17 let, kdy se stal děkanem v Přešticích. Do roku 1944, kdy odešel z Řeňče poslední investovaný pastýř, byli zde administrátory P. Bohuslav Poustka, kaplan z Přeštic a řeňčský farář P. Jindřich Papač. Od roku 1944 je řeňčská farnost bez vlastního duchovního správce. Byla spravována z Dolní Lukavice P. Bohumilem Mrázem. P. Františkem Vrbou, P. Františkem Médilkem a P. Antonínem Benediktem Šmelcem O. Prnem. Po jeho náhlé smrti ve 42 letech zůstala neobsazena i fara v Dolní Rukavici a duchovní správu v Řeňčích vykonával P. Josef Novák z Přeštic. Od června 1968 je znovu administrována z Dolní Lukavice. Žijícím knězem narozeným ve farnosti je P. Karel Kydlíček z Úval u Prahy, který letos na svátek sv. Petra a Pavla oslavil 50 let ve službě Boží.“ Čerpáno z druhého spisu vloženého do bání kostela při opravě 28. 10. 1970.

¹¹⁵ ŠLÉGL, Adolf. *Politický okres přeštický: Vyličení statistické, kulturní a historické zástupitelských okresů přeštického a nepomuckého. [II. Část zvláštní]*. Přeštice: C. M. Homan a Ant. Ouřada, 1925, s. 191.

¹¹⁶ *Kronika fary v Řeňčích, 1900–1985*, popis kostela, s. 5.

památkou. V lednu v roce 1975 byl kostel pro nebezpečí zřícení uzavřen – váha zapůjčeného zvonu z vícovského kostelíka udělala své. Statické zajištění proběhlo v říjnu téhož roku. Dne 20. ledna 1976 byl přivezen menší zvon sv. Ambrože z Vícova, vážící 600 kg, a byl vyměněn za stávající zvon. Svépomocí farníků byl kostel opraven a poté byl znovu otevřen. V roce 1996 byla nově pokryta věž kostela mědí, osazen nový kříž, vsazena nová okna, vyměněny dveře a bylo nově omítnuto venkovní zdivo. V roce 1997 se provedla výměna střešní krytiny (nahrazena taškami) a byly osazeny nové měděné okapové žlaby a svody.

V létě 2016 byla podepsána smlouva o převodu vlastnictví kostela z Římskokatolické farnosti Blovice na Obec Řenče. Nyní obec připravuje podklady k podání žádosti dotace na opravu kostela.¹¹⁷

2.3 Fara

Konečným záměrem u stavby řeneckého kostela bylo zřízení duchovní správy. Proto jakmile byl kostel dostavěn, zahájil děkan Emanuel Václav Řičák u biskupského konzistoře v této věci úřední jednání. Dne 20. ledna 1880 byla svolána na hejtmanství do Přeštic příslušná komise. Výsledek jednání nebyl povzbudivý. Lidem z okolních vsí nezáleželo na tom, aby v Řenčích byla zřízena farnost, takže na ni nechtěli přispět. Žádost podaná Emanuelem Václavem Řičákem na biskupské konzistoři, aby proběhlo komisionální jednání, zněla takto: *„V Řenčích dne shromáždění představení obcí Reneč, Plevňov, Knih, Vodokrt a Vosek, berouce blahosklonný přípis neurůst. bisk. konsistoře ze dne 16. února 1879 č. 854 v známost, radili se, že chtějí kladeným podmínkám, totiž vystavěti faru, a založiti nadací pro duchovního, co možná nejdříve vyhověti. Avšak aby mohli toto dílo vydatně prováděti, zdá se jim býti nutně zapotřebí, aby okrouhlenost budoucí farní osady byla úředně zjištěna, čímž by k Řeneckému kostelu přiřknutí osadníci pro jisté příspěvky mohli býti získáni. Z té příčiny žádali nížeapsaného děkana, aby jim vymohl úřední ujasnění, že zmíněné obce Reneč, Plevňov a Knihy, až posud do Přeštic, pak Vodokrty a Vosek, až posud do Lukavice přifařené, mají tvořiti osadně budoucí fary v Řenčích. Žádost pak odůvodňují tím, že 1) dávno jest uznalá důležitost a potřeba zřízení samostatné duchovní správy v Řenčích. Pročež jsou podporováni výdatnou pomocí J. O. hraběte ze Schönbornu vystavěti velmi krásný prostranný kostel. Avšak co jest kostel bez duchovního? 2) obce Ř. P. K. V. + V. jsou do Řenče přiškoleny, tvořily by překrásně okrouhlenou osadu farní. 3) chtějí společným nákladem tak jako kostel, i farní stavení zbudovat, a nadací pro duchovního založiti když bude budoucí přifařenost úředně zjištěná. Ráčíž nejd. b. konsistoř tyto uvedené důvody milostivě*

¹¹⁷ Dle vyjádření starostky obce Řenče Miloslavy Loudové ze dne 24. 10. 2016.

*oceniti, a o komisionelní vyjednání u politického úřadu zakročiti, aby dotyčné obce a příslušní jich duchovní správce byli vyslechnuti, a objem nové budoucí té farnosti byl zjištěn. Děkanství v Přešticích dne 14. listopadu 1879.*¹¹⁸

Děkan Emanuel Václav Řičák se rozhodl věnovat budoucí řenečské faře z mešní nadace vícovského kostela 500 zlatých z ročních příjmů přeštického kostela. K založení zádušního jmění pro vnitřní kostelní potřeby přispíval částkou 50 zlatých ročně po dobu deseti let. Lukavický farář František Horšic postoupil 30 zlatých ročně budoucímu řenečskému faráři z obročních fundací za to, aby za něho převzal povinnosti v sečském kostele. Pak v 10 letech ročně po 100 zlatých z příjmů kostela lukavického k založení zádušního jmění pro vnitřní potřeby kostela řenečského. Zástupce pana hraběte ze Schönbornu Jan Vočadlo (vrchní ředitel statků a patronátní komisař) prohlásil, že pan hrabě je ochoten přijmout patronát a že na sebe převezme povinnosti spojené se stavěním farní budovy a hřbitova i hospodařením nadace duchovního.¹¹⁹ Okresní hejtman Adolf Kirchner von Neukirchen byl o zřízení fary v Řenčích natolik přesvědčený, že říkal:

“Chci si zde založiti památník, dokavád’ jsem v Přešticích.“¹²⁰

Proto v této záležitosti také vedl četnou korespondenci v přátelském duchu, s místodržitelstvím. Dr. Petr Špelina (rektor budějovického biskupského semináře), zdejší osecký rodák, v den svého pětadvacetiletého kněžského jubilea naspořil (i když také podporoval své chudé příbuzné) částku 5 000 zlatých ve státních úpisech. Tuto částku daroval na dotaci faráře v Řenčích.

Na základě tohoto šlechetného daru obce Řeňče, Plevňov, Knihy, Vodokrty a Osek věnovaly svůj kontribučenský fond ve výši 2200 zlatých, který měl být základním kapitálem k nově utvořené okresní hospodářské záložně, na dotaci faráře. Patronátní komisař vše spočítal a nakonec prohlásil:

„Toto máme a všechno ostatní, čeho ještě bude třeba, dá Její Osvícenost paní hraběnka. Letos se farní stavení už stavěti nemůže, ale přes rok záhy. Zatím vyřídí se stvrzení vládní, vyšetří se místo stavební a zřídí se hřbitov.“¹²¹

Při komisionálním jednání dne 13. května 1883 na hejtmanství v Přešticích bylo zřízení fary v Řenčích projednáno a ukončeno, i s dotací pro faráře 420 zlatých ročně. Avšak c. k. okr. hejtmanství nechtělo zřízení fary vyšším místům dříve předložit, dokud by nebyl v hotovosti složen celý kontribučenský fond. Okresní výbor měl dle nařízení zemského výboru tyto peníze od obyvatel vybrat (peníze fondu byly totiž mezi lidmi rozpůjčeny

¹¹⁸ *Farní kronika Přeštic*, s. 51.

¹¹⁹ *Kronika fary, 1900–1985*, O zřízení duchovní správy, s. 9.

¹²⁰ *Farní kronika Přeštic*, s. 66.

¹²¹ *Farní kronika Přeštic*, s. 67.

na jistiny), ovšem vzhledem k zemědělské neúrodě toho roku finanční obnos vymáhán nakonec nebyl a dokumenty o zřízení fary zůstaly na hejtmanství v Přešticích celé dva roky netknutě ležet. Mezitím vyšel dne 19. dubna 1885 kongruový zákon, dle něhož se pro faráře kongrua¹²² vyžaduje plat v částce alespoň 700 zlatých. Proto po vydání tohoto zákona hejtmanství rozhodlo, že se zřízení fary v Řenčích zastavuje do té doby, než bude dotace pro faráře zvýšena na 700 zlatých.¹²³

Obce se tedy obrátily přímo k c. k. místodržitelství se žádostí, aby bylo hejtmanství donuceno vyřešit dokumenty týkající se zřízení fary v Řenčích. Proběhlo nové jednání, jehož konečný výsledek bylo rozhodnutí, že by měl být v Řenčích ustanoven expozitura¹²⁴ podřízený přeštickému děkanovi s roční rentou 350 zlatých. S tímto verdiktem nesouhlasila biskupská konzistoř, která nechtěla uznat takového kaplana, který by nebyl samostatným duchovním správcem s dostatečným platem.

V roce 1895 se do záležitosti opět vložil kanovník Dr. Špelina a konala se další jednání, poté vydalo c. k. ministerstvo kultu a vyučování rozhodnutí:

„Ze spisů předložených zdejší správou ze dne 16. února 1897 č. 4120 vys. c. k. místodržitelství v Praze týkajících se zřízení samostatné duchovní správy v Řenčích byla na vysokých místech vyznána, že v Řenčích účelu svému odpovídající kostel postaven jest, že zřízení potřebné fary tamtéž místními činiteli zajištěno jest, že k úhradě dotace budoucího faráře v r. 1885 již více jak 13 000 zl obsahující kapitál pohotově jest a že vložitel fideikomisního panství a statků Horní a Dolní Lukavice s Řenčemi, Příchovicemi, Horšicemi a Přešticemi, dále Malesice s Kozolupy konečně Dlažkovic Jeho Osvícenost pan Karel hrabě ze Schönbornu ochoten jest, patronat kostela i fary v Řenčích převzít a vedle toho jak pro ještě potřebné vnitřní zařízení tohoto kostela včetně nutných kostelních utensilií, tak pro běžící kostelní potřeby a sice pro poslední po celých prvních 10 let potud se postarali, pokud tyto v užitečných kapitálu, který pomocí kostelního jmění v Přešticích a Dolní Lukavici při kostele Řenečském opatřen bude, úhrady nenalezne. Vzhledem k tomto okolnostem dalo vysoké c. k. ministerstvo osvěty a vyučování výnosem ze dne 1. května 1897 č. 10273, jak zem výnosem vys. c. k. místodržitelství ze dne 16. Června 1897 č. 90752 sděleno bylo, k escidování obcí Knih, Plevňov a Řenče z farního okresu Přeštice a obcí Vodokrt a Vosek z farního okršku Dolní Lukavice a ku zřízení samostatné římskokatolické duchovní správy pro tyto obce v Řenčích, krepovavši věcný na shora zmíněných fideikomisních panstvích a statcích

¹²² Kongrua znamená nejnižší příjem, kterým má být beneficiátovi zajištěna přiměřená výživa.

¹²³ *Kronika fary 1900–1985*, O zřízení duchovní správy, s. 10.

¹²⁴ Byla v minulosti duchovní správa s vlastním knězem mimo sídlo farnosti. Kněz ustanovený k výkonu duchovní správy v dotyčném místě se označoval jako lokalista (latinsky *capellanus localis*), eventuálně se používalo označení expozitura.

*vážnoucí patronát nad budoucím kostelem a farou v Řenčích – souhlas fideikomisního úřadu ku převzetí tohoto patronátu předpokládajíc – státní svolení v principu pod výslovnou podmínkou, že zřízením této fary ani náboženské matici ani jinému veřejnému fondu nějaké výlohy – pouze snad nutné doplnění kongresy faráře vyjímajíc vzrůsti nesmějí, dále svolilo viz c. k. ministerstvo k tomu, aby tou dobou, kdy farní duchovní správa v Řenčích v život vstoupí za účelem založení samostatného kostelního fondu tamže z kostelního jmění přeštického kapitál v obnosu 1000 zl v devíti po sobě následujících ročních splátkách po 50 zl potažmo 100 zl vzat býti směl. Patronátní úřad v Dolní Lukavici byl zároveň o tomto vyrozuměn s dožádáním, aby vše potřebné zařízení fary, jmenovitě pokud se týče stavby fary, doplnění vnitřního zařízení kostela, dále předepsaného uložení a vinkulování hotového kapitálu ku krytí kongruy, jenž zajištěnými příspěvky obcí k této faře přináležejících v celkovém obnosu 570 zl se ještě zvýší provedl, pak dále sestavení listiny týkající se zřízení fary co nejdříve se postaral a v tom zdejší úřad zpravil. V Přešticích, Dne 27. června 1897. C. k. okresní hejtman Pelc m p.*¹²⁵

Jakmile se začalo jednat o zřízení samostatné duchovní správy v Řenčích, bylo třeba obstarat vhodnou budovu fary. Původně se uvažovalo o zakoupení nějaké budovy se zahradou i poli, která by se do podoby farní budovy upravila. Bohužel oslovení majitelé takových vybraných budov kladli nereálné podmínky k odkupu. Proto se přistoupilo jen k odkupu stavebního pozemku, na který přispěla částkou 1000 zlatých hraběnka Zdeňka ze Schönbornu. Bohužel ani tento odkup nebyl nakonec uskutečněn, protože majitel s prodejem pozemku nesouhlasil. Proto bylo vyhlédnuto místo poblíž kostela na pozemku velkostatku, které bylo vyměněno řenečskou obcí za jiné. Na pozemku se nacházela velká nádrž na vodu, jejíž hráz, osázená smrčky, chránila hrad obklopený vodou. Silnice vedoucí po hrázi byla osázena ovocnými stromy. Kameny z tarasu se použily pro výstavbu základů farní budovy. Zemina byla odvážena na spodní panskou zahradu do „Bogrojc“ rybníka, který tak byl úplně zavezen.

Stavební plány na přízemní faru vypracoval hraběcí stavitel Tomáš Stark. Když však bylo v roce 1897 zřízení fary povoleno, současný hraběcí stavitel Josef Heintl navrhl výstavbu farní budovy s jedním poschodím na způsob vily. Plán byl pozměněn pro vysoké stavby při c. k. místodržitelství a schválen okresním stavebním inženýrem Novotným v Klatovech.

Rozpočet byl navržen na 7 752 zlatých a 19 krejcarů. Tato suma byla překročena.¹²⁶ Práci provedl patron s osadníky dle dříve učiněných úmluv. Základní kámen byl položen dne 7. července 1898. Na stavbu přispěly obce v tomto poměru:

¹²⁵ *Kronika fary v Řenčích, 1900–1985*, s. 8.

¹²⁶ *Kronika fary, 1900–1985*, O stavbě fary, s. 15.

„Řeňče hotově 200 zl a po 1 zl za každého domkáře – 20 000 cihel chtěli přivézt, když by se vzaly z Řeneč, z Lukavice však než 10 000; 3 fůry vápna, 30 vozů písku, 50 vozů hlíny, což zaměněno v písek, poněvadž se na hlínu nic nestavělo; Plevňov hotově 80 zl a 10 zl za nádeníky, přívoz všec, tašek a 50 m² dříví. Knihy hotově 80 zl a 10 zl za nádeníky, přívoz 5000 cihel; Vosek hotově 40 zl a 6 zl za nádeníky přívoz 4000 cihel, 100 m³ dříví a 2 vozů vápna; Vodokrty hotově 111 zl a přívozy 4000 cihel, 10 vozů písku a 100 m³ stavebního dříví.“¹²⁷

V polovině dubna 1899 byla fara dokončena a teprve 1. dubna 1900 sem nastoupil první farář P. Jan Záhorský, toho času zámecký kaplan v Lukavici. Uvedení do jeho služby provedl P. Jan Žilík, lukavický vikář. Faráři Janu Záhorskému odevzdal dva klíče, jeden od hlavních dveří kostela a druhý od farní budovy. Zřízením řeňčské fary byly obce Řeňče, Plevňov a Knihy vyňaty z přeštické farní obce a obec Vodokrty od lukavické farní obce.

2.4 Drobné památky

2.4.1 Křížky

Kříž je křesťanským symbolem (obraz Kristova utrpení) s velkým využitím. Může se jednat o samotný znak víry (atribut modlitby většiny křesťanů), ale většinou znamená místo smrti. Kříž se umísťuje nad hroby, též je symbolem požehnání. Kříže se v krajinném reliéfu objevují nejhojněji, možná právě i proto, že se dají velmi snadno zhotovit. V obci Řeňče je takových symbolů několik, bohužel některé se již nedochovaly a známe je jen ze vzpomínek pamětníků, či se objevují v pověstech místního kraje. Učinila jsem i vlastní výzkum ze starých dochovaných map.¹²⁸

2.4.2 Dřevěný kříž

Dřevěný kříž stával „Na vrších.“ Podle pověsti stával na jednom vršku u Řeneč prastarý ztrouchnivělý kříž. Byl zde vztyčen na památku tragické události, která se odehrála před mnoha staletími. „Nablízku totiž stávala strážnice, která měla z této strany střežit přístup

¹²⁷ *Kronika fary v Řeňčích, 1900–1985*, s. 10.

¹²⁸ Ústřední archiv zeměměřictví a katastru, Archiválie. In: *Ústřední archiv zeměměřictví a katastru* [online]. Praha: Zeměměřický úřad v Praze. Dostupné z: http://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/am_main_102067_17.html. [cit. 1. 11. 2016].

*k řenečské tvrzi. Dozorem nad touto hlídkou pověřil řenečský pán spolehlivého rytíře, který sem denně dojížděl na kontrolu. Když se však jednou odtud vracel domů, vylétl z houštiny na temeni vrchu s křikem veliký pták. Rytířův kůň se prudce vzepjal a svého pána shodil tak nešťastně, že si srazil vaz. Za klid duše svého věrného služebníka, jehož smrti velice litoval, nechal řenečský pán postavit onen zmíněný kříž.*¹²⁹

2.4.3 Kříž „V lipkách“

Kříž „V lipkách“ byl u „Machova“ pole cestou směrem na Přeštice (na Svatou Trojici). Tento kříž je již zakreslen v mapě z roku 1879 (speciální mapy 3. vojenského mapování), též v roce 1927 i v roce 1952. Dle nynější kronikářky by se snad mělo jednat o místo hromadného válečného hrobu. Toto mi bylo paní Jarmilou Zemanovou, vnučkou kronikáře Pavla Špeliny, potvrzeno s tím, že by údajně mělo jít o hromadný válečný hrob z třicetileté války. Bohužel v evidenci válečných hrobů se takovýto hrob nenachází. Pamětníci obce Řeňče si tento dřevěný kříž pomatují z let, kdy docházeli pěšky do přeštické „měšťanky“, v letech 1945-1946. Dnes už se na tomto místě žádný kříž nenachází, je tu jen patrné navýšení zeminy, z čehož lze usuzovat přibližné místo hrobu.

2.4.4 Dřevěný kříž „U Sochorojc“

Dřevěný kříž „U Sochorojc“ nechala postavit dne 2. 10. 1857 vdova Markéta Tolarová z Řeneč č. p. 27 (narozena 1809 ve Vlčí¹³⁰). Byl to dřevěný kříž, který světil kaplan Pekárek z Přeštic.¹³¹ Stával u potoka „U Sochorojc“ naproti (č. p. 39), později sem byl přivezen pískovcový náhrobek rodiny Tolarů z vícovského hřbitova a ten byl vyměněn za tento dřevěný kříž. Tento kříž je taktéž zakreslen v mapě z roku 1879 (speciální mapy 3. vojenského mapování), též v roce 1927 i v roce 1952. Zajímavé je, že jsem po vlastním výzkumu křížek objevila v mapách z roku 1838 (císařské povinné otisky stabilního katastru Čech), což by neodpovídalo datu jeho vzniku. Snažila jsem se tedy dohledat přesný rok stavby kříže. Ve farní kronice a též kronice obecné školy z let 1832 až 1880 je uvedeno, že tento kříž sem nechal umístit dne 28. 6. 1837 sedlák Mach Jan Tolar. V tento den nechal

¹²⁹ Z rukopisné pozůstalosti řídícího učitele Františka Bastla.

¹³⁰ Čerpáno z výsledků sčítání lidu z roku 1869. [online]. Dostupné z [www: http://www.portafontium.eu/iipimage/34505035](http://www.portafontium.eu/iipimage/34505035). Citováno dne [2017-2-7].

¹³¹ *Kronika obce Řeňče, 1925, s. 25.*

postavit i další kříž nahoře ve vsi u č. p. 13 (dnes Řenče č. p. 71). Oba tyto kříže dne 30. 3. 1837 za velké účasti občanů z Řeneč a okolí posvětil děkan přeštický P. František Pavlík.

2.4.5 Znamení při cestách. Svatá Anna

Znamení při cestách. Svatá Anna nachází se v lese na rozcestí čtyř cest do Řeneč, Únětic, Libákovice a Střížovic. Je zde umístěn obrázek svaté Anny, patronky vdaných žen a ochránkyně matek.¹³² V minulosti se sem lidé chodívali modlit za déšť a proti bouři. V tradované slovesnosti se dokonce objevuje zlidovělá píseň o tomto místě.¹³³

Stará pověst vypráví, že kdysi dávno byla na lovu nešťastnou náhodou zastřelena krásná hraběnka. Nešťastný manžel zde nechal na památku své ženy Anny zhotovit kříž. Teprve později by kříž nahrazen obrázkem svaté Anny. Proto se místu říká „U sv. Anny“. Od tohoto rozcestí směrem na Libákovice byla na stromech dříve rozmístěna na obrázcích jednotlivá zastavení křížové cesty. Také zde přenocovala procesí, která směřovala na Svatou Horu u Příbrami („*obdobné místo bylo i např. u Lhoty pod Radčem*“)¹³⁴.

„*Místní tradice říká, že obrázek sv. Anny zde byl „odedávna“.* Lokality se ale objevuje na historických mapách až na 3. vojenském mapování z let 1877–1880.“¹³⁵

V období mezi světovými válkami zde nocovali cikáni, protože toto místo bylo velmi příhodné k tomu, že se mohli zdržovat na území jedné vesnice pouze tři dny. Zde sousedilo území čtyř vesnic a tak vozy převezli po uplynutí doby o kousek dál a byli v jiné vesnici a neporušovali žádný zákon. Okolo roku 1964 zde stavěli dělníci romského původu lesní

¹³² MYSLIVEČEK, Milan. *Panoptikum symbolů, značek a znamení*. Praha: Horizont, 1994. 277 s. ISBN 80–7012–073–8, s. 12.

¹³³ „*Ty, řenečská svatá Anno, všech milenců ochrano,
komu srdce nejvíc bolí, u tebe se zahojí.
Řenečská patronko, byla jsi malinká,
nelze na tý pouti,
co srdce rmoutí, na tebe zapomněti.*“

Pro školní dítky složil Bohumil Dudek – řídící učitel v letech 1944/leden – 1945/únor. Dostupné z ŠIMKOVÁ, Eva. 2. *Setkání rodáků obcí Řeneč a Plevňova 2. července 2010* [online].

Řeneč: Obecní úřad.

[cit. 6. 10. 2016].

Dostupné z:

http://www.rence.cz/e_download.php?file=data/editor/325cs_1.pdf&original=Setk%C3%A1n%C3%AD+rod%C3%A1k%C5%AF+%C5%98ene%C4%8D+a+Plev%C5%88ova+5.7.2010.pdf, s. 5.

¹³⁴ KRČMÁŘ, Luděk. Svatá Anna U Řenčí: křížem krážem českým západem, *Plzeňský deník*. 2013, roč. 25, č. 63, s. 5.

¹³⁵ MARKOVÁ, Svatoslava (ed.). *Genius loci českého jihozápadu X: sborník z konference konané 3. a 4. listopadu 2015 v Muzeu jižního Plzeňska v Blovicích*. Blovice: Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, p. o. ve spolupráci se Západočeskou univerzitou v Plzni, 2015. 166 stran. ISBN 978–80–87495–14–8, s. 125.

cestu do Střížovic (od této doby se tato cesta nazývá „Cikánka“). Pamětníci obce si je pomatují, jak si chodili do místní slepičárny pro uhynulé slepice.¹³⁶

Toto poutní místo bylo slavnostně obnoveno ve čtvrtek 24. 7. 2014 za hojné účasti řeneckých, únětických a libákovických obyvatel. Blovický farář Piotr Marek zde vysvětil nový obraz svaté Anny, který namalovala Michaela Holubková z Přeštic a dřevěnou stříškou zastřešil Jindřich Hobl, truhlář z Knih. Obec Řeneč společně s Mikroregionem Přešticko a za přispění rodiny Herrerovy, která nechala zhotovit dřevěné posezení, zde vytvořily příjemné odpočinkové místo.¹³⁷

2.4.6 Křížek u kostela

V roce 1902 nechal zhotovit Jan Janota, rolník z Řeneč (č. p. 33), dva pomníky pro obec řenečskou u kameníka Kočandrla v Přešticích. Prvním pomníkem byl křížek u kostela, u něhož se vykropovali nebožtíci. Druhým byl pomník sv. Jana Nepomuckého mezi lípami na návsi (proti č. p. 22).

2.4.7 Socha sv. Jana Nepomuckého

Další drobnou památkou v obci je socha sv. Jana Nepomuckého s nápisem: „*Věnoval ke cti a chvále boží v roce 1898 Jan Janota, rolník z Řeneč.*“ Postava generálního vikáře pražského arcibiskupa Jana z Pomuku, který se souhrou okolností přimísil do pře mezi českým králem Václavem IV. s arcibiskupem Jenem z Jenštejna, je zdaleka nejčtetnější sochou české krajiny. Byl považován za ochránce proti pomluvám a za patrona kněží a zpovědníků. Jan bývá zobrazován s typickými atributy (pěti hvězdami a křížem), právě tak je znázorněn i v Řenečích, byť již ztratil svoji svatozář doplněnou pěti hvězdami. Kvůli tomu, že zemřel mučednickou smrtí v roce 1393, kdy byl na rozkaz krále polomrtvý svržen z pražského (dnes Karlova) mostu (místo je dodnes označeno znamením křížku s pěti hvězdičkami)¹³⁸ do Vltavy, je označován za patrona mostů a vod. Můžeme se tedy domnívat, že právě proto byl i v Řenečích umístěn v blízkosti potoka.

¹³⁶ Vyprávěl Václav Dražský, bytem Řeneč 62, dne 25. 1. 2017.

¹³⁷ Čerpáno od místní kronikářky Evy Šimkové.

¹³⁸ MYSLIVEČEK, Milan. *Panoptikum symbolů, značek a znamení*. Praha: Horizont, 1994. 277 s. ISBN 80-7012-073-8, s. 89.

2.4.8 Pomník padlým v první světové válce

Na místě tohoto pomníku dříve stávala ještě v devatenáctém století kaplička. V kapličce byl umístěn zvonek, na který třikrát denně zvonil¹³⁹ Josef Kasl z Řeneč č. p. 6 (obecní zvonění převzal po panu Šilhánkovi z Řeneč č. p. 8, který byl kostelníkem a hrobařem na Vícově). V roce 1871, když se stavěl kostel a věž byla již úplně přikrytá, přemístil se zvonek z kapličky do kostelní věže. Kaplička se rozbourala, obec řenečská na toto místo darovala kříž a kolem něho se vysadily čtyři lípy. Kříž tu stál až do roku 1920, než zde byl postaven víceúrovňový kamenný pomník padlým vojákům ve světové válce. O pomník se začalo jednat z nařízení c. k. okresního hejtmantství ke vzdání úcty padlým vojákům. Toto bylo projednáno 18. února 1917, kdy byli na farní úřad Řeneč svoláni starostové obcí řenečské farnosti. Byla uspořádána sbírka a obce Řeneč, Knihy, Vodokrty, Osek a Plevňov na ni přispěly částkou 216,10 korun. Také bylo 11. 3. 1917 uspořádáno divadelní představení v hostinci u pana Hejla, zisk z představení byl 191,80 korun a veškeré tyto vybrané peníze byly uloženy v bance na vkladní knížku pod názvem: Fond na zřízení pomníku padlých vojáků z osady Řenečské.¹⁴⁰ Pomník byl pak odhalen 11. července 1920 a kříž přestěhován na rozcestí před školou.

Na pomníku je nápis:

„V dáli, kdes vaše těla tlí, však duch váš mezi námi dlí.“

Padlým vojákům ve světové válce 1914–1920 z Řeneč: bratři Bouzkové: Jan, Josef a Vojtěch, Rajchert Václav, Hajžman Josef, Rudolf Jan, Liška Josef, Křehlík Jan, Kasl František, Březina Václav, Vacek Josef, Diviš Josef; z Plevňova: Volák Vojt.; z Vodokrta: Květoň Václav; z Knihy: Pouba Josef, Kuželík Jan“

Po nahlédnutí do evidenčního listu válečného hrobu (evidence válečných hrobů Ministerstva obrany ČR) evidovaného pod číslem CZE3210 – 5888, jsem zjistila, že někteří padlí vojáci nejsou na pomníku uvedeni¹⁴¹. Dne 5. 5. 1990 byla odhalena na pomníku nová deska s vyobrazením T. G. Masaryka a v roce 2004 osazeny 4 ozdobné kovové sloupky s řetězy.¹⁴²

¹³⁹ Za zvonění měl pole u „Škalky“ v ceně 12 zl. ročně.

¹⁴⁰ *Kronika fary Řeneč*, 1900–1985, s. 54.

¹⁴¹ Viz příloha č. 26.

¹⁴² Řeneč. *Nový život*. 1981, roč. 11, č. 7 (18. 2. 1981), s. 2; Odhalení desky T. G. Masaryka v Řenečích. *Nový život*. 1990, roč. 20, č. 20–21 (23. 5. 1990), s. 6.

2.4.9 Kříž u školy

Kříž u školy stával na rozcestí před školou mezi lípami ještě před několika lety, byl v roce 1920 přestěhován z místa bývalé kapličky.

2.4.10 Hraniční kameny

Hraniční kameny byly často využívány jako mezníky církevního a jiného majetku. Znamení kříže bývalo na těchto opracovaných či neopracovaných kamenech pro vymezení hraniční linie.¹⁴³ Na sobě často nesou erb majitele panství nebo alespoň jeho iniciály a také mohou být opatřeny číslem. V Řenčích se tyto hraniční kameny nacházejí v lese Sukoříně¹⁴⁴, jehož krásné a husté stráně se nachází na severní straně kopce Kožichu a končí Knížskou skálou.¹⁴⁵ Hraniční kameny zde oddělovaly území panské hranice (hrabat ze Schönbornu) od Knížského lesa. Napočítala jsem tři hraniční kameny bílé barvy, mající tvar kvádrů tvořeného žulou. Kameny jsou již špatně viditelné, protože se stáří a vahou stále více propadají do země a lesní traviny je dokonale překrývají.

3 Z dějin obecního hřbitova

Do roku 1899 neměly Řenče hřbitov, lidé z Řeneč, Knih a Plevňova byli pochováváni na vícovském hřbitově. S výstavbou hřbitova se započalo roku 1899. Nejdříve se rozhodovalo o jeho umístění. Bylo zamýšleno s místem na obecních drahách k Plevňovu táhnoucích se až k cihelně „Machově“. Toto místo se nezamlouvalo obyvatelům z Vodokrt, kteří namítali, že by měli z kostela na hřbitov stejně daleko jako z domova ke kostelu. Proto bylo dohodnuto o umístění hřbitova blíže k vesnici. Obec řenečská neměla sama vhodný pozemek, proto zažádala správu velkostatku hraběte ze Schönbornů o směnu pozemků. Na základě úspěšné směny, se začalo s výstavbou a 1. dubna 1900 byl hřbitov dokončen. Tento den také byl vikářem Janem Žilíkem, děkanem v Merklíně, slavnostně posvěcen.

¹⁴³ WIESER, Stanislav. *Kamenné kříže Čech a Moravy*. 2., dopl. vyd. Praha: Argo, 2001. 475 s. ISBN 80-7203-370-0, s. 17.

¹⁴⁴ Nad Řenčemi je rozsáhlý les nazývaný Sukořín, je v něm mnoho tajemných míst, lákající k místním povídkám a pověstem. Např. o Attilově hrobu, o d'áblu myslivci, o bezedném jezírku a o divých ženách.

¹⁴⁵ ŠLÉGL, Adolf. *Politický okres přeštický: Vyličení statistické, kulturní a historické zástupitelských okresů přeštického a nepomuckého*. [II. Část zvláštní]. Přeštice: C. M. Homan a Ant. Ouřada, 1925, s. 9.

Náklady na stavbu hřbitovní zdi a úpravu pozemku vyšly na 900 zlatých. Cena byla vyčíslena bez dovozu materiálu (cihel, písku a vápna), tu obstaraly příslušné obce s velkostatkem. Výměra areálu hřbitova činila 15,3 arů. Dle platných zdravotních nařízení musela být vystavěna v severovýchodním rohu hřbitova i umrlčí komora (márnice). Stavěl ji Jan Pašek z č. p. 31 ze Řeneč, toho času starosta obce, stála 600 zl. Hřbitov i umrlčí komora byly kaloudovány dne 12. prosince 1899.

Mimořádná okolnost nastala při prvním pohřbu. Prvním pohřbeným byl pan Josef Kasl z č. p. 6, bývalý kostelník a hrobař v kostelíku na Vícově. Na Vícově totiž posledního nebožtíka pochoval a sám byl prvním uloženým zesnulým na novém hřbitově v Řenčích.¹⁴⁶

V roce 1925 již na hřbitově nebyla místa k pohřbívání, protože obyvatelé obcí zakoupili 100 hrobových míst na rodinné hroby. Proto farní úřad Řenče poslal dne 16. 4. 1925 žádost k okresní politické správě v Přešticích o rozšíření stávajícího církevního hřbitova, anebo ke zřízení nového hřbitova. Okresní politická správa schválila zřízení nového hřbitova a dne 11. 6. 1926 se ustanovila stavební komise. Ta byla složena ze starostů obcí nebo jejich zástupců: patronátního komisaře Krále z Dolní Lukavice, faráře osady, statkáře Čejky, okresního hejtmána, okresního lékaře a okresního inženýra. Statkář Josef Čejka nabízel k prodeji pozemek nahoře za hřbitovem, ale tento kamenitý terén byl od komise posouzen jako nevyhovující. Vhodné místo se vytyčilo na levé straně hřbitova k Řenčím. Řízení o prodeji se velmi prodloužilo, protože statkář Čejka žádal za sáh přemrštěnou cenu. Dne 2. 7. 1926 přišlo sdělení od okresní politické správy v Přešticích, jak má být hřbitov vystavěn. Ohradní zeď nového hřbitova se měla zřídit ve stejné výši a síle jako na starém hřbitově. Vjezd na nový hřbitov se měl posunout směrem k vozové cestě. Poté se jednalo o umrlčí komoře. Dle zákona měla být postavena nová umrlčí komora, jenže ta by dle plánů vyšla na vysokou částku, nad 20 000 Kč. Farář tedy sám nabídl k užívání starou umrlčí komoru. Ta byla ve špatném stavu, proto bylo přikročeno k její rekonstrukci. Dříví na dveře a okna poskytl patronátní úřad, který vykonával celou opravu dohromady s obcemi. Práce a materiál na umrlčí komoru stály dohromady 706 Kč a 50 h. Rozloha nového hřbitova je 20 arů. V září byl nový hřbitov vystavěn a okresní politická správa v Přešticích určila provedení kolaudace na 29. října 1926.¹⁴⁷

¹⁴⁶ *Kronika fary Řenče, 1900–1985*, s. 17.

¹⁴⁷ *Kronika fary Řenče, 1900–1985*, s. 74–75.

4 Zaniklé hospodářské objekty

4.1 Ovčárna

K řeneckému dvoru patřila ovčárna, nacházející se mezi Řenčemi a Plevňovem. V publikaci *Das Königreich Böhmen: statistisch-topographisch dargestellt* z roku 1839 je již ovčárna (eine Schäferei) zmiňována. V císařských povinných otiscích map stabilního katastru Čech z let 1838 je ovčárna dokonce zakreslena jako velká budova s příslušenstvím u cesty na Plevňov. V kronice obce Řenče z let 1925–1984 je o ní malá zmínka v souvislosti s obýváním ovčáka Dvořáka a podotknutím o jejím zbourání asi v roce 1910. Vlastním nahlédnutím do speciálních map 3. vojenského mapování z 25. 8. 1917 a 17. 10. 1942 zjistila, že je ovčárna v mapách stále jmenována, ale objekt zde již zakreslen není. Dnes po takové velké stavbě není ani památka.¹⁴⁸

4.2 Cihelna

V Řenčích bývala také cihelna, která patřila k panství Schönbornů. Nacházela se na pravé straně v půli cesty do Plevňova, na Tolarově poli. Rodina Tolarova bydlí v domě v minulosti obývaném rodinou Machových, říkalo se tu tedy tradičně v „Machojc“ cihelně. Z vyprávění se dozvídáme, že se zde vyráběly cihly na stavbu „zámku“ ve dvoře a pro výstavbu nových domů v obci a okolí.

Již v roce 1900 vlastnila cihelnu rodina Tolarova z Řeneč č. p. 27, měli zde najatého cihláře Františka Lucáka, který bydlel v malém domku u cihelny bez čísla popisného, i s rodinou.¹⁴⁹ Manželé Václav a Anna Tolarovi ze Řeneč č. p. 27 byli v roce 1921 posledními majiteli, zřejmě posledně najatý cihlář byl Josef Lucák z Přeštic.

Výroba cihel byla ruční. Hlína se na ně kopala motykou v místech blízko cihelny a vyhazovala se na ploché kopce, kde se polévала vodou. Aby se dobře promísila, museli cihláři hlínu šlapat. Z připravené hlíny se ručně dělaly cihly do forem a ty se potom navážely do pece k vypálení.

Dle vyprávění dnes již zemřelé paní Růženy Maškové z Řeneč č. p. 11, byla výroba zastavena kolem roku 1930. Hlína docházela a také již nebyla tolik kvalitní. Zůstal zde jen

¹⁴⁸ *Kronika obce Řenče, 1922–1984*, s. 73.

¹⁴⁹ *Kronika obce Řenče, 1925–1984*, s. 73.

cihlářův domek, jako němý svědek této výroby. Zbylé cihly z jeho demolice si manželé František a Růžena Maškovi rozebrali a použili je při opravě svého domu č. p. 11.¹⁵⁰

Dnes již po cihelně není ani památky, celý pozemek cihelny zarostl náletovými dřevinami.

5 Z dějin obecné školy

Než byl vydán Marií Terezií v prosinci roku 1774 Všeobecný školní řád, byla v českých zemích a též v celém Rakousku-Uhersku značná nevzdělanost. Školský systém univerzit, gymnázií a městských škol poskytoval vzdělání jen úzké skupině obyvatel, venkované neměli téměř žádnou možnost vzdělávání. Všeobecný školní řád nařizoval šestiletou školní docházku (pro děti od 6 do 12 let) a rozdělení škol na triviální, hlavní, normální a preparandy (přípravné kurzy pro učitele). Plnění tohoto usnesení nebylo okamžité a jednoduché, nejenže nebyly místnosti pro vyučování, ale také chyběli učitelé.

Řenečského rychtáře Josefa Tolara prý napadla myšlenka zbudování školy v Řenečích, když viděl skupinku zachumlaných dětí ubírajících se ve velké zimě do dolnolukavické školy. Od myšlenky k činům bylo ještě daleko. Dlouho musel své sousedy přesvědčovat, aby založili v Řenečích vlastní školu. Když se konečně dohodli, zvolili si za učitele krejčovského mistra Jana Šilhánka. Ten nebyl z tohoto rozhodnutí nikterak nadšený, ale kvůli dobrým sousedským vztahům k tomu svolil. Vyučování začalo v listopadu roku 1803 a účastnilo se ho více než 20 dětí. Protože brzy o vyučování dětí projeví zájem také rodiče z okolních vesnic, z Plevňova, Knih a Vodokrt, zvýšil se záhy počet dětí na 50. Vyučování probíhalo v chalupě samotného učitele a tím byl počet vyučovaných dětí značně limitován.¹⁵¹

Řenečská škola byla triviální, bylo zde tedy vyučováno náboženství a jeho dějiny spolu s morálkou, dále čtení, psaní, počty i venkovskému lidu příslušející návod k poctivosti a hospodaření.

V roce 1809 byly děti u zpovědi v Přešticích a tamní duchovní překvapila jejich velká znalost náboženství. Tak vyšlo najevo, že v Řenečích je zřízena škola bez souhlasu církevní instituce i vrchnosti. Tehdejší přeštický děkan František Kutner si k sobě povolal řenečského rychtáře Josefa Tolara a pana učitele Jana Šilhánka, aby mu vysvětlili, proč bez jeho vědomí založili školu a zda děti vyučuje řádně vystudovaný učitel. Tato malá delegace panu děkanovi své konání řádně vysvětlila a Jan Šilhánek slíbil, že se bude dále vzdělávat a složí potřebné atesty k vyučování. Několik dnů nato přijel přeštický děkan do Řeneč, aby se osobně

¹⁵⁰ Čerpáno od kronikářky obce Evy Šimkové, dne 7. 10. 2016

¹⁵¹ *Kronika farní a obecné školy Řeneč, 1832 – 1880* (strany nečíslovány).

přesvědčil, za jakých podmínek vyučování probíhá. Shledal, že za daných podmínek vyučovat nelze. Místnost pro vyučování byla malá a nevyhovující. Řenečtí proto pro vyučování obstarali vhodnější místnost v usedlosti č. p. 20.

Velký problém veškerého učitelstva tvořila odměna a plat učitelů. Rodiče byli sice ochotni poskytnout odměnu v naturáliích, ale platit se jim nechtělo. Nebylo tomu jinak ani v Řenečích. Po nějaké době došlo ke zlepšení, jak po stránce peněžité odměny, tak i v naturáliích. Za kostelní službu, kterou řenečský učitel vykonával při vícovském kostele, dostával ročně 15 zlatých a 6 krejcarů a také mu byly pronajaty pozemky o rozloze 157 sáhů. O posvícení od každého gruntovníka dostával jeden koláč.¹⁵²

V letech 1810 a 1811 se v nově získané místnosti učilo 70 dětí z Řeneč, Plevňova, Knih, Oseka a Vodokrt. Pan učitel Šilhánek mohl svoje krejčovské řemeslo provozovat pouze v létě. V ostatních měsících se plně věnoval výchově dětí. Jan Šilhánek jako preparand byl několikrát od přeštických duchovních upozorněn a nakonec donucen ke složení potřebné zkoušky. Ta proběhla dne 6. ledna roku 1812.

Když na počátku roku 1812 spadl ve vyučovací místnosti v č. p. 20 strop, muselo se vyučování vrátit do chalupy Jana Šilhánka. Tento stav trval až do roku 1820, kdy řenečskou školu navštívil arcibiskup František Pištěk, který byl toho času na děkanství v Přešticích. Jeho návštěvou se opět potvrdily nevyhovující podmínky pro vyučování v tomto domě. Byl proto vybrán objekt v č. p. 25 naproti vrchnostenskému dvoru, kde byla upravena místnost pro vyučování a také byt pro učitele.

Bohužel se opět opakovalo pozdní plnění učitelovy stanovené odměny od jednotlivých obcí. V roce 1820 měl učitel za přislíbenou službu dostat od každého sedláka z Řeneč, Plevňova, Oseka, Knih a Vodokrt 2 měřice žita a 2 měřice ječmene, od každého pololánika 9,5 měřice žita a 1,5 měřice ječmene a od každého chalupníka měřici žita a 1 měřici ječmene. K tomuto měl ještě dostávat 1,5 krejcaru za každé dítě a od vrchnosti 3 míry pole, 1 míru louky a patřičné dříví. Učitelova odměna a její vymáhání se upravila až pod hrozbou exekuce.¹⁵³

Vyučování v č. p. 25 vydrželo do roku 1829. V témže roce se rozhodlo o výstavbě nové školní budovy. Brzy nato bylo přivezeno stavební dříví a během příštího roku byl dovezen i ostatní materiál. Dne 1. července 1830 se začaly kopat základy. Práce zajistil zednický mistr Šebestian Štark z Dolců a ještě toho roku se svými pomocníky dokončili hrubou stavbu. Tesařským mistrem Janem Tobrmanem z Chlumčan byla stavba opatřena

¹⁵² *Kronika farní a obecné školy Řeneč, 1832 – 1880* (strany nečíslovány).

¹⁵³ *Kronika farní a obecné školy Řeneč, 1832 – 1880* (strany nečíslovány).

krovem a zedníci položili taškovou krytinu. V roce 1831 byla stavba dokončena a 22. prosince toho roku se učitel se svou rodinou do školy přestěhoval.

Dne 4. ledna 1832 došlo ke slavnostnímu otevření školy. Průvod dětí a lidí z přilehlých obcí, za zvuku hudby a chvalozpěvů, došel od kostela ke škole. Poté školu vysvětil přeštický děkan František Pavlík.¹⁵⁴

Po vysvěcení promluvil před školou slavnostní řečník p. Josef Korbel řídící učitel řenečský, o účelu školy. Řeč jeho byla vděčně přijata, neboť byla jak poučná, tak tklivá. Ze zásad vychovatelských pravidel mezi jiným: „Jaké chci dítě míti, takový sám musím býti. Kde otec kárá a matka lituje, v ten požehnání boží nebytuje.“ A právě tak se to má mezi školou a rodinou. Dítě, které hned v mládí učí se poznávati přírodních zákonů, jich ctíti i to dítě ctíti a poslouchati bude zákonů světských a tak se z něho stane řádný občan. Viděli jsme mnohou slzu v očích poslouchajících a sám řečník jistě jen dojat skončil hlasem chvějícím. Po svěcení sloužena mše svatá, při níž z kazatelny promluvil velmi dojemně dp. děkan Přeštický o účelu tohoto svěcení. Řeneče jsou obcí čítající asi čísel 54 a dosti chudý, ale duševní život je zde dosti čilý. Měly by se zardíti mnohé obce, které by měly státi v popředí.“¹⁵⁵

V roce 1870 přivedl školní zákon úplný převrat do školství. Až dosud patřila škola církvi a byla vedena církvi.

„Teď patří státu, a jest jakousi státní myšlenkou vedena, kdež náboženství nemá žádného významu, nikde se nemusí k náboženství přiznati, žádné náboženství veřejně vyznávati, jestli jest křesťan, žid nebo pohan, to vše jest lhostejno, škola jest bez vyznání náboženského, jest beznáboženská, bezkonfesijní.“¹⁵⁶

V Pražském deníku, výtisku ze dne 16. 2. 1871, jsem objevila zajímavý úryvek o pohřešování učitele Levého.

„ 9. 2. byl přítomen na učitelské schůzi v Přešticích, načež se po páté hodině vydal zpět do Řeneč. Od těch dob zmizel beze stopy. Panují obavy, že byl snad zavražděn a mrtvola jeho někde zahrabána. Obavy ty jsou odůvodněny tím, že zmizelý obdržel v Přešticích svůj plat, který si s sebou nesl a pak že v poslední době se v tamní krajině více podezřelých lidí potulovalo.“¹⁵⁷

Josef Levý opravdu na škole v Řenečích vyučoval pouze v letech 1846–1871 jako řídící učitel, proto usuzuji, že se již nikdy poté nenašel.

V roce 1877 školu navštěvovalo na polodenní vyučování 171 dětí, 2. třída byla v Řenečích v kovárně č. p. 47. V roce 1887 byla škola ještě přízemní a neměla zahradu. Bylo

¹⁵⁴ BASTL, František a KASL, Jaroslav. Řeneče – 200 let školního vyučování. *Pod Zelenou Horou: vlastivědný sborník jižního Plzeňska*. 2003, roč. 6, č. 1, s. 10–11.

¹⁵⁵ *Plzeňské listy*. V Plzni: J. R. Port, 22. 10. 1887.

¹⁵⁶ *Farní kronika Přeštic*, s. 43.

¹⁵⁷ *Pražský denník*. V Praze: Vojtěch Kubelka, 16. 2. 1871.

tam jen obecní místo, na kterém si školáci hráli. Tohoto roku bylo přistavěno škole jedno patro. V roce 1905 se zvětšila školní zahrada o 354 sáhů a přiškolené obce platily 2 koruny za sáh. Roku 1911 se upravila zahrada školy. V roce 1918 již škola měla 199 dětí a tři třídy. O šest let později se na rozcestí u školy vysadily 3 lípy. V roce 1933 vyšlo 1. číslo školního časopisu „Naše školní noviny ze řenečské krajiny“, zůstalo však jen u třech vydaných čísel. V roce 1936 je učitelem Františkem Hlínou zmiňováno zřízení rodičovského sdružení v Řenčích:

„I u nás v Řenčích máme již velkou rodinu rodičovskou. Naše rodičovské sdružení čítá nyní 72 členy z celé školní obce z Řeneč, Vodokrt, Oseka, Plevňova a Knih. Začínalo se dosti těžko s malým počtem rodičů. Dnes však rodina tato stále rychle vzrůstá a má již i některé odbory. Prvým, ten nejdůležitější jest odbor zdravotnické péče. Stará se o stravování chudé a přespolní mládeže v zimním období, podporuje vánoční nadílky školní, při nichž také děti zámožnější obdarovávají šatstvem a obuví chudé spolužáky. Jak krásná to výchova k činům pravé lásky! Rodičovské sdružení se stará také o podávání jodových tablet. Před časem dalo sdružení očkovati veškeré žactvo i děti ve věku předškolním proti záškrtu a pojišťuje každoročně všechny dítky školní proti úrazu. Ve škole jest zavedeno měření a vážení všech dětí. Nyní se rodičovské sdružení stará, aby se mládež naučila pečovati o zdravý chrup. Pořádá pro rodiče i pro mládež odrostlou zdravotnické přednášky s diapozitivy a p. Dále má odbor zábavní (rekreační). Tento odbor umožňuje dětem školní výlety a při nich spolupůsobí. Odbor má také loutkové divadlo, na němž rodičové spolu s učitelstvem dětem zdarma hrají zábavná, výchovná a vzdělávací loutková představení odměnou za dobré chování, pili a prospěch. Podle potřeby konají se schůze a v nich se uskutečňují přednášky o výchově dětí ve věku předškolním, o spolupráci rodiny a školy ve výchově, rodičové se v nich seznamují s prací školní, s potřebami dětí, jejich správnou výživou, učí se poznávati své děti podle jejich projevů. Rodičovské sdružení podporuje spořivost žactva ve škole a účastňuje se všech školních oslav. Jest ještě mnoho věcí, které je možno ve sdružení konati. My jsme v počátcích, snad i nám při dobré vůli se vše podaří, co máme v plánu pro své děti. Každý začátek jest těžký, ale při dobré vůli a lásce podaří se jak nám, tak i vám těžkosti překonati.“¹⁵⁸

Od 1. 9. 1948 se v Řenčích nacházela národní škola, tedy první stupeň základního vzdělávání. V roce 1971 se škola přestěhovala do nedaleké obce Libákovice, kvůli opravě stropů, zavedení vody, splachovacích záchodů a modernizace bytu školy v Řenčích. V letech 1986–1987 se vystavěla kotelna, uhelna a ústřední topení. V roce 1990 se vyměnila střecha budovy. V letech 1996 se kabinet učitelů přemístil do přízemí a vybudovala se nová třída. Za ředitelky Mgr. Jindřišky Červené byla v roce 1998 zřízena školní družina a zabezpečily

¹⁵⁸ Pod Zelenou horou: vlastivědný sborník okresu Přeštického. Přeštice: Budeč, 1932–1943.

se obědy pro děti. Rok nato se vybuďovalo školní hřiště a vyměnila se okna v prvním patře za plastová. Od roku 2001 se ve škole začalo topit plynem. Od roku 2002 ve škole probíhaly úpravy podlahy tělocvičny a v dalších letech drobnější zednické a opravářské práce.

Na základě nedostatku školkových míst v blízkých obcích, se rozhodlo zastupitelstvo obce v Řenčích vybudovat mateřskou školku. Dne 23. 5. 2012 byla výstavba zastupitelstvem schválena a uvolněna částka 4 500 000 Kč z obecních finančních prostředků na její realizaci. Po zveřejněné výzvě k podání nabídek na výstavbu se stala vítězem výběrového řízení firma Urbio Sisto s. r. o., Zdiby. Tento uchazeč splnil všechny požadavky stanovené obcí a nabídl nejnižší cenu ze všech uchazečů, částku 4 049 295 Kč. Realizace výstavby proběhla velmi rychle a mateřská školka byla již dne 2. 1. 2013 otevřena. K základní škole Řenče tedy přibyla i mateřská školka a to nejen změnou názvu na „Základní škola a mateřská škola Řenče, okres Plzeň-jih, příspěvková organizace“. Na jaře v roce 2013 byla vkusně opravena fasáda školní budovy.

6 Z dějin společenského života obce

Sbor dobrovolných hasičů

Významnou součástí společenského života českých obcí bývají hasičské sbory, chránící obyvatele před požáry svých majetků a domů, ale také tradičně organizující kolektivní akce, sportovní, kulturní a vzdělávací. Nebylo tomu jinak ani v obci Řenče. První ustavující schůze hasičského sboru proběhla v Řenčích dne 27. února 1898. Za činné členy sboru dobrovolných hasičů se přihlásilo 23 občanů.

V roce 1903 byla založena knihovna hasičského sboru, kam lidé darovali romány z novin, také se zde nákladem spolku odebíraly Hasičské rozhledy. V roce 1904 byl založen Ochotnický divadelní spolek. Po první světové válce se činnost sboru zaměřila zejména na ochotnickou činnost, sbor v této době pořádal divadelní představení. Kulturní a sportovní činnost sboru byla významná. Bylo organizováno poměrně velké množství plesů a sbor provozoval i zájmové sportovně-pohybové aktivity. V srpnu 1941 bylo ustaveno družstvo dorostenek a dorostenců, které vedl František Rajchrt a Růžena Majerová.

V roce 1951 vyhořela v Řenčích hájenka č. p. 62, obývaná v této době Josefem Paškem a jeho rodinou. Nešťastná událost byla způsobena velkou večerní bouří přicházející od Střížovic. Křížující blesk udeřil do štítu stodoly, odkud pronikl na mlat, dokonce po něm zůstala v místech železných kamínek díra v zemi. Celý objekt začal okamžitě hořet, prvotně právě svezené obilí a usušená otava. Řidič posledního linkového autobusu přijíždějícího ve 20 hodin od Přeštic zahlédl oheň již od Vodokrt. Vozidlo dorazilo k hájence a cestující

z autobusu pomáhali při hašení požáru. Cestující a poté i vojáci, kteří následně přijeli vojenským vozidlem, vynášeli nábytek a další věci z vnitřního zařízení domu. Ze stavení se podařilo zachránit všechn nábytek, též byl vyveden i dobytek. Shořely bohužel stavení, chlív i stodola. Z okna svého domu (nyní č. p. 40) v Řenčích viděl oheň Eduard Fořt a ten ve vsi vyvolal poplach.¹⁵⁹ Dnes stojí na místě hájenky les, patrné jsou jen bývalé základy domu, ale hájenku už málokdo pamatuje.

Roku 1954 bylo ustaveno družstvo žen, které vedl pan František Pašek. V roce 1973 u příležitosti 75. výročí založení sboru byla řenečskému požárnímu sboru slavnostně předána nová požární zbrojnice, která byla vybudována zásluhou členů sboru.¹⁶⁰ V několika posledních letech však již místní hasičský sbor svoji funkci neplní, neúčastní se hasičských soutěží, ani jiných činností spojených s hasičským působením.

Myslivecké sdružení

V obci se ustavil po druhém světové válce dobrovolný myslivecký spolek Myslivecké sdružení Hajsco (původním názvem Letka). Vzniklo roku 1950. Má kolem 40 členů a provádí myslivost v honitbě celého katastrálního území obce. Organizuje Myslivecký ples a podílí se na ekologické výchově dětí formou přednášek. Členové spolku se též účastní jarní výsadby stromků.¹⁶¹

Tělovýchovná jednota

Tělovýchovná jednota Řenče zahájila svou činnost roku 1920, proto má dlouholetou obecní tradici a čítá více než 100 členů. Vyžití ve sportovních aktivitách nabízejí oddíly rekreačních sportů, jako jsou například nohejbal, lyžování, lední hokej, minikopaná, stolní tenis, kulečník, šipek, turistika nebo sport rodičů s dětmi. Spolek často využíval rozsáhlý sportovní areál vybudovaný po roce 1970, který je bohužel v současné době v havarijním stavu. Výrazných sportovních úspěchů dosahují družstva nohejbalového oddílu. Oddíl nohejbalu Řenče pravidelně organizuje tzv. povinný okresní turnaj trojic na antukových kurtech sportovního řenečského areálu. Tělovýchovná jednota společně s obcí poskytují od roku 2014 lyžařskou výuku pro děti i dospělé korunovanou každoročním závěrečným Mistrovstvím obce Řenče ve sjezdovém lyžování.¹⁶²

¹⁵⁹ Čerpáno od pamětníka události Václava Dražského, bytem Řenče 62 (na svůj nově vystavěný dům obdržel č. p. 62 po vyhořelé hájence), dne 25. 1. 2017.

¹⁶⁰ *100. výročí hasičského sboru Řenče. Vydáno k 100. výročí hasičského sboru Řenče.* Řenče: Sdružení hasičů, 1998. 7 s., nečíslováno.

¹⁶¹ *Obec Řenče.* [online]. Dostupné z www: <http://www.rence.cz/spolky/tj-rence/> [Citováno dne 2017–1–20].

¹⁶² Tamtéž.

7 Pověsti Řenecka

Na Řenečsku se pověsti vztahované ke známým místům předávaly z generace na generaci většinou ústně. Málo vyprávění bylo zaznamenáno i písemně. Největší část těchto vyprávění zapsal řídící učitel František Bastl nebo Bohuslav Šindelář do publikace vlastivědného sborníku jižního Plzeňska – *Pod Zelenou Horou* či Jaroslav František Urban, který zpracoval publikaci o západočeském písmáku Václavu Janu Maškovi. K samotné obci Řenče se vztahuje pověst o čarodějně knížce:

“Ve vesnici Řenčích měl starý rychtář, již výměnkář, po otci čarodějnou knížku. Byla to vzácná památka po předcích, kteří ji chovali jako vzácný poklad. Kniha přecházela z pokolení na pokolení a její majitelé se o ní nikomu nezmínili, protože měli strach před církevními úřady, které podobné věci zapovídaly a jejich držení trestaly nelidským mučením. Ovšem náš děda věřil čarodějně knížce víc než Písmu, a to hlavně proto, že se několikrát přesvědčil, že kdykoliv si z ní četl, vždy se mu zjevili černí duchové z pekla, kteří provedli vše, co jim uložil. Jen jednou knihu dobře neuklidil a málem se mu to nevyplatilo. Kdysi v neděli si vyšel děda do polí. Nevšiml si, že čarodějnou knihu zapomněl na stole výměnkářské světničky. Ze stavení odešli i hospodář s hospodyní, takže doma zůstaly jen děti. Z dlouhé chvíle slídily po statku a náramně se zaradovaly, když našly u dědy velikou knihu s řadou podivných obrázků. Nejdříve si ji jen prohlížely, ale potom z ní nejstarší kluk začal slabikovat. Najednou – ó hrůza! Do světnice vběhla řada čertíků a všichni křičeli o překot: „Dej nám práci!“. V pekelný ryk se mísil pláč a křik vyděšených dětí. Štěstí bylo, že se vzápětí rozlétly dveře, dovnitř vpadl děda a zvolal: „Dříve než zazvoní zvonek k pozdvihování, ať jsou rozházeny kopence hnoje na panském poli u Střížova!“. Sotva to dořekl, pekelníci zmizeli a na nedalekém poli byl vidět houf havranů, jak rozhazují hnůj po poli. Než začali zvonit k pozdvihování, byli s prací hotovi a odletěli k Libákovcům, směrem k Čertovu břemenu. Vyšlo najevo, že se děda potuloval na Vejslavkách, kde ho jalo jakési divné tušení. Obrátil se a pln strachu pospíchal domů. Už když docházel ke stavení, slyšel, kolik uhodilo. Přišel v pravý čas, jinak by děti byly umřely strachy. Jindy zas vyprávěl děda Pašků, že stará Pesková čarovala a z nenávisti učarovala prý kravám sousedky tak, že místo mléka dojily jen krev. Postižená se obrátila o radu k rychtáři s čarodějnou knížkou. Pozorně ji vyslechl a poradil jí: „Udělej na ohništi veliký oheň a až budou plameny nejvíce vyskakovat, chytň vrbový prut a prudce jím do ohně šlehej, aby létaly jiskry. Uslyšíš pláč, ale nic nedbej! Mrskej a mrskej a uvidíš, že k tobě přijde ten, kdo tvému dobytku učaroval. Bude tě prosit, abys přestala, ale to učiň teprve poté, až ti slíbí, že už nebude vícekrát čarovat.“ Selka poslechla a rozdělala veliký oheň. Jen chvíli šlehala prutem, když se ozval nářek. Poté se vrátila do kuchyně stará Pesková

celá uplakaná, s červenými šrámy přes obličej. „Přestaň už s tím mrskáním“ prosila a chytila sousedku za ruku. „Přestanu, ale až mi slíbíš, že dáš lidem pokoj, ty čarodějnice!“ „Slibuju tobě i všem ostatním, že už jim nikdy neublížím!“ Sousedka přestala oheň mrskat a Pesková zase vyrazila ven. Sotva byla pryč, běžela selka k rychtáři a vyprávěla mu, koho usvědčila. Rychtář se jen smál. Ten věděl všelijaké věci a jak na ně.¹⁶³

V okolí Řeneč je krásná krajina, i k té se váže několik pověstí. Například o plošině Vejslavka je pověst o starém kříži, kterou již zmiňují v kapitole o křížkách. Velmi tajemný je les Sukořín, rozprostírající se na severní straně kopce Kožichu, ten je opředen hned několika příběhy. Velmi pěkně, v místním lidovém nářečí, byla sepsána povídka o divých ženách z Sukořína.

„Vo tich divejch ženách sem slýchala vod naší nebožky mámy – chudák, dej jí Pánbů nebe. Vona byla vod Malejch ze Řeneč, a tak holt to slýchala vod malička, tám tomu věřili svatosvatě. Tady v Libákojcích se to povídalo taky, ale přeci se na to tak nedalo, sem voni ty divoženky tak netáhly. Máma říkávala, že prej to bejvaly takový malý nezhdný žencký. Zvostávaly prej ve voseckej škále. Tam vocajt' chodily po lese a scháněly živobyti. Vo čem byly, to ani nevím, holt vo božím. To říkávala máma, že si taky pekly chléb. Chodily do Řeneč, hned tady do tich chalup na kráji, se mi zdá, že zrovna ke Kolínom, a tám si vypoučely děžičku. A to prej dycky bejvalo jejich: „Panímámo nepučte nám děžičku, my vám neupečeme bochniček“. Říkaly všecko vobráceně. Dyž tu děžičku vracely, tak jim dycky přinesly nákou tu celatku z kořínků. Pane Bože, dopa ví, esi je to tak všecko pravda, ani se to jednomu nechce věřit. Dyť voni prej mívaly taky děti a ty si, kde mohly, vyměňovaly za lidský. To byla v Řenčích náká Káče Kašparovic a ta měla asi tak roční dítě. Jednou šla do lesa na chrastí a tak ho sebou vzala do koše, aby jí doma nekřičelo. V lese ho posadila někdež na kráji, do ruky holt mu dala nákou pejrčinu, aby si s ní švíkalo a dalo pokoj. Mí zlatý! Sotva vám povodešla drobet dál do houští, milý dítě spustilo takovej křik, jako dy ho na nože bere. Vono jí hned napadlo, že se do něj bujd' dali brabenci nebo že ho berou divý ženky. Copa vo to – dyž tám přiběhla, dítě tám eště bylo, ale dopa ví, co to bylo, vona, že to není její a ne jináč a ne jináč, než že jí ho ty divý ženy vyměnily. A ne a ne si to dát vymluvit. Vono ani nyní divu. Dyť vono to dítě mělo hlavu jako věrtel a bylo prohlížet jako čistý vejce. Ta s nim chudák potom něco zkusila! Byla to taková ponůcka. Ve dne, to vono spalo, ale v noci to s nim nebylo k vydržení, celý noce hulákalo jako na lesích a vona s nim chudák musela ponocovat. A jakejpa prej to byl žrout. Na posezení snědlo holbu kaše a eště chtělo. Eště že bylo živo jen

¹⁶³ URBAN, Jaroslav František. *Pověst o čarodějné knížce v Řenčích*. Přeštice: Kulturní zařízení, 2005. 2 s. Edice lidových pověstí, sv. 10.

dvádvacet neděl, vono by jí bylo dozajista utrápilo. Ničko už vo divoženách nyní slyšet. Tak to všecko ňák vzalo za svý, vodníci, světylka a všecko. Vono holt už je to ničko všecko jináč.“¹⁶⁴

Několik vyprávění se váže k bývalým močálům táhnoucí se z Řeneč směrem na Libákovice. Všeobecně je místními lidmi velmi známá již zmíněná pověst o Bubenečském rybníku. Méně známý je půvabně sepsaný příběh o *Utonulém vojákově*, který se v těchto bažinách skutečně utopil. Ten však z důvodu nedostatku místa nemohu uvádět.

Zajímavá je i pověst o vzniku Čertova břemene, bulžníkůvých skal vrchu Kožichu u vsi Libákovice.

„V místech, kde dnes stojí letinské lázně, žil prý v dávných dobách poustevník. Zde si v lesním tichu poblíž studánky zřídil poustevnu. Ale i v tomto skrytém koutku vypátrali poustevníka čerti a začali ho všelijak sužovat a pokoušet. Denně si vymýšleli nová čtveráctví, až si rozezlený poustevník umínil, že s nimi zúčtuje. Jednou večer jim pravil: „Chci stavět kapli, ale nikde tady není vhodný materiál. Potřebuji nalámat kámen, který by přetrval věky. Doleťte až tam, kde se sbíhají tři řeky, a odtud mi kámen doneste. Vykonáte-li uložený úkol dříve, než kohouti zakokrhají, budu vaším služebníkem“. Čerti se zaradovali a honem se vydali na cestu. Houfec jich letěl jako černý mrak k nynější Plzni, kde do Mže ústí řeka Radbuza s Úslavou a Úhlavou. Vyhlédli si vhodnou skálu, nadpřirozenou silou ji vyrvali ze země a vložili si ji na bedra. Zpátky se jim s těžkým nákladem tak snadno neletělo, ale to, jak se těšili, že jim propadne poustevníková duše, jim – obrazně řečeno – pohánělo křídla. Stalo se však něco nečekaného. Právě ve chvíli, kdy už se blížili k vrchu Kožichu, vypukl zvláštní náhodou v Libákovících oheň. Krajinou se rozlila krvavá záplava. Vyburcovaný lid spěchal, aby pomohl svým bližním v těžké chvíli. I kohouti, dosud dřímající v korunách stromů, se probudili a začali hlučně kokrhát. Čerti, kteří zahlédli rudou záplavu a zaslechli kohouti kokrhání, mysleli nejinak, než že se už probouzí den. Zaslepeni vztekem shodili obtížné břímě ze svých beder na zemi, až se daleko široko otrásla. Sami se pak propadli tam, kam patřili. Od té doby měl poustevník pokoj a odstěhoval se později na Šumavu. Byl to prý poustevník Vintř, jenž r. 1041 měl převést německá vojska Jindřicha III. proti Břetislavovi přes hraniční hvozď, jenž v té době byl ještě neschůdným pralesem. Skála, do lesa spadlá, se od těch dob nazývá „Čertovo břemeno“.“¹⁶⁵

¹⁶⁴ *Pod Zelenou horou: vlastivědný sborník okresu Přeštického. Přeštice: Budeč, 1932–1943, s. 22.*

¹⁶⁵ *Pověsti: pověst o vzniku Čertova břemene. Přeštice: Kulturní zařízení, 2000, 1 s. Edice lidových pověstí, sv. 14.*

Závěr

Práce si kladla za cíl zpřehlednit dějiny obce Řenče na jižním Plzeňsku. Pomocí dostupných pramenů, jimiž byly prameny písemné i hmotné, vlastním výzkumem, s pomocí pamětnických výpovědí a relevantní literatury se podařilo sestavit faktografickou mozaiku z minulosti obce, a to od dob nejstarších až po současnost. Ukázalo se, že dějiny malé vsi jsou poměrně bohaté a pestré a že by zasloužily podrobnější výzkum i zařazení do kontextu dějin západních Čech, na což v rozsahově omezené bakalářské práci již nebyl prostor. Práce se soustředila zejména na vlastnické změny řeneckého panství, dále pak na vykreslení památných objektů obce a jejich stručné historie. Přiblíženy zde jsou stavby středověké tvrze, fary a kostela z 19. století i drobné objekty, od smírčích křížů po pomník padlým v první světové válce. Práce ukazuje, že Řenče již od středověku patřily k významným centrům regionu, a to zejména proto, že bývaly sídlem vrchnosti, která zde pobývala na tvrzi, později upravené na zámeček. Všechny šlechtické rody, jež zde pobývaly a hospodařily, ať už Řenečtí, Markvartové, Loubští či později Morzínové nebo Schönbornové, přispěly svým specifickým vkladem k dlouhé obecní historii a zanechaly za sebou četné stopy. Je velkým mementem, že nejstarší svědek dějin obce, tvrz „Pargán“, jež odolávala zubu času od 15. století, málem „nepřežila“ století 20. I to o našem věku cosi vypovídá.

Zajímavé informace zejména pro novější dějiny poskytly vytěžené kroniky, lze tak přehlédnout okolnosti vzniku řenecké fary i nejstarší dějiny řenecké školy, jejíž ustavení a hlavně udržení nebylo vůbec jednoduché.

Dějiny dvacátého století patří z hlediska historického k nejpestřejšímu období a tuto část práce by bylo možné ještě obohatit bohatším výzkumem, což autorka pro sebe považuje za určitou výzvu do budoucna. Práce se dále zabývala také tradovaným folklórem a zachycuje a interpretuje několik místních pověstí, které se vážou ke konkrétním místům. Také tato část má ještě značný potenciál pro další výzkum, bylo by jistě možné věnovat se dalším projevům lidové kultury a koloritu, např. dialektu, kulinárním zvyklostem, toponomastickému výzkumu, hudební sondě, lidové architektuře. Přínosem práce je také obrazová i textová příloha, která plní, jak úlohu ilustrační, tak faktografickou.

Předložená práce má možnost posloužit jako podklad pro prezentační účely obci, je využitelná pro materiály určené případným zájemcům z řad turistů a návštěvníků obce i místním obyvatelům. Také edukační uplatnění textu je jistě možné, ať už ve škole, či např. pro jednoduchou naučnou stezku obcí nebo využití blízkým okolím.

Summary

This work deals with the history of the village of Řeňče, from its beginnings to the present. It deals with its monuments, development of its administration and the local social life. The village of Řeňče is situated in the south–eastern part of the Pilsen Region, at the road linking the towns of Přeštice and Blovice. The Řeňče cadastre includes the villages of Řeňče, Plevňov, Vodokrty, Knihy, Libákovice, Háje and Osek. Řeňče used to be a seat of nobility and the parish office; its central position in the micro–region has been preserved until today. This large community, situated in a long hill, is crossed by the brook “Divoký potok”, which springs at the nearby village of Libákovice. So far, the oldest written mentioning of Řeňče can be found in the tax register of the Pilsen Region. It refers to the year 1379. Řeňče is presented as a community belonging to several owners, namely Blahoslav, Litold and Havel (Galli). Possession of the village, during the centuries, changed frequently, starting from the family of Sudy Řenecký of Řeňče, the alderman Loubský family, the earl's Morzine family, and ending with the last owners descending from the noble family Schönborn. In Řeňče, we can find several monuments. The oldest landmark is surely a former nobility residence, the Gothic–Renaissance fortress, which is called Pargán by the local people. The monument was built probably in the 15th century; its history is eventful due to constant changes of owners. A much younger monument in the village is the neo–Romanesque church of Cyril and Methodius built in the years 1869 – 1878. Another monument is the parsonage dating from 1900, which now houses the municipal council. Řeňče also has many small monuments, crosses, memorials, shrines and other traces of the long history of the village and the fates of its inhabitants through the centuries. The village has a school, where education was carried on already in 1803 without the consent of ecclesiastical institutions and the landlords. The school was built as late as 1832. The building of kindergarten was added in 2013. At present Řeňče has a post office, an inn and a general store. Plotting communal lands after 1975 contributed to the construction of new houses. The new buildings mean a significant expansion of Řeňče.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

Fond Domu historie Přešticka, Přeštice.

Státní okresní archiv v Blovicích. Fond Základní škola Řenče z let 1869–1999, nezpracováno, Kronika školy v Řenčích z let 1832–1880. Ev. č. ukn 46.

Tamtéž, Kronika školy v Řenčích 1880–1918. Ev. č. ukn 42.

Tamtéž, Kronika školy v Řenčích z let 1918–1940. Ev. č. ukn 43.

Tamtéž, Kroniky školy v Řenčích z let 1940–1986. Ev. č. ukn 44 a 45.

Tamtéž, Fond Farní úřad Řenče z let 1890–1985, nezpracováno, Kronika fary v Řenčích. Ev. č. ukn 12.

Tamtéž, Fond Archiv obce Řenče z let 1871–1945, nezpracováno, Kronika obce Řenče z roku 1925. Ev. č. ukn 6.

Státní okresní archiv Blovice, fond Řenče (Celý fond, zejména pozemkové knihy, knihy listin, sčítací archy obyvatelstva – Panství řenecké).

Prameny vydané

Seznam obcí v republice Československé. Díl I, Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949. Praha: Státní úřad statistický, 1949. 260 s.

ZAHRADNÍKOVÁ, Magda – ČADKOVÁ, Iva (eds.). *Berní rula. Svazek 25, Kraj Plzeňský. Díl III.* Vyd. 1. Praha: Státní ústřední archiv, 2003. s. 731–1126. ISBN 80–86712–04–4.

Orální prameny

DRAŽSKÝ, Václav, bytem Řenče č. p. 62, pamětník obce Řenče, záznamy rozhovorů učiněny 25. 10. 2016, 8. 11. 2016 a 25. 1. 2017.

MAŠEK, Karel, bytem Řenče č. p. 75, obyvatel a majitel tvrže obce Řenče, záznamy rozhovorů učiněny 25. 11. 2016, 8. 12. 2016.

ŠIMKOVÁ, Eva, bytem Řenče č. p. 35, kronikářka obce Řenče, záznamy rozhovorů učiněny 8. 10. 2016, 14. 10. 2016, 15. 10. 2016.

ŠPELINA, Václav, bytem Osek č. p. 2, zaměstnanec bývalého JZD, záznamy rozhovorů učiněny 18. 1. 2017, 3. 2. 2017.

Literatura

- ANDERLE, Jan. Řeňče o. Plzeň-jih. Stavebně historický průzkum tvrže. In: *Ročenka klubu Augusta Sedláčka 1985*. Plzeň: Dům kultury ROH, 1985, s. 74–86.
- BASTL, František a KASL, Jaroslav. Řeňče – 200 let školního vyučování. *Pod Zelenou Horou: vlastivědný sborník jižního Plzeňska*. 2003, roč. 6, č. 1, s. 10–11.
- BENEŠ, Antonín. Výzkumy expozitury Archeologického ústavu ČSAV v Plzni v Západočeském kraji v letech 1063–1972, *Minulostí Západočeského kraje, sv. X*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1974, s. 176.
- BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. V Praze: Nákladem Musea království českého, 1882. 672 s.
- BRADÁČ, Jar. Historika z doby roboty, *Pod Zelenou horou: vlastivědný sborník jižního Plzeňska*, 1936, roč. IV., s. 121 – 123.
- DAVID, Petr – SOUKUP, Vladimír. *Velká turistická encyklopedie. Moravskoslezský kraj*. V Praze: Knižní klub, 2009. 288 s. ISBN 978–80–242–1941–7.
- EMLER, Josef. *Ein Bernaregister des Pilsner Kreises vom Jahre 1379*. Prag: Verlag der königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, 1876. 32 stran.
- F. J. Š. (ed.). *Památné hrady a tvrže v Šumavě*. Klatovy: Šumavan, 1876. 96 s.
- FIALA, Zdeněk – BĚLOHLÁVEK, Miloslav (eds.). *Hrady, zámky a tvrže v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. [Díl] 4, Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985. 521 s., [32] s. barev. obr. příl., [4] s. barev. obr. příl.
- HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti. [Díl] 3*. Praha: Akropolis, 1994. 237 s. ISBN 80–85770–12–1.
- HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti. [Díl 1]*. Praha: Akropolis, 1992. 197 s. ISBN 80–901020–3–4.
- HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti. [Díl] 2*. Praha: Akropolis, 1993. 189 s. ISBN 80–85770–04–0.
- HOSTAŠ, Karel – VANĚK, Ferdinand. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. XXV, Politický okres Přeštický*. V Praze: Nákladem Archaeologické kommisise při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1907. 131 s.
- KAREL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk. *Panská sídla západních Čech – Plzeňsko*. České Budějovice: Veduta, 2006. 327 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 80–86829–21–9.
- KLEPSOVÁ, Eva. *Historie Dolní Lukavice do roku 1945*. Dolní Lukavice: Obec Dolní Lukavice, 2009. 202 s. ISBN 978–80–254–5444–2.

- KOLÁŘ, Martin – SEDLÁČEK, August (eds.). *Českomoravská heraldika*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902–1925. 2 sv. 436 a 743 s. *Království české. IV, Jihozápadní Čechy*. Praha: Pavel Körber, 1911. 580 s.
- KŘIVÁNKOVÁ, Alena. *Ilustrované dějiny českého národa*. Praha: Český spisovatel, 2011. 621 s. ISBN 978–80–7459–035–1.
- LACINA, Josef. *Česká kronika*. Praha: Edv. Beaufort, 1893–1896. 8 sv.
- LANG, Martin. *Barokní zámky: příběhy a lidské osudy*. Nezdice: Občanské sdružení Aktivios, 2014. 106 stran. ISBN 978–80–260–5749–9.
- LEWIS, Miles, ed. *Architektura: prvky v architektonických stylech*. Brno: Computer Press, 2009. 399 s. ISBN 978–80–251–2463–5.
- Lexikon české šlechty*. Praha: Akropolis, 1992.
- LIPERTO VÁ, Edita. Historie farního kostela v Řenčích. *Pod Zelenou Horou: vlastivědný sborník jižního Plzeňska*. 2003, roč. 6, č. 4, s. 9–10.
- LŮŽEK, Bořivoj. Tažení královských měst a Pražanů proti loupeživé šlechtě v západních Čechách r. 1520, *Minulostí Západočeského kraje*. Sv. 20. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1984, s. 111–124.
- MARKOVÁ, Svatoslava (ed.). *Genius loci českého jihozápadu X: sborník z konference konané 3. a 4. listopadu 2015 v Muzeu jižního Plzeňska V Blovicích, p. o. Blovice: Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích ve spolupráci se Západočeskou univerzitou v Plzni, 2015. 166 s. ISBN 978–80–87495–14–8.*
- ORTH, Jan Evangelista – SLÁDEK, František. *Topograficko-statistický slovník Čech, čili, Podrobný popis všech měst, městysů, vesnic, pak zámků, dvorů, továren, mlýnů, hutí a podobných o samotě ležících stavení, jakož i všech zpustlých hradů a zaniklých osad království českého*. Praha: I. L. Kober, 1870. 1048 s.
- Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha: Otto, 1906.
- PALACKÝ, František. *Popis království Českého, čili, Podrobné poznamenání všech dosavadních krajůw, panství, statkůw, měst, městeček a vesnic, někdejších hradůw a twrzí, též samot a zpustlých osad mnohých w zemi České, s udáním jejich obyvatelstwa dle popisu r. MDCCCXLIII wykonaného*. W Praze: J. G. Kalve, 1848. 608 s.
- Politický okres Přeštický*. Praha: Nákladem Archaeologické kommisie při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1907. 131 s.
- POUZA, Ludvík. Putování za divadelními ochotníky Přešticka. Díl 5. *Vítaný host: čtvrtletník příznivců Plzeňského kraje*. 2012, č. 1, s. 22–23. ISSN 1801–6561.
- PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní významy a změny*. Praha: Československá akademie věd, 1949.

- ROŽMBERSKÝ, Petr – HAJŠMAN, Jan – MACHOVÁ, Veronika. *Dolní a Horní Lukavice*. Plzeň: Nadace České hrady, 2004. 52 s.: il. (Zapomenuté hrady, tvrže a místa; Sv. 31). ISBN 80–86596–40–0.
- SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrže Království českého. Díl devátý, Domažlicko a Klatovsko*. Praha: Argo, 1996. 279 s., [32] s. il. ISBN 80–85794–84–5.
- SEDLÁČEK, August. *Místopisný slovník historický království Českého*. Praha: Nakladatelé Bursík a Kohout, 1909. 1043 s.
- SCHALLER, Josef František Jaroslav. *Topographie des Königreichs Böhmen. Zwölfter Theil, Klattauer Kreis*. Prag und Wien: Schönfeldchen Handlung, 1789. [10], 162, [2] s.
- ŠINDELÁŘ, Bohuslav. Nahlédnutí do minulosti školy v Řenčích. *Pod Zelenou Horou: vlastivědný sborník jižního Plzeňska*. 2015, roč. 18, č. 1, s. 7–8.
- SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen. Siebenter Band, Klattauer Kreis*. Prag: J. G. Calve'sche Buchhandlung, 1839. 284 s.
- STRNAD, Josef (ed.). *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část I., od roku 1300–1450*. V Plzni: Nákladem městského historického musea, 1891. 476 s.
- SVOBODA, Ladislav a kol. *Encyklopedie českých tvrzí*. Praha: Argo, 1998. ISBN 80–7203–068-X.
- ŠLÉGL, Adolf. *Politický okres přeštický: Vylíčení statistické, kulturní a historické zástupitelských okresů přeštického a nepomuckého. [II. Část zvláštní]*. Přeštice: C. M. Homan a Ant. Ouřada, 1925. 184 s.
- TEJČEK, Michal a kol. *Dějiny Přeštic. I. díl, Počátky Přeštic: (do roku 1420)*. Přeštice: Město Přeštice, 2016. 149 stran, 13 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978–80–270–0689–2.
- ÚLOVEC, Jiří. *Ohrožené hrady, zámky a tvrže Čech*. Praha: Libri, 2003–2005. 2 sv. ISBN 80–7277–169–8.
- URBAN, Jaroslav František (ed.). *Václav Jan Mašek: písmák jižního Plzeňska*. Horní Bříza: Granát, 1999. 177 s. ISBN 80–902211–3–0.
- URBAN, Jaroslav František (ed.). *Západočeský písmák Václav Jan Mašek*. Přeštice: Okresní rada osvětová, 1948. 230 s.
- URBAN, Jaroslav František. *Pověst o čarodějně knížce v Řenčích*. Přeštice: Kulturní zařízení, 2005. 2 s. Edice lidových pověstí sv. 10.
- Vícov: historie jedné památky*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na území Přešticka, 2007. 32 s. ISBN 978–80–254–1115–5.
- ZAP, Karel Vladislav (ed.). *Česko-moravská kronika. Kn. 3*. Praha: I. L. Kober, 1872. 534 s.

Denní tisk

BIRNER, Zdeněk. Řenečská tvrz, *Pravda*, 1981, roč. 62, č. 132 (6. 6. 1981), Příloha Pravdy na konec týdne č. 23, s. 1.

Domkář. Z Řenče u Přeštic, *Nová doba*, 1913, roč. 18, č. 26, s. 11.

JANOUSHKOVEC, Jiří. 625. narozeniny: výročí západočeských měst a obcí [Řenče]. Rytíř od meče a huby [Petr Suda, majitel panství kolem Řenče], *Pravda*. 1989, roč. 70, č. 165 (15. 7. 1989), příl. s. 8.

KRČMÁŘ, Luděk. Svatá Anna U Řenčí: křížem krážem českým západem, *Plzeňský deník*. 2013, roč. 25, č. 63, s. 5.

Odhalení desky T. G. Masaryka v Řenčích, *Nový život*. 1990, roč. 20, č. 20–21 (23. 5. 1990), s. 6.

Plzeňské listy. V Plzni: J. R. Port, 1887, roč. 13, leden – prosinec.

Plzeňský deník. 2004, roč. 13, č. 242, příloha Čtení na víkend, s. 26.

Řenče, *Nový život*. 1981, roč. 11, č. 7 (18. 2. 1981), s. 2.

URBAN, Jaroslav František. Obrácení Petra Sudy z Řeneč, *Klatovský deník*. 1993, roč. 1, č. 151, s. 11.

Internetové zdroje

Kartotéka Augusta Sedláčka. [online]. Dostupné z www: <http://www.augustsedlacek.cz/> [Citováno dne 2016–11–15].

Kronika obecné, národní a základní školy, Kronika základní školy. [online]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/contents/chronicle/soap-pj/rence>. [cit. 10. 10. 2016].

MILEROVÁ, Helena. *První Morzinové v českých zemích. Pardubice, 2008. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.* [online] [cit. 19. 11. 2016].

Dostupné z:

http://dspace.upce.cz/bitstream/handle/10195/29838/MilerovaH_Prvni%20Morzinove_JK_2008.pdf;jsessionid=0D200834F1009496B418ABF55A16865A?sequence=1, s. 13–14.

ŠIMKOVÁ, Eva. 2. *Setkání rodáků obcí Řeneč a Plevňova 2. července 2010* [online]. Řeneč: Obecní úřad, [2010]

Dostupné z:

http://www.rence.cz/e_download.php?file=data/editor/325cs_1.pdf&original=Setk%C3%A1n%C3%AD+rod%C3%A1k%C5%AF+%C5%98ene%C4%8D+a+Plev%C5%88ova+5.7.2010.pdf. [cit. 6. 10. 2016].

Ústřední archiv zeměměřictví a katastru. Archiválie. In: Ústřední archiv zeměměřictví a katastru [online]. Praha: *Zeměměřický úřad v Praze*. Dostupné z:

http://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/am_main_102067_17.html. [cit. 1. 11. 2016].

VALENTA, Aleš. *Rodinný archiv Černínů-Morzinů, Vrchlabí (1535) 1562–1944. Zámorsk: Státní oblastní archiv Zámorsk, 2012*. [online].

Dostupné z: http://vychodoceskearchivy.cz/zamorsk/files/2013/10/8891_Rodinný-archiv-Černínů-Morzinů-Vrchlabí-1535-1562-1944_NAD_266.pdf. s. 4–8. [cit. 19. 11. 2016].

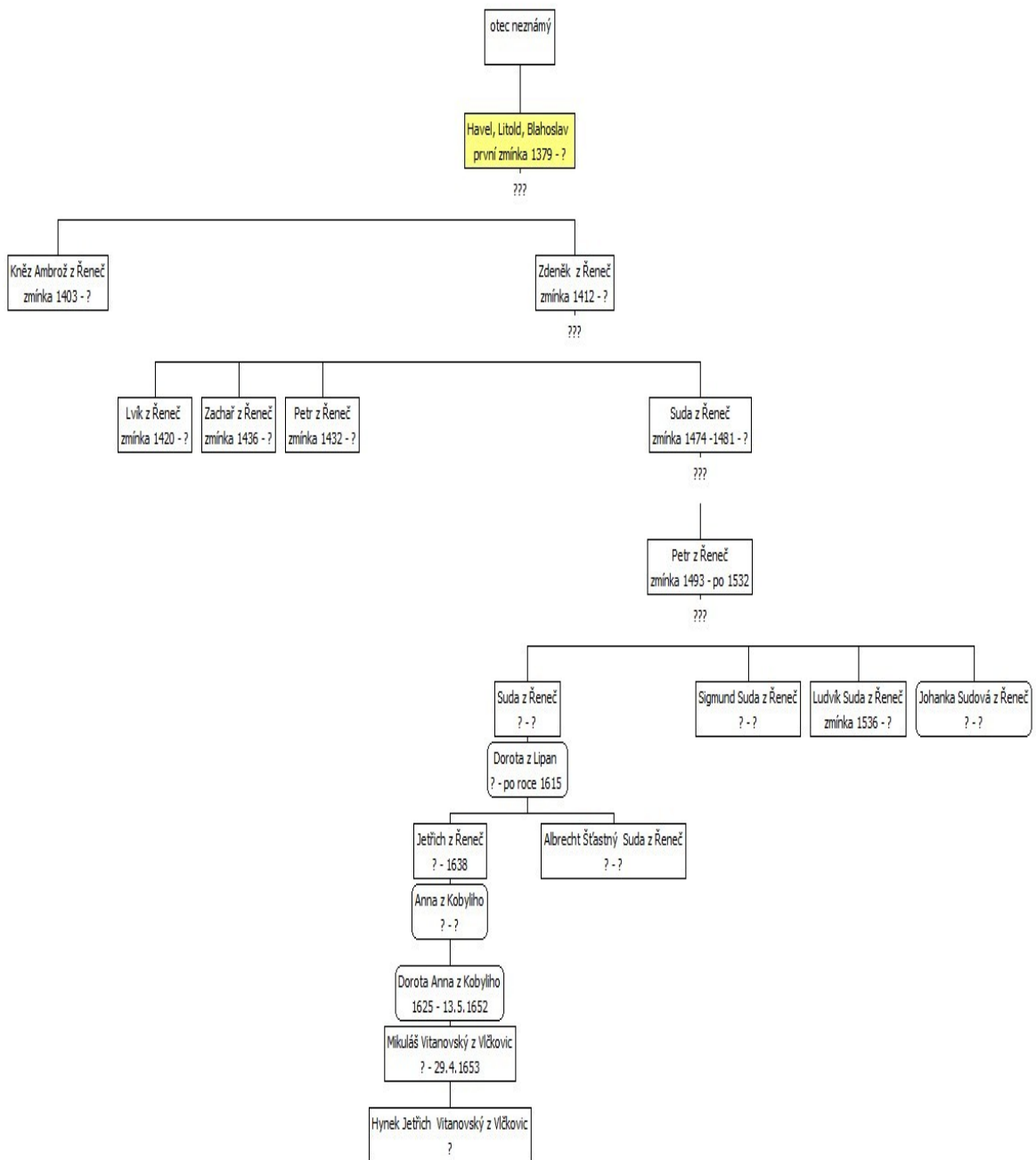
Seznam příloh

Příloha č. 1 Rodokmen Řeneckých z Řeneč.....	III
Příloha č. 2 Rodokmen Loubských.....	IV
Příloha č. 3. Rodokmen Markvartů.....	V
Příloha č. 4. Rodokmen Morzínů.....	VI
Příloha č. 5: Celkový pohled na Řeneč, 2. polovina 20. století.....	VII
Příloha č. 6: Farní kostel sv. Cyrila a Metoděje v Řenčích.....	VIII
Příloha č. 7: Interiér kostela sv. Cyrila a Metoděje v Řenčích.....	IX
Příloha č. 8: Nejstarší dochovaná roubenka v Řenčích.....	IX
Příloha č. 9: Fara, dnes obecní úřad v Řenčích.....	X
Příloha č. 10: Škola v Řenčích, fotografie z roku 1994.....	X
Příloha č. 11: Tvrz v Řenčích, lidově zvaná Pargán. Fotografie z roku 1994.....	XI
Příloha č. 12: Kresba řenecké tvrze, autor MUDr. Božetěch Vácha.....	XI
Příloha č. 13: Řez objektem tvrze v Řenčích.....	XII
Příloha č. 14: Půdorys tvrze v Řenčích.....	XII
Příloha č. 15: Dvůr v Řenčích, kresba J. Sedlák, 1919.....	XIII
Příloha č. 16: Pohlednice z Řeneč, 1. polovina 20. století.....	XIV
Příloha č. 17: Učitel Hlína s žáky řenecké školy v roce 1932.....	XIV
Příloha č. 18: Strážní četa 19. pěšího pluku se záložními vojáky z Řeneč, 1938.....	XV
Příloha č. 19: Řenecká mládež v roce 1948.....	XV
Příloha č. 20: Pomník Jana Nepomuckého v Řenčích.....	XVI
Příloha č. 21: Řenecký pomník padlým v 1. světové válce.....	XVII
Příloha č. 22: Pamětní spis vložený do bání řeneckého kostela	XVIII
Příloha č. 23: Pozemková reforma 1920 na lukavickém a řeneckém panství.....	XIX
Příloha č. 24: Příjmy a vydání řeneckého kostela do 6. dubna 1880.....	XXIII
Příloha č. 25: Rozpočet stavby fary.....	XXV

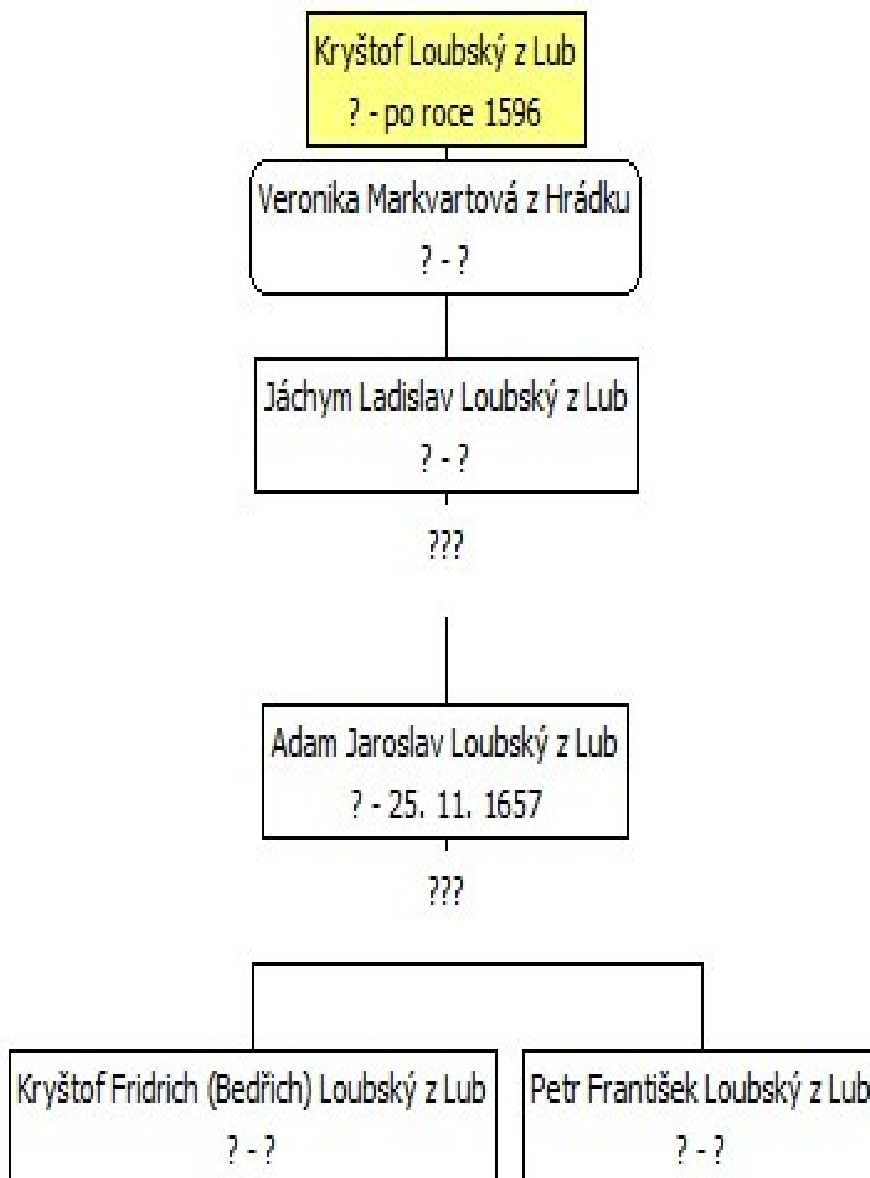
Příloha č. 26: Seznam připomenutých na pietním místě 1. světové války.....	XXVI
Příloha č. 27: Přehled funkcionářů hasičského sboru.....	XXVII
Příloha č. 28: Přehled počtu obyvatel v letech 1880, 1890, 1900, 1910.....	XXVIII

Příloha

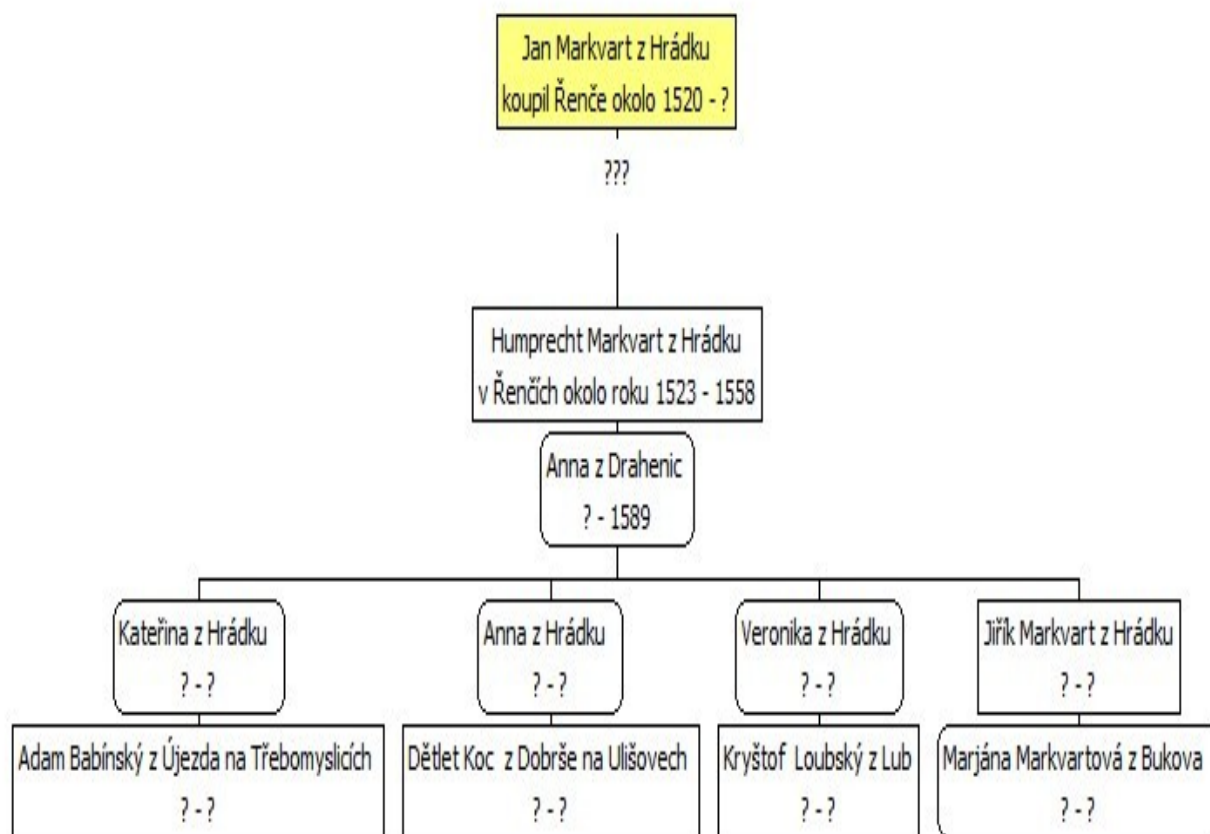
Příloha č. 1: Rodokmen Řeneckých z Řeneč.¹⁶⁶

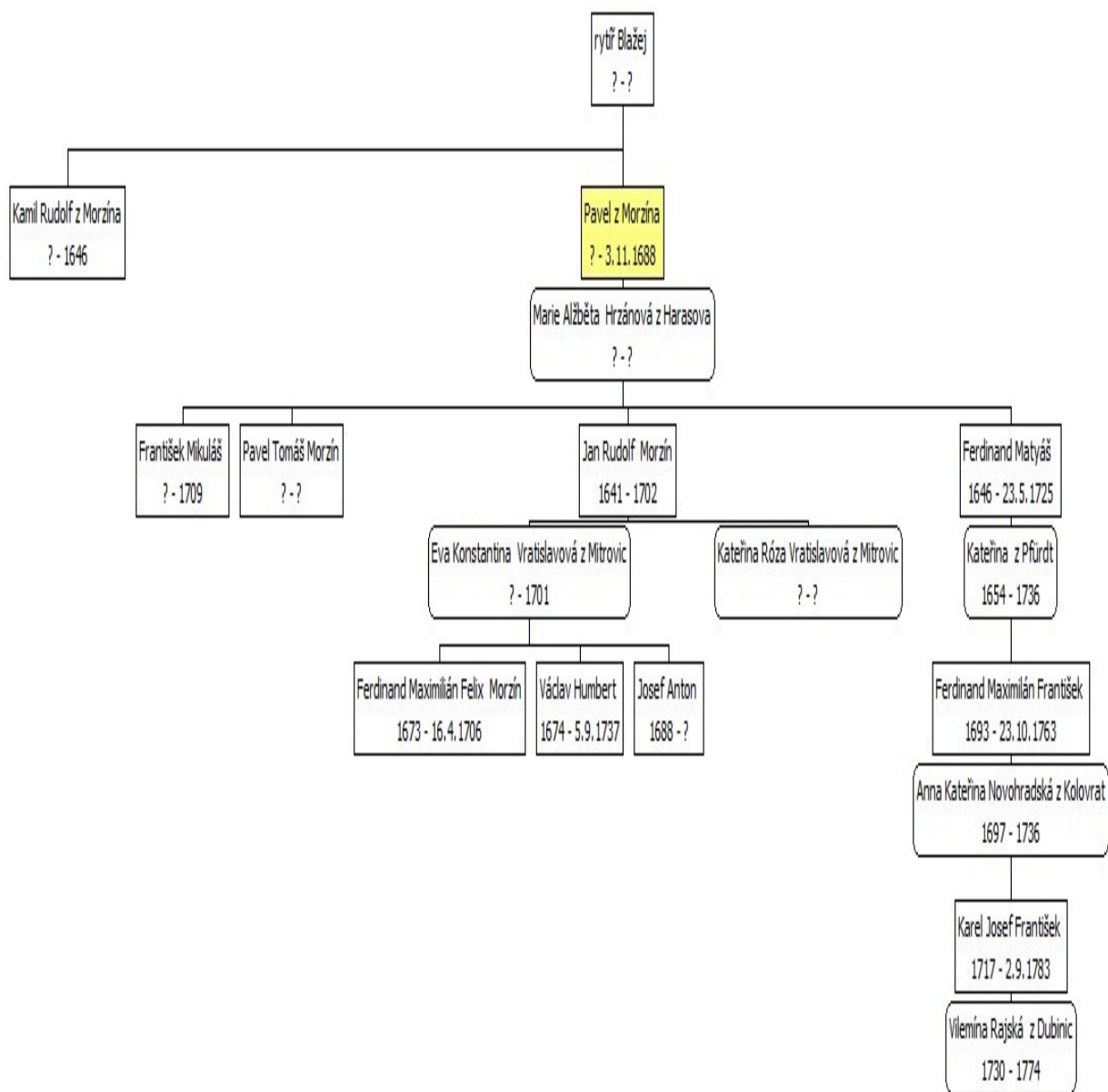
¹⁶⁶ Vytvořeno autorkou v programu Ancestry.

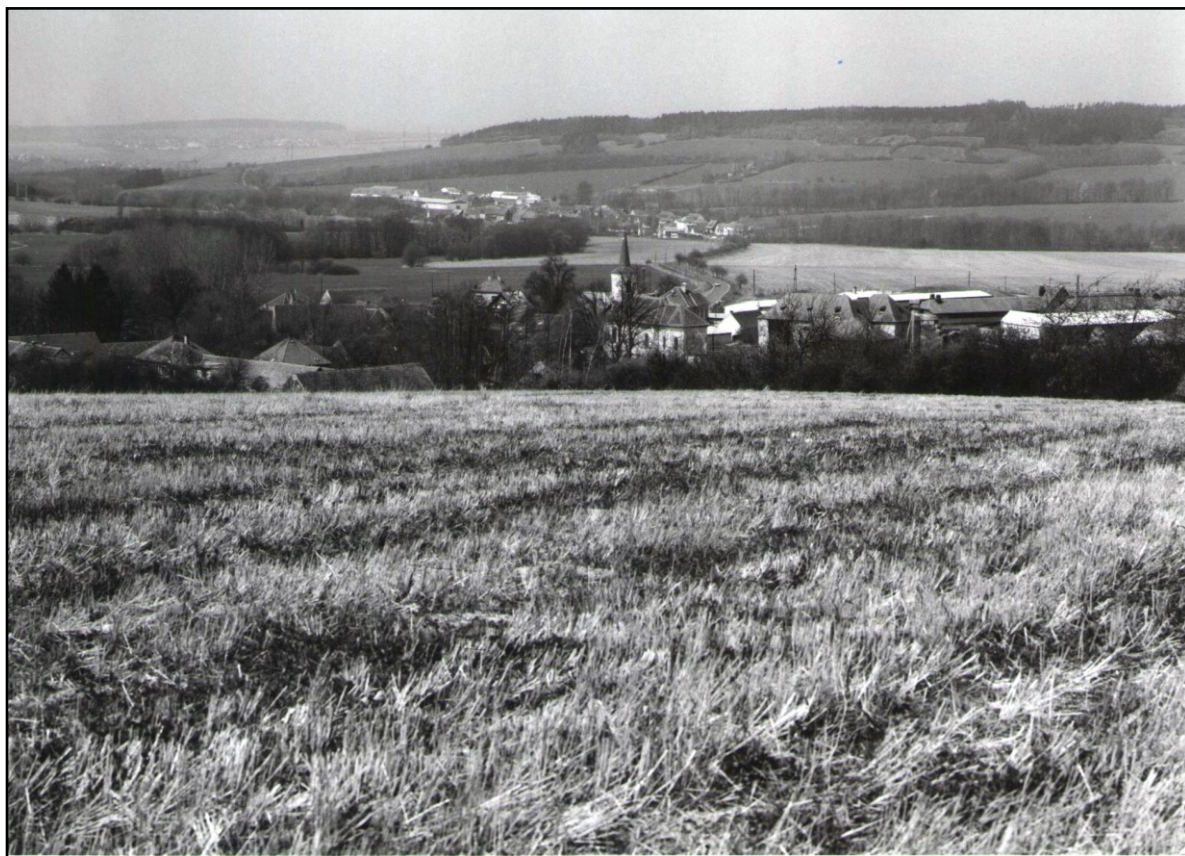
¹⁶⁷ Vytvořeno autorkou v programu Ancestry.

¹⁶⁸ Vytvořeno autorkou v programu Ancestry.

¹⁶⁹ Vytvořeno autorkou v programu Ancestry.

¹⁷⁰ Čerpáno z programu obnovy vesnice obce Řenče z let 1998 – 2003, vytvořeného 19. srpna 1997. Foceno v roce 1994.

¹⁷¹ Čerpáno z programu obnovy vesnice obce Řenče z let 1998 – 2003, vytvořeného 19. srpna 1997. Foceno v roce 1994. Na fotce je patrný havarijní stav omítky. V roce 1996 byla nově pokryta věž kostela mědí, osazen nový kříž, vsazena nová okna, vyměněny dveře a bylo nově omítnuto venkovní zdivo.

Příloha č. 8: Nejstarší dochovaná roubenka v Řenčích. ¹⁷³

¹⁷² Čerpáno z programu obnovy vesnice obce Řenče z let 1998 – 2003, vytvořeného 19. srpna 1997. Foceno v roce 1994.

¹⁷³ Tamtéž.

Příloha č. 9: Fara, dnes obecní úřad v Řenčích.¹⁷⁴

Příloha č. 10: Škola v Řenčích, fotografie z roku 1994.¹⁷⁵

¹⁷⁴ Archiv autorky.

¹⁷⁵ Čerpáno z programu obnovy vesnice obce Řenče z let 1998 – 2003, vytvořeného 19. srpna 1997.

Příloha č. 11: Tvrz v Řenčích, lidově zvaná Pargán. Fotografie z roku 1994.¹⁷⁶

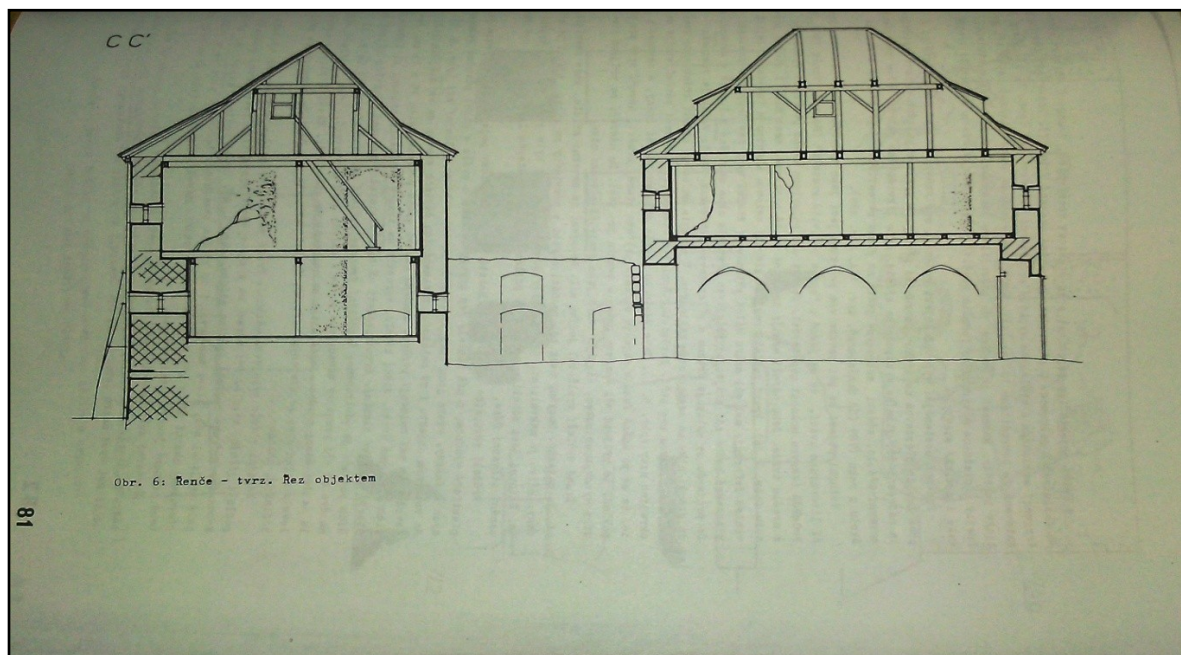

Příloha č. 12: Kresba řenecké tvrze, autor MUDr. Božetěch Vácha, 1963.

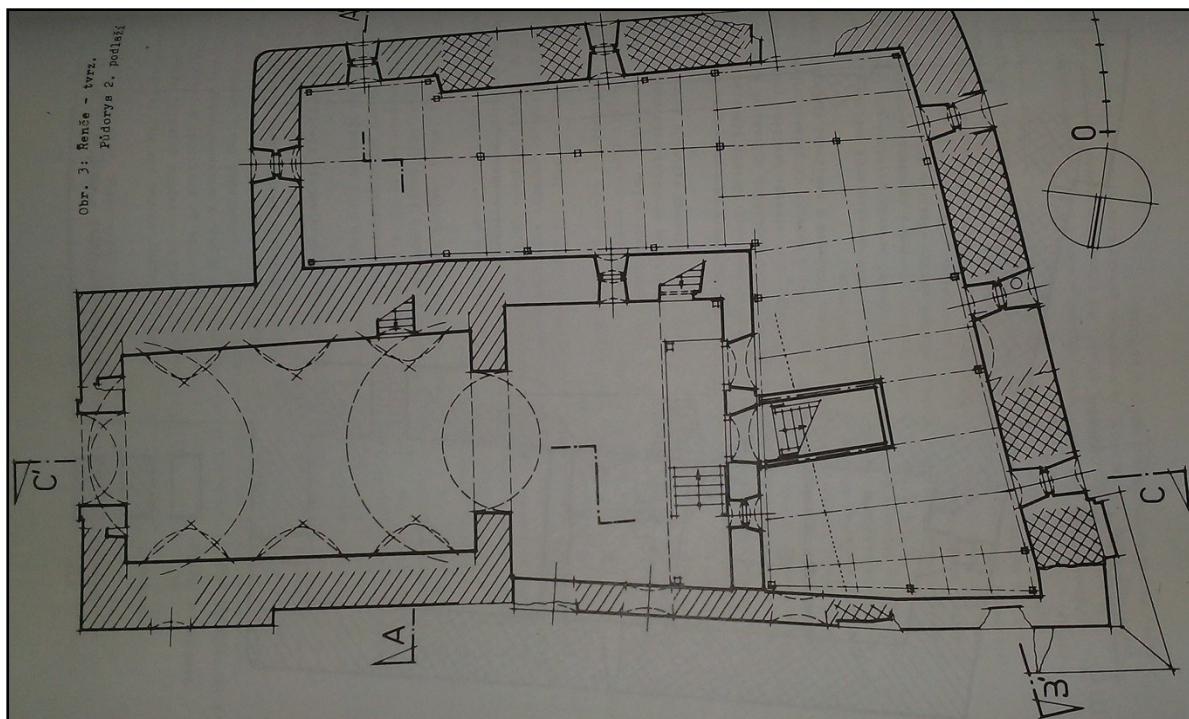

¹⁷⁶ Čerpáno z programu obnovy vesnice obce Řenče z let 1998 – 2003, vytvořeného 19. srpna 1997.

Příloha č. 13: Řez objektem tvrze v Řenčích.¹⁷⁷

Příloha č. 14: Půdorys tvrze v Řenčích.¹⁷⁸

¹⁷⁷ ANDERLE, Jan. Řenče o. Plzeň-jih. Stavebně historický průzkum tvrze. In: *Ročenka klubu Augusta Sedláčka 1985*. Plzeň: Dům kultury ROH, 1985, s. 81.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 78.

¹⁷⁹ Soukromý archiv Karla Maška z Řeneč (nynější majitel tvrze).

Příloha č. 16: Pohlednice z Řeneč, 1. polovina 20. století.¹⁸⁰

Příloha č. 17: Učitel Hlína s žáky řenecké školy v roce 1932.¹⁸¹

¹⁸⁰ Dům historie Přešticka, DHP 7486.

¹⁸¹ Kronika obecné školy v Řenečích, rok 1932.

Příloha č. 18: Strážní četa 19. pěšího pluku se záložními vojáky z Řeneč, 1938.¹⁸²

Příloha č. 19: Řenecká mládež v roce 1948.¹⁸³

¹⁸² Archiv autorčiny rodiny.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Foto autorka.

¹⁸⁵ Foto autorka.

Pamětní spis.

Ve jménu Božím byl tento kostel dostaven za panování Jeho Veličeství císaře pána Františka Josefa Prvního bydlícího ve Vídni a za živobytí starého císaře pána Ferdinanda Dobrotivého bydlícího v Praze. — Toho času byl arcibiskupem v Praze Bedřich Schwarzenberg, vévoda Krumlovský, a biskupem v naší diecési v Budejovicích byl Jan Valerian Jirsík. Příspěvky na tento kostel od dobrodinců jsou: Jeho Osvícenost pan hrabě Schönborn mimo jiné jeden tisíc osm set zlatých, Osvícená paní hraběnka ze Schohornů 1000 zlatých, císař Ferdinand 600 zlat., p. hrabě Kolovrat 50 zlat., Obec Rěneč 600 zlatých, Knihy 400 zlat., Plevniův 85 zlat., Václav Kasl ze knih 100 zlat. — Základní kapitál činil 4725 zlatých. Plán kostela a věží vyhotovil Vokál, inženýr z Klatov, dohlizitelem stavby byl Tomáš Stark z Přestie, stavbu řídil Václav Kovářík — krov Frant. Kovářík — kostelní věž kryl Fran. Halla, mistr klempířský — oltář hlávní a kazatelnu dělal Levy, truhlář z Dolní Lukavici — sklenářskou práci Jan Pelikan z Přestie.

Kříž na kostelní věž upraven byl dne 28. října 1871. — Toho času nacházela se škola na konci vesnice u silnice vedoucí do Blovic měla čís. dom. 44 chodily do školy děti z Rěneč, Knih, Plevniova, Vodokři, Vosek, přes 130 školáků, je vyučoval učitel, Václav Kubát. — Tehdáž čítala obec křeneč 49 domův čísel. — Zpravu obce vedl tenkrát představený Jan Janota čís. domu 30, I. radní: Václav Špelina, II. radní: Václav Tolar č. d. 25, ostatní členové výboru: Josef Tolar č. d. 2, Václav Janota č. d. 38, Matěj Wagner č. d. 22, Matěj Forejt č. d. 9, Josef Trefný č. d. 39, Josef Špelina č. d. 8.

Ve jménu Božím uzavíráme stavbu tohoto kostela a přejeme, aby ku slávě Boží dlouhá léta trvala.

V Rěneči dne 28. října 1871

Johán Janota představený
Václav Špelina I. radní
Josef Tolar II. radní
Josef Toller v. b. on
Valerian Janota
Josef Špelina
Matěj Forejt

Václav Kubát
učitel
Frigo Kubiš
Antonín Špelina
Jiří Špelina
Karel Špelina

název pozemku	číslo parcely	jméno	bydliště	poznámka
Na Strážích	918	Regner Jakub	Řenče 8	
		Petr Pach	Řenče 43	
Zadní Hona	854	Regner Josef	Řenče 8	
		Regner Jakub	Řenče 8	
		Hejl Jan	Řenče 25	
Vejslavka	898	Moravec Petr	Řenče 12	
		Špott Karel	Řenče 46	
		Mencl Josef	Řenče 57	
		Benda Karel	Řenče 16	
		Fořt Václav	Řenče 40	
		Křehlíková Marie	Řenče 24	
Zvětšení zahrádek:				
Velký trávník	69	Trefný Václav	Řenče 39	
		Pollar Jan	Řenče 32	
		Bouzek Josef	Řenče 31	
		Florián Josef	Řenče 30	
		Kožíšek Josef	Řenče 29	
		Kasl Jan	Řenče 28	
Malý trávník	763	Hejl Jan	Řenče 25	
		Pach Petr	Řenče 43	
		Křehlíková Marie	Řenče 24	
		Sbal Ludvík	Řenče 52	
		Špelina Pavel	Řenče 23	
		Vágner Matěj	Řenče 22	
		Kůs Václav ml.	Řenče 21	
Parcelace od dvora r. 1923				
	72/I	Majer Karel	Řenče 11	
		Benda Karel	Řenče 16	pastvina parc. 73/I
	72/II	Kůs Václav ml.	Řenče 21	
		Černý Josef	Řenče 6	
		Pašek Josef	Řenče 33	pastvina parc. 73/II
	72/III	Liška Václav	Řenče 47	
		Kůs Václav ml.	Řenče 21	
		Pašek Josef	Řenče 19	
		Regner Jakub	Řenče 9	pastvina parc. 72/IV
	72/V	Úbl Josef	Řenče 56	
		Moravec Petr	Řenče 12	

¹⁸⁶ *Kronika fary 1900 – 1988*, s. 66 – 68.

		Forejt Matěj	Řeňče 9	
	105	Pach Petr	Řeňče 43	
		Diviš Josef ml.	Řeňče 15	
	312	Kotovský Josef	Knihy 6	
		Kokoška Josef	Knihy 12	
		Kasl Vojtěch	Knihy 17	
		Kokoška Václav	Knihy 11	
		Šesták Tomáš	Knihy 19	
	315	Jirsa Alois	Knihy 15	
		Bouzek Václav	Knihy 4	
		Kokoška Václav	Knihy 12	
		Beneš Jan	Knihy 14	
		Řežábek Václav	Knihy 7	
		Virt Václav	Knihy 3	
	315	Kolena Jan	Vosek 34	
		Brejcha Josef	Vosek 1	
		Rádl Josef	Vosek 7	
		Kotous Josef	Vosek 9	
		Brejcha Martin	Vosek 20	
Louka na Behnici, Parcela ve Knihách				
		Špelina Václav	Vosek 14	
		Brejcha Josef	Vosek 14	
		Fořt Václav	Vosek 28	
		Kotous Josef	Vosek 9	
		Brejcha Martin	Vosek 20	
Louka na Suhej, parcela ve Knihách				
		Hajžman Josef	Vosek 16	
		Hajžman Václav	Vosek 27	
		Rádl Josef	Vosek 7	
		Kokoška Václav	Knihy 12	
		Hrubý Václav	Vosek 31	
		Dolanský František	Vosek 18	
		Virt Václav	Knihy 3	
		Kasl Vojtěch	Knihy 17	
		Šesták Tomáš	Knihy 29	
		Vakeš Josef	Vosek 19	
	520	Majer Karel	Řeňče 11	
	524	Majer Karel	Řeňče 11	
	520	Levý Josef	Libákovice	
	520	Heřman Josef	Libákovice	
	520	Štych Václav	Řeňče 7	
	520	Valenta František	Řeňče 14	
	520	Křehlíková Marie	Řeňče 24	
	520	Kučera Václav	Řeňče 10	
	508/3	Liška Václav	Řeňče 47	

	508/3	Kůs Václav	Řenče 22	
	508/2	Forejt Matěj	Řenče 13	
	510	Pašek Josef	Řenče 41	
	510	Rajchrt Josef	Řenče 34	
	508	Obec Řenče		u silnice pastvina
Malý trávník – louka	763	Regner Jakub	Řenče 8	
		Křehlíková Marie	Řenče 24	
		Kučera Václav	Řenče 10	
		Forejt Matěj	Řenče 13	
		Vágner Matěj	Řenče 22	
		Kůs Václav	Řenče 21	
		Forejt Matěj	Řenče 9	
		Bezděk Jan	Řenče 36	
		Červený Karel , hajný	Řenče 63	

Příloha č. 24: Příjmy a vydání řeneckého kostela od počátku stavby až do 6. dubna 1880.¹⁸⁷

Vydání		
poř. č.	název	zl
1	Za práce zednické a tesařské	1814,51
2	Za práce nádenické	440,79
3	Za práce klempířské	213,56
4	Za práce truhlářské	1046,9
5	Za práce zámečnické	92,63
6	Za práce kovářské	50
7	Za kámen stavební	95
8	Za cihly od jiných (ne panských)	697,59
9	Za prkna a latě od jiných (ne panských)	87,05
10	Za vápno a jeho hasení	624,74
11	Za písek	75,28
12	Za hřeby	18,44
13	Za železný plech a železo	400,13½
14	Za kámen veřeje a římsu	87,3
15	Různé malé výlohy	24,86
16	Cihly, tašky, dříví, prkna, dlaždice ete z panského	1430,73½
17	Práce pokrývačské	64,52
18	Práce sklenářské	65
19	Cement	8
20	Stařování oltáře	170
21	Dva obrazy oltářní	295
22	Žalobní útraty pro požadavek najímatele stavby	44,21
celkem vydání		7846,25

¹⁸⁷ Kronika fary v Řenčích.

Příjmy		
poř. č.	název	zl
1	Od Jeho Veličenstva císaře a krále Ferdinanda Dobrotivého	600
2	Od Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I.	100
3	Od jeho Osvícenosti hraběte Ervína ze Schönbornů	2500,64
4	Od Její Osvícenosti hraběnky Kristiny ze Schönbornů	1000
5	Od Jeho Excellence hraběte Jana z Kolovrat	50
6	Od vysoce urozeného hraběte Pallffy	50
7	Od Jeho Excellence biskupa Jivsika	80
8	Od obce Řenečské státní obligace nom. 690 zl.	461,9
9	Od téže obce dobrovolné příspěvky	202,75
10	Od obce Knihy státní obligace nom. 400 zl.	282,86
11	Od obce Plevňov státní obligace nom. 40 zl.	28,29
12	Od téže obce dobrovolné příspěvky	87
13	Řenečský kontribučenský fond	855
14	Odkaz + Špeliny a Tollara z Řenečské kaplové kassy	108,93
15	Odkaz Václava Hory z Knih	20
16	Odkaz Duchkové z Řeneč	161,22
17	Odkaz Václava Kastla z Knih	50
18	Sbírkami harběcího stolního Podaného v Praze	110,9
19	Sbírkami téhož ještě 12 zl a 10 zl 70 kr dohromady	22,7
20	Od domkářů v Řenečích č. 6, 7,8,9,10,13,14,15,16,17,18,36,40,41,49, á 5 zl	80
21	Od domkáře v Řenečích č. 25	2
22	Od domkáře v Řenečích č. 42	5
23	Z účtů bývalého představeného Josefa Tollara věnovaný přeplatek	20,83
24	Od p. intendanta Zvěřiny sbírky	4,4
25	Od klempíře Hally nějaká náhrada	13,58
26	Od obce Knihy honebné za 6 let	100
27	Od obce Řeneč honebné za 12 let	540
28	Od obce Plevňov honebné za 9 let	135
29	J. Osv. hrab. Ervína ze Schönbornů vklad v potravním spolku Dolní Lukavici	58,52
30	Od obce Libákovice honebné za léta 1877-1881 á 10 zl	50
31	Od obce Vosek honebné za léta 1879-1881 á 10 zl	50
32	Od obce Vodokrty honebné za léta 1877-188o á 10 zl	30
celkem příjmy		7861,52

Příloha č. 25: Rozpočet stavby fary.¹⁸⁸

př. č.	práce	zl
1	zednické	1164,83
2	kamenické	204,00
3	tesařské	237,57
4	klempířské	168,18
5	pokryvačské	33,30
6	truhlářské	280,00
7	kovářské a zámečnické	250,40
8	sklenářské	97,60
9	kamnářské	243,75
10	hmota stavební	2318,88
11	dovoz	795,06
12	k tomu chlév a stodůlka	1842,62
13	rozdíl	116,00
celkem		7752,19

¹⁸⁸ Kronika fary v Řenčích.

Příloha č. 26: Seznam připomenutých na pietním místě 1. světové války.¹⁸⁹

Jméno a příjmení	Hodnost	Armáda	St. přísl., národnost	Narozen	Úmrtí	Příčina smrti	Poznámka
Václav Benedikt	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká	1882, Praha–Dejvice	19.12.1918, Avezano, Itálie	Jiné	Zemřel v zajetí. Příslušník 7. střeleckého pluku. Na pomníku není uveden.
Jan Bouzek	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká		1916	Padl v boji	Řenče č.p. 24
Josef Bouzek	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká	1891, Řenče	28.1.1915, Skopje, Makedonie	Jiné	Zemřel v zajetí. Příslušník 7. střeleckého pluku. Řenče č.p. 24
Vojtěch Bouzek	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká			Padl v boji	Řenče č.p. 24
Václav Březina	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká		1916, Srbsko	Padl v boji	
Josef Diviš	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká			Padl v boji	Řenče č.p. 15
Josef Hajzma	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká			Padl v boji	Řenče č.p. 43
Václav Hodan	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká	5.10.1876, Litice	1914, Halič	Nezvěstný v boji	Příslušník 7. zeměbranceckého pluku. Na pomníku není uveden.
František Kasl	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká		Řenče	Podlehl zranění	Řenče č.p. 5
Jan Křehlík	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká		1918, Řenče	Podlehl zranění	Řenče č.p. 16
Jan Kuželík	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká			Padl v boji	Pocházel z obce Knihy.
Václav Květoň	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká	5.1874, Vodokrty	12.1914, Srbsko	Padl v boji	Příslušník 35. pěšího pluku. Pocházel z obce Vodokrty.
Josef Liška	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká	1881, Řenče	13.4.1917, Chvojen, Rusko	Jiné	Zemřel v nemocnici. Řenče č.p. 47. 7. zembrpl
Josef Pouba	vojín	československá–legie	Rakousko–Uhersko, česká	24.4.1888, Knihy	28.11.1914, Lazarevec	Padl v boji	Příslušník 21. střeleckého pluku čs. Legií ve Francii. Pocházel z obce Knihy.
Josef Přibáň		rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká	1.5.1874, Vodokrty	7.12.1914, Srbsko	Nezvěstný v boji	Příslušník 57. pěšího pluku. Na pomníku není uveden.
Václav Rajchert	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká	1879, Vodokrty	21.6.1915, Zydaczow, Halič	Padl v boji	Řenče č.p. 34. 7. střípl.
Jan Rudolf	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká		1915	Padl v boji	Pocházel z obce Řenče.
Antonín Švihla	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká	1882, Plevňov	26.9.1914, Grk, Slavonie	Jiné	Zemřel. Příslušník 7. domobran. Pluku. Na pomníku není uveden.
Josef Vacek	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká	1887, Řenče	26.11.1914, Konatice, Srbsko	Padl v boji	Příslušník 35. pěšího pluku. Pocházel z obce Řenče.
Vojtěch Volák	vojín	rakousko–uherská	Rakousko–Uhersko, česká	1888, Plevňov	24.3.1915, Toronya, Uhry	Padl v boji	Pocházel z obce Plevňov.

¹⁸⁹ Evidenční list válečného hrobu (výpis z centrální evidence válečných hrobů Ministerstva obrany ČR), číslo VH: CZE3210 – 5888, (pom. ev.: 312), údaje ze dne 8. 11. 2016.

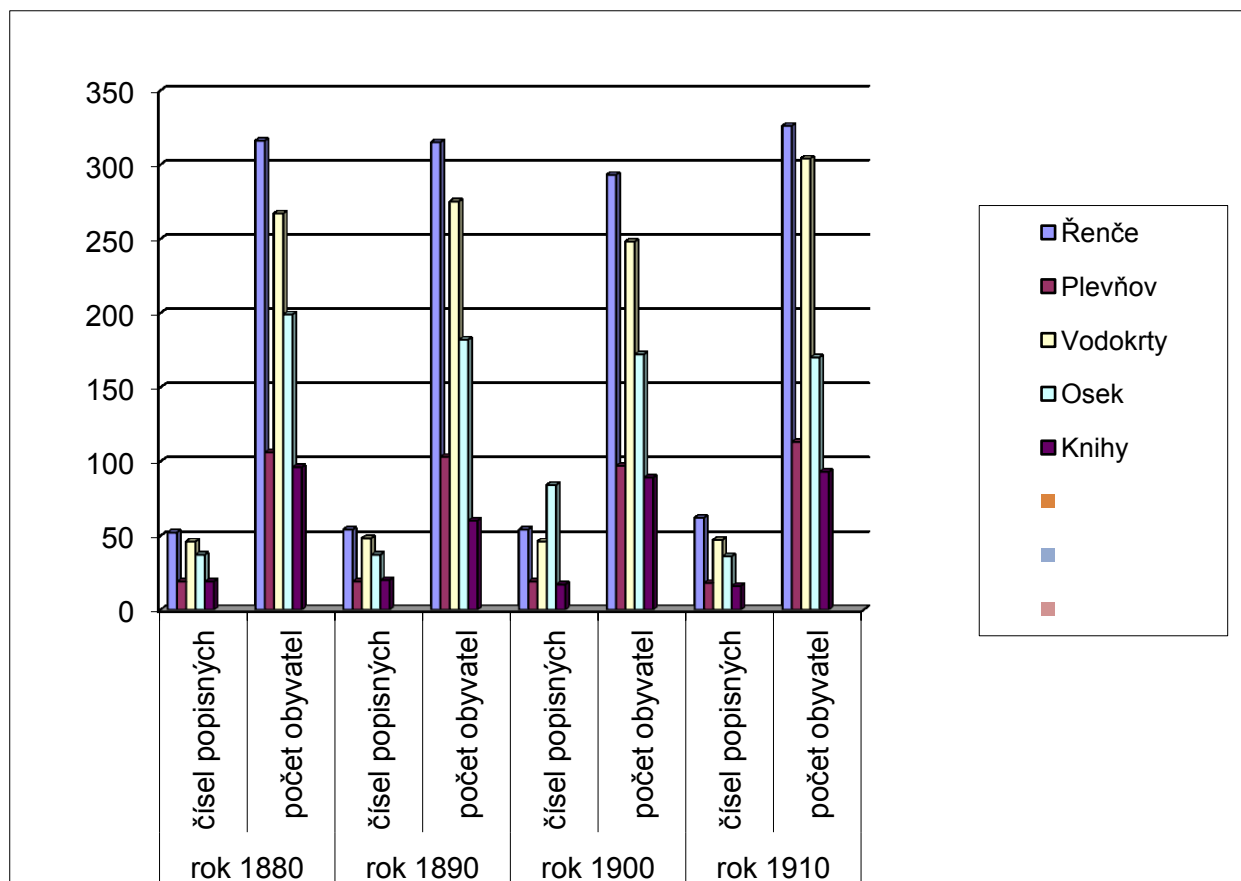
Příloha č. 27: Přehled funkcionářů hasičského sboru¹⁹⁰

Přehled funkcionářů hasičského sboru:
1898 starosta J. V. Korbel, jednatel J. Bokr, velitel J. Bouzek
1899 starosta J.V. Korbel, jednatel F. Lukan, velitel J. Bouzek
1900 starosta J. Bokr,
1908 jednatel F. Lukan, velitel J. Bouzek
1909 starosta J. Bokr, jednatel K. Beran, velitel J. Bouzek
1921 starosta J. Bokr, jednatel J. Kasl, velitel J. Bouzek
1922 starosta J. Bouzek
1925 jednatel J. Kasl, velitel V. Úbl
1925 starosta V. Úbl
1932 jednatel V. Liška, velitel V. Tolar
1932 starosta F. Hlína, jednatel V. Liška, velitel K. Majer
1939 starosta F. Hlína, jednatel P. Pach, velitel J. Trefný
1941 starosta F. Hlína, jednatel K. Fořt, velitel K. Úbl
1945 starosta J. Trefný, jednatel P. Šesták, velitel K. Úbl
1946 starosta V. Liška, jednatel P. Šesták, velitel K. Úbl
1948 starosta V. Liška, jednatel J. Bokr, velitel V. Bouzek
1949 starosta V. Liška, jednatel V. Přibáň, velitel F. Mašek
1950 starosta K. Úbl, jednatel V. Liška, velitel P. Mašek
1952 starosta K. Úbl, jednatel V. Cibulka, velitel P. Mašek
1953 starosta K. Úbl, jednatel, V. Cibulka, velitel P. Mašek
1954 starosta J. Štolcpart, jednatel V. Cibulka, velitel V. Pach
1962 starosta K. Úbl, jednatel F. Fiala, velitel J. Kůs
1964 starosta K. Úbl, jednatel J. Kůs, velitel J. Pašek
1971 starosta K. Úbl, jednatel E. Fořt, velitel S. Šesták
1976 starosta Z. Fürst, jednatel Z. Pašek, velitel J. Gottfried
1980 starosta Z. Fürst, jednatel Z. Pašek, velitel J. Jindřich
1986 starosta F. Bogol, jednatel Z. Pašek, velitel P. Bouše
1990 starosta S. Kokoška, jednatel Z. Pašek, velitel M. Forejt
1994 starosta Z. Fürst, jednatel Z. Pašek ml., velitel M. Forejt
2013 starosta Z. Pašek, jednatel V. Hajžman, velitel M. Forejt

¹⁹⁰ Vydáno k 100. výročí hasičského sboru Řenče. Řenče: Sdružení hasičů, 1998.

Příloha č. 28: Přehled počtu obyvatel v letech 1880, 1890, 1900, 1910.¹⁹¹

obec	rok 1880		rok 1890		rok 1900		rok 1910	
	čísel popisných	počet obyvatel	čísel popisných	počet obyvatel	čísel popisných	počet obyvatel	čísel popisných	počet obyvatel
Řenče	52	316	54	315	54	293	62	326
Plevňov	19	106	19	103	19	97	18	113
Vodokrty	46	267	48	275	46	248	47	304
Osek	37	199	37	182	84	172	36	170
Knihy	19	96	20	60	17	89	16	93

¹⁹¹ *Kronika obecné školy 1880–1918*, s. 36.